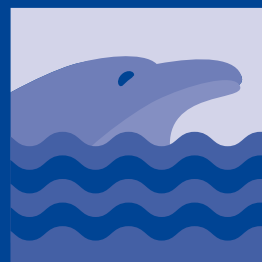

Финансиране на Натура 2000

РЪКОВОДСТВО

Преработено издание, юни 2007 г.

nature

Изпълнението на договора по този проект се осъществява от:

Финансиране на Натура 2000

РЪКОВОДСТВО

Преработено издание, юни 2007 г.

По поръчка на Европейската комисия,
Генерална дирекция "Околна среда"

„Връзка между управление и финансиране на Натура 2000“

Реф. № ENV.B.2/SER/2006/0055

Договор 07030302/2006/451188/MAR/B2

Настоящото издание е изготвено по договор за услуга;
то не е правно обвързващо

Съставители:

Клер Милър, Марияне Кетунен; IEEP

Актуализация:

Марияне Кетунен; IEEP

Редакция:

Петер Торклер, WWF

С подкрепата на

Стефани Ланг, Андреас Баумюлер, WWF

Превод:

Катя Анчева

Редакция на превода:

Веселина Кавръкова, Катерина Раковска

Оформление:

Михал Странски

Ел. адрес:

[http://ec.europa.eu/environment/nature/
natura2000/financing/index_en.htm](http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/financing/index_en.htm)

За контакти:

Петер Торклер

WWF Германия

Тел.: +49 30 30 87 42 15

torkler@wwf.de

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ПРЕДИСЛОВИЕ	6
2. ВЪВЕДЕНИЕ: НАТУРА 2000 И ФИНАНСИРАНЕТО Й	8
3. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА РЪКОВОДСТВОТО И ПОЛЗИТЕ ОТ НЕГО	9
4. ДЕФИНИЦИИ И ОПИСАНИЯ, СТРУКТУРА, СЪДЪРЖАНИЕ И ПРИЛОЖЕНИЕ	11
5. ОПИСАНИЕ НА ФОНДОВЕТЕ	15
6. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА НАТУРА 2000	27
7. СПРАВОЧНИ МАТЕРИАЛИ, ОСНОВНИ ПУБЛИКАЦИИ И ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ	110

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

- Таблица 1:
**ЦЕЛЕВИ ГРУПИ ПРИ АНАЛИЗА
НА ФОНДОВЕТЕ** 11
- Таблица 2:
ТИПОВЕ НАТУРА 2000 МЕСТА 11
- Таблица 3:
**СПИСЪК НА УПРАВЛЕНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ
ПО НАТУРА 2000**..... 12
- Таблица 4:
ПРИОРИТЕТНИ ОСИ ПО ЕЗФРСР 16
- Таблица 5:
**КЛЮЧОВИ ДАТИ ПО ПРИЛАГАНЕТО
НА ЕЗФРСР** 16
- Таблица 6:
**СПИСЪК НА КЛЮЧОВИТЕ ЧЛЕНОВЕ
НА РЕГЛАМЕНТА ЗА ЕЗФРСР,
СВЪРЗАНИ С НАТУРА 2000** 16
- Таблица 7:
**КЛЮЧОВИ ДАТИ ПО
ПРИЛАГАНЕТО НА ЕФР** 17
- Таблица 8:
**СПИСЪК НА КЛЮЧОВИТЕ
ЧЛЕНОВЕ НА РЕГЛАМЕНТА ЗА ЕФР,
СВЪРЗАНИ С НАТУРА 2000.** 17
- Таблица 9:
**КЛЮЧОВИ ДАТИ
ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ЕФРР** 19
- Таблица 10:
**СПИСЪК НА КЛЮЧОВИТЕ ЧЛЕНОВЕ
НА РЕГЛАМЕНТА ЗА ЕФРР,
СВЪРЗАНИ С НАТУРА 2000** 19
- Таблица 11:
**КЛЮЧОВИ ДАТИ
ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ЕСФ**..... 21
- Таблица 12:
**СПИСЪК НА КЛЮЧОВИТЕ
ЧЛЕНОВЕ НА РЕГЛАМЕНТА ЗА ЕСФ,
СВЪРЗАНИ С НАТУРА 2000** 21
- Таблица 13:
**КЛЮЧОВИ ДАТИ ПО ПРИЛАГАНЕТО
НА КОХЕЗИОННИЯ ФОНД** 22
- Таблица 14:
**СПИСЪК НА КЛЮЧОВИТЕ
ЧЛЕНОВЕ НА РЕГЛАМЕНТА ЗА КФ,
СВЪРЗАНИ С НАТУРА 2000** 22
- Таблица 15:
**КЛЮЧОВИ ДАТИ ПО ПРИЛАГАНЕТО
НА ФОНДА "LIFE+"** 24
- Таблица 16:
**КЛЮЧОВИ ДАТИ ПО
ПРИЛАГАНЕТО НА FR7** 25
- Таблица 17:
**СПИСЪК НА КЛЮЧОВИТЕ ЧЛЕНОВЕ
НА FR7, СВЪРЗАНИ С НАТУРА 2000** 25

ДЕЙНОСТИ

- Дейност 1:
**АДМИНИСТРИРАНЕ НА ПРОЦЕСА,
СВЪРЗАН С ИЗБОРА НА МЕСТА34**
- Дейност 2:
**НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ/ПРОУЧВАНИЯ
ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕСТАТА – ПРОУЧВАНИЯ,
ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ, КАРТИРАНЕ,
ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО35**
- Дейност 3:
**ПОДГОТВЯНЕ НА ИЗХОДНА ИНФОРМАЦИЯ
И ИНФОРМАЦИОННИ МАТЕРИАЛИ 36**
- Дейност 4:
ПИЛОТНИ ПРОЕКТИ 40
- Дейност 5:
**ИЗГОТВЯНЕ НА ПЛАНОВЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ,
СТРАТЕГИИ И СХЕМИ44**
- Дейност 6:
ФОРМИРАНЕ НА УПРАВЛЕНСКИ ОРГАНИ46
- Дейност 7:
**КОНСУЛТАЦИЯ И РАБОТА В МРЕЖИ –
ОБЩЕСТВЕНИ СРЕЩИ, РАБОТА
В МРЕЖИ, СЪГЛАСУВАНЕ СЪС
СОБСТВЕНИЦИ НА ЗЕМИ48**
- Дейност 8:
**ПРЕГЛЕД НА ПЛАНОВЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ,
СТРАТЕГИИ И СХЕМИ52**
- Дейност 9:
**РЕЖИЙНИ РАЗХОДИ НА УПРАВЛЕНСКИТЕ
ОРГАНИ (ПОДДРЪЖКА НА СГРАДИ И
ОБОРУДВАНЕ)54**
- Дейност 10:
**ПОДДРЪЖКА НА СЪОРЪЖЕНИЯ
ЗА ОБЩЕСТВЕН ДОСТЪП ДО МЕСТАТА
И ТЯХНОТО ИЗПОЛЗВАНЕ,
ИНТЕРПРЕТАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ,
НАБЛЮДАТЕЛНИ И ИНФОРМАЦИОННИ
ПУНКТОВЕ И ДР..... 56**
- Дейност 11:
**ТЕКУЩИ РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛ
(ПРОЕКТНИ ИЗПЪЛНИТЕЛИ, ЕКОЛОЗИ,
ОХРАНИТЕЛИ/РЕЙНДЖЪРИ, РАБОТНИЦИ).....58**
- Дейност 12:
УПРАВЛЕНИЕ НА МЕСТООБИТАНИЯ 60
- Дейност 13:
УПРАВЛЕНИЕ НА ВИДОВЕ66
- Дейност 14:
**УПРАВЛЕНИЕ НА АГРЕСИВНИ
ЧУЖДИ ВИДОВЕ.....72**
- Дейност 15:
**ПРИЛАГАНЕ НА УПРАВЛЕНСКИ
СХЕМИ И СПОРАЗУМЕНИЯ СЪС
СОБСТВЕНИЦИ И УПРАВИТЕЛИ НА ЗЕМИ
ИЛИ ВОДНИ БАСЕЙНИ С ЦЕЛ СПАЗВАНЕ
НА ОПРЕДЕЛЕНИ ПРЕДПИСАНИЯ..... 76**
- Дейност 16:
**ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГИ,
КОМПЕНСАЦИЯ ЗА ЗАГУБЕНИ ПРАВА
И ПРОПУСНАТИ ПОЛЗИ 80**
- Дейност 17:
МОНИТОРИНГ И ПРОУЧВАНЕ82
- Дейност 18:
УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА86
- Дейност 19:
(ТЕКУЩО) НАБЛЮДЕНИЕ НА МЕСТАТА 90
- Дейност 20:
**ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ
И ИНФОРМАЦИОННИ МАТЕРИАЛИ92**
- Дейност 21:
ОБУЧЕНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ96
- Дейност 22:
**СРЕДСТВА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ
НА ПОСЕТИТЕЛСКОТО ПОЛЗВАНЕ
И ОЦЕНЯВАНЕТО НА НАТУРА 2000 МЕСТА100**
- Дейност 23:
**ЗАКУПУВАНЕ НА ЗЕМИ, ВКЛЮЧИТЕЛНО
КОМПЕНСАЦИЯ ЗА ПРАВОТО НА СТРОЕЖ 102**
- Дейност 24:
**ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕТО
НА МЕСТООБИТАНИЯ ИЛИ ВИДОВЕ..... 104**
- Дейност 25:
**ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ОБЩЕСТВЕН
ДОСТЪП, ИНФОРМАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ,
НАБЛЮДАТЕЛНИ И ИНФОРМАЦИОННИ
ПУНКТОВЕ И ДР..... 106**

ПРЕДИСЛОВИЕ

Биоразнообразие означава разнообразието на живота във всичките му форми – разнообразието на видове, на генетични разновидности и на екосистеми. То осигурява многообразни ползи за човечеството (например дървен материал и медицински продукти) и има важни функции (кръговрат на въглерода, чисти води, смекчаване на ефекта от промяната на климата, ограничаване на въздействието на природните бедствия, опрашване).

Задълбочаващата се загуба на биоразнообразие се признава като един от най-тежките екологични проблеми на обществото ни. Богатството на европейската дива природа и природните местообитания са важно условие за качеството на живот. И което е по-важно, тези територии имат критична роля за поддържането на природните системи (кръговрат на водата, климат) и някои от природните ресурси, от които зависи нашето общество. Икономическата стойност на тези “екосистемни функции” е много по-висока от цената за тяхното опазване и защита. Ние, обаче, сме склонни да приемаме тези системи за даденост.

Тяхната стойност обикновено се оценява само при нарушение в системите, водещо до някакво природно бедствие – наводнение, приливни вълни и т.н.

Като генерален директор на дирекция “Околна среда”, аз приветствам все по-голямото внимание, което се отдава на екологичния проблем за биоразнообразието. Съхранението и устойчивото ползване на биоразнообразието са от огромно значение за бъдещето на нашата планета. Но, за съжаление, все още не получават необходимата степен на загриженост и реакция.

Същевременно обществото ни се интересува живо от околната среда и въпросите, свързани с дивата природа. Документалните телевизионни филми за дивата природа са много популярни, а природозащитните НПО имат милиони членове из цяла Европа. И все пак, тази широка загриженост трябва да се преобразува в решителни и съгласувани политически усилия.

През последните години сме постигнали значителен напредък в прилагането на модерни, резултатни и рентабилни политики, които допринасят за по-чистата и по-здравословна околна среда, насърчавайки иновациите. Опазването на природата за бъдещите поколения е процес, изискващ сериозни усилия. Това е задача, по която съм решен да работя с всички сили през следващите години. Природата ни доставя удоволствие, удовлетворение, вдъхновение и утеха. Природата е жизненоважна за нашата култура, език, психично и духовно здраве.

Натура 2000 е Европейската екологична мрежа от места, регламентирана от Директивата за местообитанията. Главната ѝ цел е опазването на европейските типове местообитания и растителни и животински видове от интерес за Общността. Натура 2000 има важен принос за дългосрочната цел за опазване на биоразнообразието в ЕС. При изграждането на мрежата Натура 2000 е постигнат значителен напредък с обявяването на над 18 000 места от страните-членки. Сега, когато мрежата е почти изградена, е жизненоважно да насочим повече вниманието си към управлението на местата. При прилагането на планове за управление ясно се очертава проблема за наличността на необходимите финансови и други ресурси.

Настоящото ръководство ще ви помогне да се ориентирате по-добре как да използвате фондовете на Общността за Натура 2000, допринасяйки за развитието на мрежата, както и за общата цел за опазване на биоразнообразието в Европа.

Могенс Петер Карл

ВЪВЕДЕНИЕ: НАТУРА 2000 И ФИНАНСИРАНЕТО ѝ

Натура накратко

Натура 2000 е основата на природозащитата в Европейския съюз. Приемането на Директивата за местообитанията поставя началото на изграждането на мрежата Натура 2000 започва през 1992 г. с. Заедно с Директивата за птиците, Директивата за местообитанията осигурява обща рамка за опазването на дивата природа и местообитанията в ЕС и е ключова европейска инициатива за поддържане на биоразнообразието в страните-членки.

Обявените за Натура 2000 места към момента обхващат около 15–30% от територията на страните-членки на ЕС – общата площ на включените в мрежата места е вече два пъти по-голяма от тази на Германия.

Натура 2000 ще бъде екологична мрежа от защитени територии в границите на ЕС, чиято цел е поддържане и възстановяване на застрашени местообитания и видове от интерес за Общността. За изграждането на мрежата Натура 2000, ЕС се разделя на девет биогеографски региона: панонски, бореален, континентален, атлантически, алпийски, макаронезийски, степен, черноморски и средиземноморски. За всеки регион страните-членки предлагат на Комисията списък на места, избрани на базата на критерии, посочени в Директивата за местообитанията. С помощта на Европейския тематичен център по биологично разнообразие (ЕТЦ), независими учени, експерти от страните-членки и НПО, Комисията оценява тези предложения с оглед създаването на съгласувана, цялостна и представителна екологична мрежа от места. След като Комисията приеме списъците с Натура 2000 места, страните-членки (в рамките на определен преходен период) поемат задължението да предприемат всички необходими мерки, с които да гарантират опазването и да предотвратят влошаването на своите места.

За да изпълнят задълженията си спрямо осъществяването на необходимите природозащитни мерки, страните-членки трябва да започнат или да продължат да инвестират в инфраструктура, дейности, персонал и/или институции. За ефективното управление на местата се изисква голям набор от различни дейности, като например: разработване на планове за управление, възстановяване на местообитания и активни управленски дейности, като мониторинг на видове или коситба. Тези дейности налагат за страните-членки разходи, които по принцип би следвало да се покриват от държавните бюджети на база принципа на субсидиарността. При все това, чл. 8 от

Директивата за местообитанията дава възможност при необходимост такива дейности да бъдат съфинансирани от Общността.

Освен да подпомага природозащитните усилия, създаването на мрежата Натура 2000 може да има и значителни икономически и социални ползи, сред които например: обезпечаване на екосистемните функции, осигуряване на храна и дървесни продукти, създаване на работни места (напр. в еко-туризма), разнообразяване на местните икономики, увеличаване на социалната устойчивост и подобряване условията на живот, а също и намаляване на местни екологични проблеми, като замърсяване на водите.

Подготовка за мрежата Натура 2000 се извършва и в двете нови страни-членки, България и Румъния, които се присъединиха към ЕС през 2007 г. Понастоящем тези страни вече са представили своите списъци на ЕК.

Финансиране на Натура 2000

В своя “Доклад по финансирането на Натура 2000” към Съвета и Европейския парламент, приет на 15 юли 2004 г., Комисията представя вижданията си по въпросите как финансовите потребности на Натура 2000 могат да се интегрират в различните фондове на Общността и какви мерки е възможно да се финансират чрез тях.

При подготвянето на Доклада, Комисията, с помощта на Експертна работна група по чл. 8, съставена от представители на страните-членки и експерти, излъчени от заинтересованите страни, направи оценка на вероятните финансови потребности на една добре управлявана мрежа. Окончателната оценка, възлизаща на 6,1 милиарда евро годишно за ЕС-25, е базирана на подадените по въпросник отговори на страните-членки, както и на досегашния опит по отношение на възникващите разходи за места, които вече са били предмет на управление.

В Доклада се предлага бъдещото съфинансиране, съобразно с настоящите практики, да се обезпечи в рамката на съществуващите финансови инструменти – т.нар. “модел на интеграция”. За избора на този модел на интеграция се посочват следните обосновки:

- посредством него управлението на Натура 2000 места ще стане част от по-широките политики на ЕС за управление на земите. По този начин земеделските дейности в Натура 2000 места ще се ползват от финансовата подкрепа на Общата селскостопанска политика и структурните преустройства, които са част от политиките за регионално развитие и развитие на селските райони.

1 COM (2004) 431 окончателен, 15 юли 2004 г.

Този подход на взаимно допълване ще позволи на мрежата от Натура 2000 места да изпълнява своята роля при опазване на биоразнообразието в Европа по-добре, отколкото ако съответните Натура 2000 места се разглеждат изолирано или различно от по-широкия политически контекст.

- това ще позволи на страните-членки да набележат приоритети и да разработят политики и мерки, които отразяват техните национални и регионални особености,
- ще се избегнат дублирането и припокриването на различни финансови инструменти на Общността и административните усложнения и разходите по прехвърляне по сметки, които биха възникнали при подобно дублиране.

“Нов свят” за европейското финансиране, насочено към природата

Може би мнозина от ползващите настоящото ръководство имат опит при планирането на средства за проекти по Натура 2000; вероятно с инструментите за финансиране, използвани през периода 2000–06 г. Много е важно да се отбележи, че за периода 2007–13 г. финансирането от Общността на проекти за опазване на природата е значително променено. Това означава, че онези, които целят да осигурят адекватно финансиране на природозащитни проекти, трябва активно да търсят нови възможности във фондовете на Общността, посочени в настоящото ръководство, и да продължават да търсят средства на национално ниво.

Условията по новите фондове за 2007–13 г. предоставят възможността за получаване на доста повече средства за природозащитни проекти. Необходимостта от финансиране на Натура 2000 е ясно посочена във всички съответни регламенти, представени от Комисията във връзка на предложенията по бюджета за 2007–13 г.

При все това, за да могат напълно да се възползват от тази възможност, страните-членки и онези, ангажирани с управлението на природозащитни проекти, трябва да работят заедно за усвояване на възможностите, осигурявани от фондовете на Общността. Това означава, че националните и регионални органи, които планират програмите за финансиране, заедно с управляващите Натура 2000 места и земи, включени в Натура 2000 места, трябва да се съсредоточат върху въпроса как могат да се интегрират природозащитните цели и управлението на Натура 2000 в по-широкия контекст на регионалното развитие и развитието на селските и на морските райони.

ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА РЪКОВОДСТВОТО И ПОЛЗИТЕ ОТ НЕГО

За кого е предназначено ръководството?

Настоящото ръководство е предназначено предимно за органите в страните-членки, отговорни за изготвянето на националните и регионални програми за периода 2007–13 г. Ръководството има за цел да помогне при идентифицирането на възможностите за съфинансиране от ЕС на Натура 2000 и да поощри тяхното цялостно инкорпориране в националните и регионални програми за финансиране.

Ръководството би било и полезен инструмент за органите, ангажирани в разработването на планове за управление на конкретни места, тъй като може да даде ценни идеи за начините, по които биха могли да се финансират конкретни управленски мерки в бъдеще.

В настоящото ръководство се отправя препоръка към националните и регионални органи да обърнат внимание на всички потенциални целеви групи (напр. онези “крайни потребители” на фондовете на Общността, които реално могат да изпълнят дейности, свързани с Натура 2000 места), сред които администрации, земеделски и горски стопани, предприемачи в рибовъдството и аквакултурите, собственици на частни или публични земи, управители на земи, неправителствени организации (НПО), образователни учреждения и малки и средни предприятия (МСП). Макар че настоящото ръководство не е пряко адресирано до тези целеви групи, то би могло да помогне както на тях, така и на представителните им организации да бъдат по-информирани относно планирането, извършвано от националните и регионални органи. Освен това, управляващите Натура 2000 места знаят добре кои мерки са важни и трябва да бъдат финансирани и могат да предоставят своя опит и информация на съответните органи, които са отговорни за изготвянето на националните и регионални програми.

Анализът на фондовете, представен в раздел “Начини за финансиране на дейности за управление на Натура 2000”, обхваща различни типове Натура 2000 места, сред които земеделски земи, гори, други сухоземни територии, вътрешни водни басейни, влажни зони, крайбрежни и морски територии. Анализът набелязва и възможностите за различните целеви групи, споменати по-горе. Подробности за целевите групи и типовете места са поместени в раздела с дефинициите и описанията.

За какво се отнася ръководството?

В бъдеще основното съфинансиране от Общността за Натура 2000 ще бъде осигурявано посредством съществуващите фондове за подпомагане на регионалното развитие и развитието на селските райони и морски територии в ЕС. Осигуряването на устойчивото ползване на ресурси и укрепването на взаимовръзките между опазването на околната среда и растежа се насърчават и в контекста на Лисабонската стратегия. Ето защо в периода 2007–13 г. програмите за национално/регионално развитие и кохезия, подкрепяни от фондовете на Общността, също трябва да включват все повече екологични елементи (напр. Натура 2000) сред своите приоритети за финансиране.

Настоящото ръководство има за цел да осигури на националните и регионални органи точен и актуален източник на информация за идентифициране на възможностите за ЕС съфинансиране на Натура 2000 във финансовия период 2007–13 г. То се фокусира върху основните финансови инструменти на ЕС, които ще се прилагат през тези години, в т.ч.:

- Структурните фондове (Европейски социален фонд (ЕСФ) и Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР));
- Кохезионния фонд (КФ);
- Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР);
- Европейския фонд за рибарство (ЕФР);
- Финансовия инструмент за околна среда (LIFE+); и
- Седмата рамкова програма за научни изследвания (FP7).

Идеята е по-лесно да се установят взаимното допълване и взаимовръзките между различните финансови инструменти като се избегнат дублирането и припокриването между тях.

Трябва да се отбележи, че ръководството представя по принцип наличните на национално и местно ниво начини за финансиране от ЕС. При все това, конкретните възможности за финансиране на Натура 2000 през 2007–13 г. ще се определят от националните и регионални програми, изготвяни от страните-членки. Ръководството не разглежда финансирането на всички мерки, необходими за прилагане на директивите за местообитанията и птиците (напр. разработване на планове за действие за видовете отделно от плановете за управление на местата). То обхваща само онези дейности, които се отнасят до Натура 2000 места.

Накратко, ръководството ще:

- набележи възможностите за финансиране на Натура 2000 на ниво ЕС;
- помогне за изясняването на новите регламенти на оперативно ниво; и
- насочи вниманието към принципните възможности за финансиране, които може и да не са непосредствено очевидни.

Ползи от ръководството

Счита се, че ръководството предоставя следните главни ползи:

- възможността за проверка дали всички необходими действия са обезпечени и дали финансовите възможности са известни и се използват;
- улеснение при бъдещия преглед на програмите; и
- важна основна информация при разработването на планове за управление.

Въпреки че планирането на националните програми за 2007–13 е вече частично приключило, цялостният процес на изготвяне, приемане и прилагане на програмите и избора на проекти е все още в ранен етап. Ръководството ще бъде популяризирано при работни срещи на национално ниво и ще допринесе за финансирането.

Разработването на ръководството и последващото му разпространение в страните-членки при провежданите семинари трябва да се разглежда като крачка от един текущ процес. В миналото средствата за природозащита, осигурявани от Общността, се предоставяха главно от програма LIFE по отделни проекти. Възможностите за финансиране от фонда за развитие на селските райони и структурните фондове не се използваха широко в миналите финансови периоди. Ето защо интеграцията на съфинансирането на Натура 2000 в съществуващите финансови инструменти на Общността, предложена от Комисията за периода 2007–13 г., представлява нов подход за повечето ангажирани органи и заинтересовани страни.

Прилагането на тази нова система в страните-членки определено ще отнеме известно време. Във връзка с това настоящото ръководство има за цел да улесни както изготвянето на текущите национални програми, така и по-доброто прилагане на интегралния подход в дългосрочен аспект.

2 Вж: Комплексни насоки за растеж и реализация (2005–08) (COM(2005)141); Микроикономически насоки – Насока 14; Доклад на Комисията: Политика за сближаване в подкрепа на растежа и реализацията: Стратегически насоки на Общността, 2007–13 (COM (2005) 299).

ДЕФИНИЦИИ И ОПИСАНИЯ, СТРУК- ТУРА, СЪДЪРЖАНИЕ И ПРИЛОЖЕНИЕ

Дефиниции и описания

Целеви групи

Целта на настоящия документ е да подпомогне със съвет съответните органи в страните-членки, отговорни за изготвянето на националните и регионални програми за финансовия период 2007–13 г. Препоръчва се органите да обърнат внимание на всички потенциални целеви групи, които биха могли да извършват дейности, свързани с Натура 2000 места. Таблица 1 по-долу илюстрира съответните категории целеви групи. Категориите са въведени, за да се разграничат онези, които имат правни интереси по отношение на земята (напр. собственици, концесионери) от останалите.

Типове Натура 2000 места

Таблица 2 обхваща типовете Натура 2000 места, разглеждани при анализа на представените в следващия раздел регламенти. Препоръчително е националните и регионални органи да се запознаят с долуописаните типове Натура места.

Таблица 1: Целеви групи при анализа на фондовете

Публични администрации	Публичните администрации са правителствени органи и обществени консултативни органи на национално, регионално или местно ниво. Публичните администрации включват: правителствени представителства, като например ведомства и министерства, регионални органи, като например местните власти, водостопанските и здравните служби и др. Фокусът тук е насочен към администрации, които дават консултации по управлението на земи, но не притежават земи.
Земеделски производители	Лица или организации, ангажирани със селскостопанска дейности.
Ползватели на гори	Лица или организации, ангажирани със стопанска дейност в горите..
Собственици на частни земи	Частни лица или организации, които притежават земи (напр. частни собственици на гори). Може да включват ангажираните с нетърговски земеделски дейности (които не са земеделски и горски стопани).
Собственици на публични земи	Обществени организации и администрации, които притежават земи (напр. собственици на общински и държавни гори). Може да включват ангажираните с нетърговски земеделски дейности (които не са земеделски и горски стопани).
Предприемачи в рибовъдството и аквакултурите	Лица или организации, ангажирани с рибовъдни дейности или развъждане на аквакултури с търговска цел.
Управители на земи	Лица или организации, които управляват, но не притежават земи. Може да включват ангажираните с нетърговски земевладелски дейности (не земеделски и горски стопани)..
НПО	Неправителствени организации, които нито притежават, нито стопанисват земи, но искат да подкрепят Натура 2000.
МСП	Малки и средни предприятия в контекста на Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията от 6 май 2003 г. относно дефиницията на микро, малки и средни предприятия, Официален вестник бр. L 124 от 20.05.2003 г., стр. 36-41.
Образователни учреждения	Организации, ангажирани с образователни програми.
Други	Други лица или организации, които не спадат към някоя от предишните категории.

Таблица 2: Типове Натура 2000 места

Земеделски земи	Само обработваеми земеделски земи, вкл. култивирани овощни градини..
Гори	Гори, вкл. дехеза (пасища в Испания), монтадо
Други сухоземни територии	Включват алпийски територии, варовикови терени, всички други територии, които не са включени в останалите категории (напр. пасища, които не са категоризирани като обработваеми земеделски земи), в т.ч. изоставени земеделски земи или градини.
Вътрешни водни басейни	Реки, езера, сладководни басейни.
Влажни зони	Блата, тресавища, торфища, естуари [може да има известно припокриване с крайбрежните територии].
Крайбрежни територии	Пясъчни дюни, плажове, заливни брегове, крайбрежни водни басейни (до 12 морски мили) [може да има известно припокриване с влажните зони].
Морски територии	Извънбрегови морски територии (над 12 морски мили).

Таблица 3: Списък на управленските дейности по Натура 2000

Категоризация	№	Видове дейности	Описание
Обявяване на Натура 2000 места	1	Администриране на процеса, свързан с избора на местата	Финансиране за извършващите избора органи.
	2	Научни изследвания/проучвания за определяне на местата – проучвания, инвентаризация, картиране, оценка на състоянието	Научни изследвания, научноизследователски персонал, работни срещи и сбирки, съставяне на бази данни и т.н.
	3	Подготвяне на изходна информация и информационни материали	Включително наръчници, семинари, работни срещи, обучителни материали и средства за изграждане на капацитет.
	4	Пилотни проекти	Първоначални “пробни” проекти в местата.
Планиране на управлението	5	Изготвяне на планове за управление, стратегии и схеми	Разработване и/или актуализиране на планове за управление, планове за действие, планове за земеползване и т.н.
	6	Формиране на управленски органи	Стартово финансиране, предпроектни проучвания, планове за управление и т.н.
	7	Консултация – обществени срещи, съгласуване със собствениците на земи	Включително разходи за организиране на семинари и работни срещи, публикуване на резултати от обсъждания, финансова подкрепа за заинтересовани страни и т.н. Може да включва и координационни дейности (пътуване, форуми, работни срещи)..
	8	Преглед на планове за управление, стратегии и схеми	Преглед и актуализация на управленските планове и стратегии.
	9	Режийни разходи на управленските органи (поддръжка на сгради и оборудване)	Включително: режийни разходи за поддръжка на инфраструктурата, консумативи, пътни разходи, наеми и т.н.
	10	Поддръжка на съоръжения за обществен достъп до местата и тяхното използване, интерпретационни дейности, наблюдателни и информационни пунктове и др.	Включително разходи за карти, гидове, съответен персонал.
Текущо управление и мониторинг на местообитания	11	Персонал (проектни изпълнители, еколози, охранители/рейнджъри, работници)	Текущи разходи за персонал.
	12	Управление на местообитания	Природозащитни управленски мерки – поддържане и подобряване на благоприятния консервационен статус на местообитанията, включително възстановяване, осигуряване на биокоридори, управление на специфични местообитания, изготвяне на планове за управление.
	13	Управление на видове	Природозащитни управленски мерки – поддържане и подобряване на благоприятния консервационен статус на видовете, включително възстановяване, осигуряване на биокоридори, управление на специфични видове (растителни и животински), планове..
	14	Управление на агресивни чужди видове	Природозащитни управленски мерки спрямо агресивни чужди видове, включително възстановяване, инфраструктура, управление на специфични видове, изготвяне на планове за управление.
	15	Прилагане на управленски схеми и споразумения със собственици и управители на земи или водни басейни с цел спазване на определени предписания	Обхваща: - Агроекологични мерки, напр. природосъобразни методи за производство, възстановяване на местообитания върху земеделски земи, екстензивно животновъдство, опазване на ливади и др. - Лесоекологични мерки, напр. обособяване на неползваеми зони, запазване на мъртвите дървета, контрол върху или премахване на агресивните чужди видове, залесяване или повторно залесяване, стопанисване на специфична растителност и т.н. - Аквαιοкологични мерки, напр. поддържане на местообитания в зони с аквакултури и т.н. (отнася се по-скоро за аквакултурите, отколкото за рибовъдството).
	16	Предоставяне на услуги; компенсация за загубени права и пропуснати ползи; постигане на “съглашение” за приемливост със съседите	Средства за компенсиране, напр. на земеделски и горски стопани или други земевладелци или ползватели, на пропуснатите ползи в резултат от управленски предписания, изисквани за Натура 2000.
	17	Мониторинг и проучване	Отнася се главно до еднократни разходи, свързани с мониторинг и проучване, напр. разработване на планове за мониторинг, методи и съоръжения; обучение на персонал.
	18	Управление на риска (предотвратяване и защита от пожари, наводнения и т.н.)	Включва изготвянето на планове за противопожарна защита, развитието на съответната инфраструктура и осигуряването на оборудване.
	19	(Текущо) наблюдение на местата	Включва текущи надзорни, охранителни и патрулни дейности. Може да включва средствата за персонал, консумативи, пътни и др. разходи за осъществяване на надзорните и охранителни дейности, в т.ч. с цел контролиране на вредни рекреационни дейности, контрол на вредни стопански дейности и защита срещу пожари.
	20	Осигуряване на информация и информационни материали	Включва изграждането на информационни мрежи, изготвянето на бюлетини и осведомителни и информационни материали, създаване и поддръжка на интернет страници и т.н.
	21	Тренинг и обучение	Включва изготвянето на наръчници, провеждането на семинари и работни срещи, подготовката на информационни материали.
	22	Средства за насърчаване на посетителското ползване и оценяването на Натура 2000 места	

Категоризация	№.	Видове дейности	Описание
Инвестиционни разходи	23	Закупуване на земи, включително компенсация за правото на строеж	Закупуване на земи с оглед защита на околната среда и прилагане на управленски схеми.
	24	Инфраструктура за възстановяването на местообитания или видове	Обхваща набор от мерки за създаване на специфични за управлението на околната среда инфраструктури, напр. за управлението на водите в торфени блата и мочурища. Може да включва осигуряването на оборудване (необходимо за обезпечаването на защита и на управленски институции и дейности, като напр. офис и компютърно оборудване, материали за мониторинг, лодки, водолазна екипировка, камери и т.н.)
	25	Инфраструктура за обществен достъп, информационни дейности, наблюдателни и информационни пунктове и др.	Инфраструктура за обществено ползване, съдействаща за защитата и управлението на околната среда (напр. инфраструктура, повишаваща културно-развлекателната ценност на местата, като например маркировка, наблюдателни площадки и пътеки или посетителски центрове). Може да включва осигуряването на оборудване (необходимо за обезпечаването на защита и на управленски институции и дейности, като напр. офис и компютърно оборудване, материали за мониторинг, лодки, водолазна екипировка, камери и т.н.)

Видове дейности

Степента, до която дейностите, свързани с управлението на Натура 2000 места, са приемливи за финансиране, варира. Поради това те са категоризирани и посочени в горната таблица. Списъкът от 25 дейности е заимстван от поместения в Доклада на ЕК по финансиране на Натура 2000 (COM(2004)431, окончателен), който на свой ред е изготвен на база списъка на категориите, определени от Работната група по член 8 и включен в последния ѝ доклад по финансиране на Натура 2000.

Работната група признава, че дефиницията на вида и обхвата на дейностите не е недвусмислена и че страните-членки биха могли да приложат доста различни подходи при категоризацията и описанието им. Авторите на настоящото ръководство са на същото мнение. Ако съответните органи на страните-членки искат да получат съфинансиране от Общността за управленска дейност, която смятат, че не е включена в долупоместения списък, следва да се свържат с представител на Главна дирекция "Околна среда" на ЕК, който ще може да им помогне при тълкуването.

Структура и съдържание

Информация за възможностите за финансиране по различни фондове на Общността е представена за всеки от тези 25 вида дейности в редица таблици. Всяка таблица съдържа препратки към **членове** от регламенти на ЕС, отнасящи се до въпросната дейност. За всеки член е посочена следната информация:

- Номер на члена
- Предмет (заглавие) на члена
- Вероятни целеви групи*
- Вероятни типове места*
- Териториални ограничения за право на участие (напр. териториални ограничения в структурните фондове)
- Други евентуални ограничения/забележки
- Възможни примери за прилагане на съответния член при управлението на Натура 2000 места.

* информация не е включена в таблиците за структурните фондове/кохезионния фонд, тъй като не е приложима поради формата на съответните регламенти.

3 Вж: http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/natura2000_network/financing_natura2000/art8_working_group/pdf/final_report_en.pdf.

По предложение на съпътстващата работна група по този проект в списъка са въведени известни изменения/допълнения.

Приложение

Всеки от европейските фондове, анализирани с цел изготвяне на настоящото ръководство, действа в съответствие със системите и изискванията, посочени в конкретните регламенти за него. Анализът на възможностите, представен в таблиците в Раздел 5, се базира на текстовете на регламентите на ЕС (предварителни или при наличие – окончателни) за всеки отделен фонд.

За фондовете, които са обвързани с процеса на програмиране, е важно да се отбележи, че наличността на средства за конкретна дейност “на място” ще зависи от съдържанието на няколко стратегически и оперативни документи, в т.ч.:

- Текстовете на регламентите, публикувани в Официалния вестник.
- Съдържанието на “стратегическите” програми и планове (напр. Националните стратегически планове за ЕФР, националните стратегически планове за ЕЗФРСР, националните стратегически рамки за ЕФРР, ЕСФ и КФ), които се изготвят от страните-членки.
- Съдържанието на “оперативните” национални или регионални програми (напр. програмите за развитие на селските райони по ЕЗФРСР, националните оперативни програми по ЕФР, оперативните програми по структурните фондове и кохезионния фонд, националните годишни работни приоритети по LIFE+).

Тези “нива” на детайлност при програмирането позволяват на отделните страни-членки и/или региони да установят потребностите, които са най-важни на местно ниво, и да приоритизират средства за тях. Конкретизацията в съответните нива варира за отделните фондове. Например, разработваните по ЕЗФРСР програми за развитие на селските райони трябва да съдържат много детайлни описания на конкретните мерки, които могат да се финансират. За разлика от тях, плановете и програмите по ЕФРР, ЕСФ и КФ са по-стратегически и не изискват подробни описания на мерките. На национално и регионално ниво Комисията не носи първостепенна отговорност за определяне съдържанието на програмите, но може да извърши преглед на тяхното съответствие с приоритетите на Общността, посочени в регламентите или в стратегическите насоки. В миналото министерствата на финансите, околната среда, земеделието и устройството (наред с други) участваха в изготвянето на програми за усвояване на фондовете на Общността.

Ползвателите на ръководството трябва да обърнат внимание, че посочените в таблиците членове не предоставят еднакви възможности за дадена дейност във всичките страни-членки. Възможностите за финансиране неизменно са предмет на по-широк контекст и цели на регламента (напр. за регионално развитие) и в някои случаи самият член може да се ограничава до конкретен контекст (напр. предотвратяване на риска, възобновяеми енергийни източници). Управлението на Натура 2000 места може да съставлява набор от мерки, които, в зависимост от конкретното място, могат да се финансират по различни европейски фондове и по различни членове. Всъщност, управителите трябва да могат да направят много добра оценка на фондовете и на програмите, за да могат да обезпечат финансовите потребности на Натура 2000 от различните налични ресурси за финансиране от и извън ЕС.

Преди таблиците са поместени описания на всичките основни фондове на Общността. В тях се описват накратко целите на фонда, процеса на програмиране и съответните членове, отнасящи се до Натура 2000 (включени в таблиците).

Забележка: Настоящото ръководство не е предвидено да замести провеждането на местни проучвания за възможностите за финансиране – в редица страни-членки има програми за финансиране, които са независими от фондовете на Общността, но са приложими за Натура 2000 места. В настоящото ръководство е поместена информация само за основните фондове на Общността.

ОПИСАНИЕ НА ФОНДОВЕТЕ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР)

Регламент на Съвета (ЕО) № 1698/2005 от 20 септември 2005 г. за подкрепа на развитието на селските райони чрез Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР). Официален вестник L 277/2 от 21.10.2005.

Вж. също: Стратегически насоки на Общността за развитие на селските райони. Официален вестник L.55/20 от 25.02.2006.

Цели

Целите на ЕЗФРСР са посочени в член 4. "Подкрепата за развитието на селските райони трябва да съдейства за постигането на следните цели:

- Подобряване на конкурентноспособността на селското и горско стопанство чрез предоставяне на подкрепа за реструктуриране, развитие и иновация;
- Подобряване на околната среда и селските области чрез предоставяне на подкрепа за управление на земите;
- Подобряване качеството на живот в селските райони и насърчаване разнообразяването на стопанските дейности."

Програмиране

ЕЗФРСР ще функционира според програмирането за бюджетния период 2007–13 г. Властите на страните-членки следва да разработят Национални стратегически планове (НСП) и Програми за развитие на селските райони (ПРСР), които да транспонират приоритетите на ЕО, посочени в регламента и стратегическите насоки, в национален/регионален контекст. В много случаи за конкретни проблеми ще се очертават национални или регионални приоритети.

Регламентът за ЕЗФРСР посочва нужния процес на разработване и приемане на НСП и ПРСР и необходимото им съдържание/структура (вж. точки II и III). Дейностите, които не са включени в програмите за развитие на селските райони, не може да се финансират от ЕЗФРСР. Поради това е важно, ако властите възнамеряват да използват ЕЗФРСР за съфинансиране управлението на Натура 2000 места, това да се интегрира в Националните стратегически планове и съответните дейности/мерки да се включат в ПРСР.

Регламентите за прилагането на ЕЗФРСР предоставят повече подробности за начина, по който Регламент № 1698/2005 следва да се прилага от страните-членки. Сред тези регламенти са: Регламент на Комисията (ЕО) № 1974/2006 от 15 декември 2006 г. определящ подробните правила за прилагане на Регламент на Съвета (ЕО) № 1698/2005 за подкрепа на развитието на селските райони чрез Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и Регламент на Комисията (ЕО) № 1975/2006 от 7 декември 2006 г. определящ подробните правила за прилагане на Регламент на Съвета (ЕО) № 1698/2005, във връзка с изпълнението на процедурите за контрол, както и с кръстосаното съответствие по отношение на мерките за подкрепа на развитието на селските райони ⁵.

Финансиране

ЕЗФРСР е структуриран в четири "оси" за развитие на селските райони, като минималният размер на финансовите средства по всяка ос е различен:

Страните-членки могат да разпределят финансовите средства по четирите оси, стига да отговарят на минималните прагове. Ос 4 по "Лидер" се предвижда като кръстосан подход, който може да осигури комплексно развитие на селските райони чрез обхващането на аспекти в една от или в трите останали оси (вж. карето). С оглед размера на общия бюджет на ЕС за 2007–13 г. трябва да се отбележи, че на национално ниво може да има известна конкуренция за финансиране на различните мерки и че заинтересованите лица ще трябва активно да отстояват мерките за Натура пред други конкурентни мерки. За това необходимостта от динамично планиране е много важна. Заинтересованите лица и държавните администрации трябва да се стремят да използват възможностите, предоставяни от ЕЗФРСР с цел комплексно развитие на селските райони. Това означава да се изберат групи мерки, които ще допринесат не само за околната среда и за Натура, но и за местната икономика и общественост.

4 http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_368/l_36820061223en00150073.pdf

5 http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_368/l_36820061223en00740084.pdf

“ЛИДЕР”

“Лидер” представлява четвъртата ос на новия ЕЗФРСР и ще спомага за приоритетите по първите три оси (т.е. подобряване на конкурентноспособността, околната среда и качеството на живот в селските райони и разнообразяване на икономиката), както и за възходящото развитие на селските райони и по-доброто им управление. За оста “Лидер” ще се отпускат 5% от средствата по ЕЗФРСР (2.5% за новите страни-членки). Местните стратегии по “Лидер” се разработват на регионална основа, за да се оползотворят най-добре наличните ресурси и да се използва общата идентичност. Обществено-частните партньорства, наречени местни инициативни групи (МИГ), посочват потребностите за развитие на своите общности, които се включват в плана за развитие. Финансирането по “Лидер” помага на тези местни инициативни групи да поощрят и подпомогнат развитието на дребномащабни иновативни проекти, които отговарят на потребностите за развитие по устойчив начин. “Лидер” насърчава сътрудничеството между МИГ от различни европейски страни за съвместно разработване на проекти и изграждане на мрежи на регионално и национално ниво, както и на ниво ЕС. В миналите планови периоди много проекти по “Лидер” са донесли очевидни ползи за Натура 2000. Основната полза от “Лидер” не се изразява в голям източник за финансиране на единични мерки по Натура 2000, а по-скоро в подхода, който насърчава сътрудничеството между местните лица и развитието на комплексни проекти. Ето защо той е много подходящ за райони, чиито стратегии съчетават природозащитата и земеползването по устойчив начин, който повишава стойността на Натура 2000 места, напр. екотуризм или продажба на местни продукти, произведени по екологосъобразен начин. Примери за предишни проекти и програми по “Лидер”, както и допълнителна информация, са поместени на адрес: http://europa.eu.int/comm/agriculture/rur/leaderplus/index_en.htm

Таблица 4: Приоритетни оси по ЕЗФРСР

Ос	Минимален размер на финансираните средства (%)
1. Подобряване на конкурентноспособността на селскостопанския и горскостопанския сектор.	10%
2. Подобряване на околната среда и на селските области..	25%
3. Качество на живот в селските райони и разнообразяване на икономиката.	10%
4. “Лидер”	5%

Таблица 5: Ключови дати по прилагането на ЕЗФРСР

Дейност	Дата
Мнение на Европейския парламент по Стратегическите насоки на ЕО за развитие на селските райони; Стратегическите насоки на ЕО се приемат от Съвета	Февруари 2006
Дискусия на страните-членки по НСП	Януари – Март 2006
Приемане на регламентите по прилагането от Комисията	Април – Юни 2006

Представяне на НСП от страните-членки	Март – Май 2006, т.е. максимум 3 месеца след приемането на Стратегическите насоки на ЕО, но преди приемането на Общ регламент за структурните фондове.
Представяне на ПРСР от съответните власти	Минимум 2 месеца – максимум 4 месеца след представянето на НСП
Преговори по ПРСР между Комисията и страните-членки	6 месеца след представянето на ПРСР
Начална дата на НСП и ПРСР	1 януари 2007 г.

Забележка: В горната таблица са посочени ориентировъчни дати, тъй като единствената фиксирана дата е 1 януари 2007 г., т.е. началото на НСП и ПРСР. По-нататъшното забавяне на финализирането на финансовите предвиждания може да доведе до отлагане на финализирането на НСП и ПРСР от страните-членки, докато не стане ясна конкретната бюджетна рамка, по която могат да реализират своите програми.

Таблица 6: Списък на ключовите членове на Регламента за ЕЗФРСР, свързани с Натура 2000

Член	Текст
20(a)(i)	Практическо обучение и информационна дейност, в т.ч. разпространение на научни знания и иновативни практики сред заетите в селскостопанския, хранително-вкусовия и горскостопанския сектор
20(b)(ii)	Подобряване на икономическата стойност на горите
20(b)(vi)	Възстановяване на селскостопанския потенциал, нарушен от природни бедствия и въвеждане на подходящи превантивни мерки.
36(a)(i)	Плащания на земеделски стопани в планински райони с неблагоприятни природни условия
36(a)(ii)	Плащания на земеделски стопани в извънпланински райони с неблагоприятни природни условия
36(a)(iii)	Плащания по НАТУРА 2000 и плащания, свързани с Директива 2000/60/ЕС
36(a)(iv)	Агро-екологични плащания
36(a)(vi)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [земеделски земи]
36(b)(i)	Първоначално залесяване на земеделски земи
36(b)(ii)	Първоначално въвеждане на агролесовъдски системи в земеделски земи
36(b)(iii)	Първоначално залесяване на необработваеми земи
36(b)(iv)	Плащания по Натура 2000; [гори]
36(b)(v)	Горско-екологични плащания
36(b)(vi)	Възстановяване на продуктивността на горското стопанство и въвеждане на превантивни мерки
36(b)(vii)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [гори]
52(a)(i)	Разнообразяване с неземеделски дейности
52(a)(iii)	Насърчаване на туристическите дейности
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони
52(c)	Професионално обучение и предоставяне на информация на икономическите субекти, действащи в обхвата на мерките по ос 3
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие
63	“Лидер”

Европейски фонд за рибарство

Регламент на Съвета (ЕО) № 1198/2006 от 27 юли 2006 г. относно Европейския фонд за рибарство.

Цели

Целите на Европейския фонд за рибарство (ЕФР) са посочени в член 4. Те включват (наред с другото):

- подкрепа на Общата политика по рибарство (ОПР);
- подпомагане опазването и подобряването на околната среда и природните ресурси, свързани с рибностопанския сектор; и
- насърчаване на устойчивото развитие и подобряване качеството на живот в областите, свързани с дейности в рибностопанския сектор.

Програмиране

ЕФР ще функционира според програмирането за бюджетния период 2007–13 г. Страните-членки ще трябва да разработят и приемат Национални стратегически планове (НСП), в които да очертаят стратегията за развитие на рибностопанския сектор съгласно ОПР, и Национални оперативни програми (НОП), в които да посочат как средствата от ЕФР ще се оползотворят в съответствие с НСП.

Регламентът за ЕФР описва необходимите процедури за разработване и приемане на НСП и изискваното им съдържание/структура (вж. член 15 от ЕФР). НОП са по-конкретизирани от НСП и посочват как страните-членки възнамеряват да усвоят средствата по ЕФР (вж. член 17 от ЕФР). Ето защо те очертават рамката за осъществяване на политиките и приоритетите, които ще се съфинансират от ЕФР. Поради това, ако дадена дейност не е включена в НОП, тя не следва да се финансира по ЕФР. **Важно е дейностите, свързани с управлението на Натура 2000 места, да бъдат включени в НОП, ако страните-членки възнамеряват да използват ЕФР за съфинансиране на подобни дейности.**

Таблица 7: Ключови дати по прилагането на ЕФР

Дейност	Дата
Страните-членки представят НСП	Най-късно с представянето на НОП
Страните-членки представят НОП	До 31 декември 2006
Комисията би могла да върне за поправки НОП на страните-членки	В рамките на два месеца от представянето на НОП
Одобрение на НОП от Комисията	До четири месеца от представянето на съгласуваните НОП
Начало на НОП	1 януари 2007
Разисквания по прилагането на НСП, организирани от Комисията и базирани на писмени отчети от страните-членки	21 декември 2011 г.

Таблица 8: Списък на ключовите членове на Регламента за ЕФР, свързани с Натура 2000⁷

Член	Текст
4	Цели
21	Обхват на мерките по приоритетна ос 1: чл. 20(с) социално-икономическа компенсация в подкрепа на управлението на риболовния флот, в т.ч. професионално обучение
27(1)(a)	Фондът може да спомога за финансирането на социално-икономически мерки, предложени от страните-членки за рибари, засегнати от рибностопански разработки, и които включват: 1 (a) разнообразяване на дейностите с оглед създаване на многообразни работни места за рибари;
27(1)(c)	Фондът може да спомога за финансирането на социално-икономически мерки, предложени от страните-членки за рибари, засегнати от рибностопански разработки, и които включват: 1 (c) схеми за преквалификация в дейности извън морския риболов;
28	Обхват на мерките по приоритетна ос 2: Съдействие при производството на аквакултури
29(1)(b)	Прилагане на методи за развъждане на аквакултури, които значително намаляват отрицателното или увеличават положителното въздействие върху околната среда в сравнение с обичайните практики в сектора на производството на аквакултури;
29(1)(c)	Подкрепа на традиционните дейности, свързани с развъждането на аквакултури, които са важни за запазването и развитието на социално-икономическата и природната среда;
30(2)(a)	Форми на развъждане на аквакултури, насочени към опазване и подобряване на околната среда, природните ресурси, генетичното разнообразие и управлението на ландшафта и традиционните особености на аквакултурните зони;
30(2)(d)	Устойчиво стопанисване на аквакултури съобразно специфични екологични ограничения, наложени във връзка с обявяването на Натура 2000 места в съответствие с Директива 92/43/ЕИО;
36	Обхват на мерките по приоритетна ос 3, мерки от всеобщ интерес
37(a)	Устойчиво съдействие за по-добро управление или опазване на ресурсите;
37(b)	Насърчаване на изборните риболовни методи или пособия и намаляване на страничния улов;

6 Забележка: Настоящото ръководство не трябва да се използва вместо справка с публикуваните регламенти, които съдържат окончателните правни текстове, определящи функциите на фондовете.

7 Забележка: Настоящото ръководство не трябва да се използва вместо справка с публикуваните регламенти, които съдържат окончателните правни текстове, определящи функциите на фондовете.

37(с)	Изваждане на изгубени рибарски пособия от морското дъно с цел предотвратяване на непреднамерения улов;
37(g)	Развитие, преустройство или модернизация на стопанствата за аквакултури;
37(i)	Повишаване на професионалните умения или разрабoтване на нови методи и средства за обучение;
37(j)	Насърчаване на партньорството между учени и работници в сектора на рибарството;
38(2)(a)	Изграждане или поставяне на неподвижни или подвижни съоръжения, спомагащи за опазването и развитието на водните организми
38(2)(b)	Възстановяване на вътрешните водни басейни, вкл. местата за размножаване и миграционните коридори на мигриращите видове
38(2)(с)	Когато касаят пряко рибарски дейности, с оглед опазване и подобрение на околната среда в рамките на Натура 2000, с изключение на оперативните разходи
41(2)(b)	Пилотни проекти: за тестване на планове за управление и планове за устройство на рибарската дейност, включително, ако е необходимо, обособяване на нериболовни зони, с цел оценяване на биологичните и икономическите последици и експериментално допълнително зарибяване.
41(2)(с)	Пилотни проекти: за разработване на пробни методи за подобряване селективността на рибарските пособия, намаляване на страничния улов, отпадъците или въздействието върху околната среда, в частност върху морското дъно
43	Обхват на съдействието по приоритетна ос 4, особено по отношение на член (2)(b), (с), (d)
44(1)(b)	Преструктуриране и пренасочване на стопанските дейности, в частност посредством насърчаване на екотуризма, при условие, че тези дейности не водят до увеличаване на рибарската активност
44(1)(с)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибно-стопанския сектор
44(1)(е)	Подкрепа за развитие на услугите и инфраструктурата за малките рибарници и туризма за малките рибовъдни стопанства
44(1)(f)	Опазване на околната среда в рибарските зони с цел съхранение на нейната привлекателност, възстановяване и развитие на крайбрежни селца с риболовен поминък и опазване и обогатяване на природното и културно наследство
44(1)(h)	Насърчаване на междурегионалното и транснационално сътрудничество между заетите в рибарския сектор, главно чрез съвместна дейност и популяризиране на най-добри практики
44(1)(i)	Придобиване на умения и съдействие за разработването и приложението на стратегия за местно развитие.
45	Участие в устойчивото развитие на рибарските зони на "местни лица или групи", представляващи обществени или частни партньори.

ЕФРР, ЕСФ и КС

Кохезионната политика има за главна цел да подкрепя реалното сближаване и да намалява социално-икономическите и териториални несъответствия. Това се постига чрез съфинансиращи инвестиции и други мерки в по-малко развитите страни, региони и територии в ЕС. За периода 2007–13 г. фокусът ще се съсредоточи върху подновения Лисабонски дневен ред и категориите инвестиции, които особено допринасят за растежа, като например: изследо-

8 COM(2005) 299: "Кохезионната политика в подкрепа на растежа и реализацията: Стратегически насоки на Общността, 2007–13 г."

вателска дейност и иновации, материална инфраструктура, екологосъобразни технологии, човешки капитал и знания. Стратегическите насоки на Общността (СНО) включват опазването на природата и видовете в съответствие с екологичното законодателство.

Общият регламент за Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд (ЕСФ) и Кохезионния фонд (КФ) дефинира общите принципи, правила и стандарти за прилагането на трите фонда (Регламент на Съвета (ЕО) № 1083/2006). Освен това, в три отделни регламента са посочени по-специфичните разпоредби за всеки фонд.

За плановия период 2007–13 г. Комисията предложи доста значително опростяване, т.е. кохезионната политика да включва **три фонда**: ЕФРР, КФ и ЕСФ и **три цели**: 1-ва цел: "Сближаване", финансирана от ЕФРР, ЕСФ и КФ; 2-ра цел: "Регионална конкурентнос-поспособност и заетост", финансирана от ЕФРР и ЕСФ; и 3-та цел: "Териториално сътрудничество", финансирана от ЕФРР. Регионите, подпомагани по цел "Сближаване" са онези, в които БВП на глава от населението е под 75% от средния за ЕС. Всички останали региони са потенциални кандидати за подкрепа по 2-ра цел.

Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)

Регламент на Съвета (ЕО) № 1083/2006 от 11 юли 2006 г. за общите разпоредби относно Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999; и

Регламент (ЕО) № 1080/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 г. относно Европейския фонд за регионално развитие и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1783/1999.

Цели

ЕФРР трябва да спомогне за постигането на икономическо, социално и териториално сближаване в рамките на ЕС посредством намаляване на регионалните несъответствия и подкрепа на структурното развитие и адаптацията на регионалните икономики. В частност ЕФРР трябва да спомага за укрепването на конкурентнос-поспособността и иновацията, за създаването на заетост в устойчиви практики и за екологосъобразен растеж.

ЕФРР съсредоточава подкрепата си върху редица тематични приоритети, които отразяват целите на кохезионната политика на ЕС (чл. 4, 5 и 6 на Регламента за ЕФРР). Като цяло, ЕФРР спомага за финансирането на различни инициативи за регионално развитие (напр. инвестиции в производството и инфраструктурата).

Програмиране

ЕФРФ ще функционира според програмирането за бюджетния период 2007–13 г. Като цяло, определянето на стратегическите насоки и програмирането за кохезионния и структурните фондове ще се извърши на три етапа: 1) Европейският съвет приема **Стратегическите насоки за кохезия на Общността**, предложени от Комисията по отношение на финансирането, 2) Страните-членки разработват национални стратегически референтни рамки (НСРР), в които излагат стратегията с тематични и териториални приоритети, допълващи целите на Общността, 3) Страните-членки подготвят **оперативни програми** (ОП), в които посочват конкретните дейности по ЕФРР (както и по ЕСФ и КФ) на ниво страни-членки. НСРР и ОП обхващат периода от 1 януари 2007 до 31 декември 2013 г. И двете се представят за одобрение на Комисията.

В оперативните програми се посочва как страните-членки възнамеряват да оползотворят средствата от ЕФРР. Поради това те очертават рамката за прилагането на политиките и приоритетите, които ще бъдат съфинансирани от фонда. Дейностите, които не са включени в оперативните програми, няма да се финансират от ЕФРР.

Новото европейско териториално сътрудничество

Новата цел „европейско териториално сътрудничество“ (заложена в чл. 6 от Регламента за ЕФРР) заменя предишната инициатива на Общността, известна под названието „INTERREG“. Това дава по-голяма значимост на териториалното сътрудничество, което се поставя на същото ниво като цели „сближаване“ и „конкурентноспособност“. Настоящата цел „териториално сътрудничество“ по регионалните фондове за 2007–13 г. има 2,44% дял от общите средства и обхваща три направления:

6.1. Трансгранично (74% от целта)

Обхваща 65 различни географски планови зони и решава местни проблеми в погранични територии, включително в областта на управлението на природните ресурси, водните басейни и т.н. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (чл. 19 от Регламента за ЕФРР).

6.2. Транснационално (21% от целта)

Обхваща група от 13 различни географски планови зони и се фокусира върху: иновации, околна среда, управление на водите, предотвратяване на риска, плавателна безопасност, устойчиво селищно развитие и т.н. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (чл. 19 от Регламента за ЕФРР).

6.3. Междурегионално (5% от целта)

Това направление е насочено към обмяната на опит и най-добри практики в областта на иновациите, околната среда и предотвратяването на риска. Ще има една програма за целия ЕС, като дейностите са част от основната програма за структурните фондове. В този случай минимум три държави трябва да са бенефициенти, като поне две трябва да са страни-членки (чл. 19 от Регламента за ЕФРР).

Ще се учредят нови контролно-управителни комитети на съответни регионални или вътрешнорегионални нива, които да следят приложението на тези програми.

Региони с право на финансиране по чл. 6 от ЕФРР (Европейско териториално сътрудничество): http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/graph/cartes_en.htm

Таблица 9: Ключови дати по прилагането на ЕФРР

Дейност	Дата
Изготвени стратегически насоки за кохезия на Общността	Приети на 6 октомври 2006 г. (Решение на Съвета 2006/702/ЕО)
Страните-членки подготвят и представят НСРР	В рамките на пет месеца от приемането на стратегическите насоки на Общността (Общ регламент, член 28.2)
Страните-членки подготвят и представят предложения за оперативни програми по ЕФРР	В срок до пет месеца от решението на Комисията по НСРР (Общ регламент, член 32.3); евентуално по същото време, в което се представят НСРР (Общ регламент, член 28.2).
Комисията би могла да върне за преработване предложената програма на страната-членка	
Комисията трябва да приеме оперативните програми	Възможно най-скоро, но не по-късно от четири месеца след официалното им представяне от страните-членки (Общ регламент, член 32.5).
Начало на оперативните програми по ЕФРР	1 януари 2007
Страните-членки представят на Комисията отчет за напредъка по прилагането на НСРР	В края на 2009 и 2012 г.

Таблица 10: Списък на ключовите членове на Регламента за ЕФРР, свързани с Натура 2000⁹

Член	Текст
	Цел „Сближаване“
4 (2)	Информационно общество, в т.ч. разработване на инфраструктура за електронни комуникации, местно съдържание, услуги и приложения, подобряване на стабилния достъп до он-лайн обществени услуги и тяхното развитие, подкрепа и съдействие за внедряването и ефективното ползване на информационните и комуникационни технологии (ИКТ) от МСП или за прилагането на новаторски идеи.
4 (4)	Околна среда, в т.ч. инвестиции, свързани с водоснабдяване и управление на води и отпадъци; с пречистване на отпадни води и с качеството на въздуха; с предотвратяване, контрол и борба с опустиняването; с комплексното предотвратяване и контрол на замърсяването; съдействие за смекчаване на последствията от измененията на климата; рекултивация на земи, в т.ч. на замърсени обекти и възстановяване на нарушени терени; съдействие за опазване на биоразнообразието и природната среда, включително инвестиции в Натура 2000 места; подпомагане на МСП при популяризирането на модели на устойчиво производство посредством въвеждане на рентабилни системи за екологично управление и внедряване и ползване на технологии, предотвратяващи замърсяването.
4 (5)	Предотвратяване на рискове, в т.ч. изготвяне и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на природните и технологични рискове.
4 (6)	Туризъм, в т.ч. популяризиране на природните ценности като потенциал за развитие на устойчив туризъм, опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие, съдействие за подобряване предлагането на туристически услуги посредством нови услуги с по-висока добавена стойност и насърчаване на нови, по-устойчиви форми на туризъм.

9 **Забележка: Настоящото ръководство не трябва да се използва вместо справка с публикуваните регламенти, които съдържат окончателните правни текстове, определящи функциите на фондовете.**

Член	Текст
4 (8)	Инвестиции в транспорта, в т.ч. подобряване на трансевропейските мрежи и връзки с трансевропейската транспортна мрежа; интегрирани стратегии за чист транспорт, които допринасят за подобряване на достъпа до и качеството на пътно-транспортните услуги, за осъществяване на по-балансирано структуриране, за подобряване на вътрешноструктурните системи и намаляване на въздействията върху околната среда.
4(9)	Инвестиции, свързани с енергетиката, в т.ч. за подобряване на трансевропейските мрежи, които допринасят за повишаване сигурността на доставките, интеграция на екологичните съображения, подобряване на енергийната ефективност и развитие на енергопроизводство от възобновяеми енергийни източници.
4(10)	Инвестиции в образованието, в т.ч. практическо обучение, които допринасят за атрактивност и повишаване на качеството на живот.
	Цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"
5(2)a	Околна среда и предотвратяване на риска, и в частност: насърчаване на инвестициите за рекултивация на земи, в т.ч. замърсени и изоставени терени и земи.
5(2)b	Околна среда и предотвратяване на риска, и в частност: подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието, и на инвестициите в Натура 2000 места, където това спомага за устойчивото икономическо развитие и/или разнообразяването на селските райони.
5(2)c	Околна среда и предотвратяване на риска, и по-точно: стимулиране на енергийната ефективност и производството на енергия от възобновяеми източници, както и изграждането на ефективни системи за управление на енергията.
5(2)e	Околна среда и предотвратяване на риска, и по-точно: разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на екологичните (напр. опустиняване, суша, пожари и наводнения) и технологични рискове.
5(2)f	Околна среда и предотвратяване на риска, и по-точно: опазване и обогатяване на природното и културно наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и популяризиране на природните и културни ценности като потенциал за развитието на устойчив туризъм.
5(3)a	Достъп, извън основните селищни центрове, до транспортни и телекомуникационни услуги от общ икономически интерес, и в частност: укрепване на второстепенните транспортни мрежи чрез подобряване на връзките с трансевропейските транспортни мрежи, с регионалните железопътни центрове, летища и пристанища или с многосекторните пунктове; изграждане на радиални връзки до основните жп линии и популяризиране на регионални и местни плавателни пътища, както и близко корабоплаване.
	Цел "Европейско териториално сътрудничество"
6(1)a	Развитие на трансгранични икономически, социални и екологични дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на предприемачеството, в частност: развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия.
6(1) b	Развитие на трансгранични икономически, социални и екологични дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на природните и културни ценности, както и предотвратяване на екологични и технологични рискове.
6(1) d	Развитие на трансгранични икономически, социални и екологични дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: намаляване на изолацията посредством подобрен достъп до транспортни, информационни и комуникационни мрежи и услуги, както и трансгранични системи и съоръжения за управление на водите, отпадъците и енергията.

Член	Текст
6(1)e	Развитие на трансгранични икономически, социални и екологични дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: развитие на сътрудничество, капацитет и съвместно ползване на инфраструктури, по-конкретно в сектори като здравеопазване, култура, туризъм и образование.
6(1) край	ЕФРР може също така да допринесе за поощряване на административно-правното сътрудничество, интеграцията на трансграничните пазари на труда, местните инициативи по заетостта, равенството между половете и равните възможности, обучението и социалното приобщаване, както и споделянето на човешки ресурси и съоръжения за изследователско-технологичното развитие (ИТР).
6(2) b	Установяване и развитие на транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие, предимно в следните приоритетни сфери: околна среда: управление на водите, енергийна ефективност, предотвратяване на риска и дейности за опазване на околната среда с ясно транснационално измерение. Тези дейности могат да включват: опазване и управление на речните басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони; предотвратяване на пожари, засушаване и наводнения; повишаване на плавателната безопасност и мерки срещу екологични и технологични рискове; опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и устойчив туризъм
6(2) d	Установяване и развитие на транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие, предимно в следните приоритетни сфери: устойчиво селищно развитие: укрепване на децентрализираното развитие на транснационално, национално и регионално ниво с ясен транснационален ефект. Тези дейности могат да включват: създаване и подобряване на селищни мрежи и връзки между градските и селските райони; изработване на стратегии за решаване на въпроси от общ селищен характер; опазване и популяризиране на културното наследство, както и стратегическа интеграция на развиващите се райони в транснационален план.
6(3)a	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване на междурегионалното сътрудничество, насочено към иновациите и знанията в областта на икономиката и екологията и предотвратяване на риска, по смисъла на член 5(1) и (2).
6(3) b	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване обмяната на опит по отношение на установяването, популяризирането и прилагането на най-добри практики, в т.ч. за устойчиво селищно развитие по смисъла на член 8.
6(3)c	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване на дейности, свързани с проучвания, набиране на данни, и наблюдение и анализ на насоките за развитие в Общността.
8	Устойчиво селищно развитие: укрепване на икономическото развитие, рекултивация на земи, възстановяване на нарушени терени и опазване и развитие на природното и културно наследство; стимулиране на предприемаческия дух; развитие на местната заетост и общност и осигуряване на услуги на населението с оглед на променящите се демографски структури.
10	Територии с неблагоприятни географски и природни условия: финансиране на инвестиции, насочени към подобряване на достъпа, насърчаване и развитие на икономически дейности, свързани с културното и природното наследство, поощряване на устойчивото ползване на природни ресурси и стимулиране на устойчивото развитие на туризма.

Европейски социален фонд (ЕСФ)

Регламент на Съвета (ЕО) № 1083/2006 от 11 юли 2006 г. за общите разпоредби относно Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999; и

Регламент (ЕО) № 1081/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1784/1999.

Цели

ЕСФ подкрепя политики и приоритети, насочени към постигане на напредък в посока пълна заетост, подобряване качеството и производителността на труда, насърчаване на социалното приобщаване и сближаване (в съответствие с Европейската стратегия за заетост (ЕСЗ)). По-конкретно, ЕСФ се съгласува с целите на Общността в областта на социалното приобщаване, образованието и обучението, и равенството между жените и мъжете. Подкрепата на ЕСФ се съсредоточава върху редица тематични приоритети, които отразяват целите на кохезионната политика на ЕС (член 3 от Регламента за ЕСФ).

Програмиране

ЕСФ ще функционира според програмирането за бюджетния период 2007–13 г. Като цяло, определянето на стратегическите насоки и програмирането за кохезионния и структурните фондове ще се извърши на три етапа: 1) Европейският съвет очертава Стратегическите насоки за кохезия на Общността по отношение на финансирането, 2) Страните-членки разработват национални стратегически референтни рамки (НСРР), в които излагат стратегията за принос към целите на Общността, 3) Страните-членки подготвят оперативни програми (ОП), в които посочват конкретните дейности по ЕСФ (както и по ЕФРР и КФ) на ниво страни-членки. НСРР и оперативните програми обхващат периода от 1 януари 2007 до 31 декември 2013 г.

Оперативните програми по ЕСФ ще отразяват стратегически избор и приоритети, поради което възможностите за включване на подробен списък с дейности ще бъдат ограничени. При все това, в програмите ще може да се включат екологични приоритети, които биха могли да са свързани с области, подпомагащи реализацията на Натура 2000 (напр. реформи в администрацията, ангажирана с управлението на околната среда в страната-членка).

10 **Забележка:** Настоящото ръководство не трябва да се използва вместо справка с публикуваните регламенти, които съдържат окончателните правни текстове, определящи функциите на фондовете..

Таблица 11: Ключови дати по прилагането на ЕСФ

Дейност	Дата
Изготвени стратегически насоки за кохезия на Общността	Приети на 6 октомври 2006 г. (Решение на Съвета 2006/702/ЕО)
Страните-членки подготвят и представят НСРР	До пет месеца от приемането на стратегическите насоки на Общността (Общ регламент, член 28.2)
Страните-членки подготвят и представят предложения за оперативни програми по ЕСФ	Не по-късно от пет месеца след решението на Комисията по НСРР (Общ регламент, член 32.3), евентуално заедно с представянето на НСРР (Общ регламент, член 28.2)
Комисията би могла да върне за преработване предложена програма на страната-членка	
Комисията трябва да приеме оперативните програми	Възможно най-скоро, но в рамките на четири месеца след официалното им представяне от страните-членки (Общ регламент, член 32.5)
Начало на оперативните програми по ЕСФ	1 януари 2007
Страните-членки представят на Комисията отчет за напредъка по прилагането на НСРРs	Първи отчет – през 2008 г. и не по-късно от 1 октомври всяка година
Завършване на оперативните програми по ЕСФ	31 декември 2013

Таблица 12: Списък на ключовите членове на Регламента за ЕСФ, свързани с Натура 2000¹⁰

Член	Текст
	Цели: “Сближаване” и “Регионална конкурентноспособност и заетост”
3(1)a ii	Разработване и разпространение на иновативни и по-продуктивни форми на организация на труда, в това число по-добри здравни условия и безопасност на труда, определяне на бъдещи изисквания към професионалния опит и умения, и разработване на конкретни услуги, насочени към заетостта, обучението и подкрепата (вкл. преквалификация) на работещите в преструктуриращи се предприятия и браншове.
	Цел “Сближаване”
3(2)b i	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги на национално, регионално и местно ниво и, когато е необходимо, на социалните партньори и неправителствените организации, с оглед преустройство, по-добра нормативна база и добро управление, особено в областта на икономиката, заетостта, образованието, социалната сфера, околната среда, правните аспекти, и по-конкретно чрез съдействие за: разработване на добри политики и програми, наблюдение и оценка, в т.ч. посредством проучвания, статистика и експертни съвети, подкрепа за междуведомствената координация и диалога между съответните обществени и частни организации.
3(2)b ii	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги [...]: изграждане на капацитет за изпълнение на политики и програми в съответните области, включително във връзка с прилагане на законодателството, най-вече чрез непрекъснато обучение на ръководството и служителите и чрез конкретна подкрепа на ключови звена, инспекторати и социално-икономически субекти, в т.ч. обществени и екологични партньори, неправителствени организации и представителни професионални институции.

Кохезионен фонд

Регламент на Съвета (ЕО) № 1083/2006 от 11 юли 2006 г. за общите разпоредби относно Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999; и

Регламент на Съвета (ЕО) № 1084/2006 от 11 юли 2006 г. за създаване на Кохезионен фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1164/94.

Малко вероятно е Кохезионният фонд да бъде използван за пряко финансиране на Натура 2000, но при все това може да има случаи, при които проектите, финансирани от Кохезионния фонд, носят непреки ползи за Натура 2000 места.

Цели

Кохезионният фонд ще осигурява подкрепа за:

- Трансевропейските транспортни мрежи, в частност приоритетни проекти от европейско значение (Решение № 1692/96/ЕО);
- Околната среда – съгласно приоритетите на Общността за опазване на околната среда, определени в програмата и политиката за действие в областта на околната среда. В този контекст, КФ може да подпомага и области, свързани с устойчивото развитие, които ясно представят ползите за околната среда, т.е. енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници, а също и в сектора на транспорта извън трансевропейските мрежи, железопътен, речен и морски транспорт, вътрешноструктурните транспортни системи и тяхната съвместна оперативност, управлението на сухопътния, морския и въздушния трафик, чистия селищен транспорт и обществения транспорт.

Програмиране

Кохезионният фонд ще функционира според програмирането за бюджетния период 2007–13 г. Програмирането на кохезионния и структурните фондове ще се извърши на два етапа от страните-членки: 1) Страните-членки разработват **национални стратегически референтни рамки** (НСРР), в които излагат стратегията за устойчиво развитие, спомагаща за целите на Общността; 2) Страните-членки подготвят **оперативни програми** (ОП), в които посочват съгласуван набор от приоритети, които да бъдат постигнати с подкрепата на фонда. Всяка приоритетна ос съдържа група дейности. НСРР и оперативните програми обхващат периода от 1 януари 2007 до 31 декември 2013 г. ОП се приемат от ЕК.

Дейностите, които не са включени в съдържанието на приоритетните оси, не могат да получат съфинансиране.

Таблица 13: Ключови дати
по прилагането на Кохезионния фонд

Дейност	Дата
Изготвени стратегически насоки за кохезия на Общността	Приети на 6 октомври 2006 г. (Решение на Съвета 2006/702/ЕО)
Страните-членки представят НСРР	До пет месеца от приемането на стратегическите насоки на Общността (Общ регламент, член 28.2)
Страните-членки представят оперативни програми	Възможно най-скоро, но в рамките на четири месеца след официалното им представяне от страните-членки (Общ регламент, член 32.5)

Таблица 14: Списък на ключовите членове на Регламента за КФ, свързани с Натура 2000¹¹

Член	Текст
2 (1)b	Помощ от фонда ще се предоставя с цел осигуряване на подходящ баланс и според инвестиционните и инфраструктурни нужди на дадената страна-членка за дейности в следните области: околна среда – съгласно приоритетите на Общността за опазване на околната среда, определени в програмата и политиката за действие в областта на околната среда и съответно на областите, свързани с устойчивото развитие, които ясно представят ползите за околната среда, т.е. енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници, а също и в сектора на транспорта извън трансевропейските мрежи, железопътен, речен и морски транспорт, вътрешноструктурните транспортни системи и тяхната съвместна оперативност, управлението на сухопътния, морския и въздушния трафик, чистия селищен транспорт и обществения транспорт.

11 **Забележка:** Настоящото ръководство не трябва да се използва вместо справка с публикуваните регламенти, които съдържат окончателните правни текстове, определящи функциите на фондовете.

Финансов инструмент за околна среда (LIFE+)

LIFE+ ще се състои от три компонента: LIFE+ природа и биоразнообразие, LIFE+ екологична политика и управление, и LIFE+ информация и комуникация.

Цели

Конкретните цели на LIFE+ природа и биоразнообразие са посочени в член 4 (2):

- да допринесе за изпълнението на политиките и законодателството на Общността за природата и биологичното разнообразие [...]; и да подкрепи по-нататъшното развитие и реализация на мрежата Натура 2000, включително на крайбрежните и морски местообитания и видове;
- да допринесе за утвърждаването на базата от познания за разработката, преценката, мониторинга и крайната оценка на политиките и законодателството на Общността в областта на природата и биологичното разнообразие;
- да подкрепи разработката и изпълнението на подходи за политиката и инструментите за мониторинг и оценка на състоянието на природната среда и биологичното разнообразие и на факторите, въздействията и противодействията, които се отразяват върху него, по-специално във връзка с постигане на целта за овладяване загубата на биоразнообразие в рамките на Общността до 2010 г. и заплахата пред природата и биоразнообразието, наложена от изменението на климата;
- да осигури подкрепа за по-добро управление в областта на околната среда, като увеличи ангажираността на заинтересованите страни, включително и тази на НПО, при консултирането и изпълнението на политиките и законодателството в областта на природната среда и биологичното разнообразие."

Програмиране

Фондът "LIFE+" ще функционира по многогодишен програмен подход, ръководен от Комисията. Комисията изготвя многогодишни стратегически програми за периодите 2007–10 и 2011–13. В тези програми се посочват главните цели и приоритетните области на действие, които ще се финансират от ЕО. Работната програма за първия многогодишен период 2007–10 г. е поместена като приложение към Регламента (Приложение II).

Към многогодишните програми Комисията ще предоставя и информация за индикативните разпределения на бюджета по LIFE+ между страните-членки, които се правят по определени критерии, сред които: размер и гъстота на населението им и техният дял с места от значение за Общността по Директивата за местообитанията. Разпределенията на бюджета ще се изготвят за многогодишните периоди 2007–10 и 2011–13 г.

В рамката на многогодишните стратегически програми, Комисията публикува годишни покани за проектни предложения. Страните-членки приемат и събират отделните предложения и ги подават за разглеждане от Комисията. Накрая Комисията решава кои проекти да получат финансиране от годишния бюджет по LIFE+. При избора на проекти се дава предимство на тези, които ще имат най-голям принос за екологичните цели на ЕС, в т.ч. транснационални проекти.

По отношение на входните данни, подавани на национално ниво, от 2008 г. страните-членки могат да представят на Комисията становище за своите национални годишни приоритети (в съответствие с приоритетите, описани в Приложение II). Трябва да се отбележи, че тези годишни приоритети са различни от плановете и програмите, изготвяни по ЕЗФРСР, ЕФР, структурните и кохезионния фондове. В своя отговор по поканата на Комисията, страните-членки могат да представят и писмени коментари по отделните проектни предложения, в които да отбележат как предложението се вписва в националните годишни приоритети. Годишната покана на Комисията за проектни предложения и окончателният подбор на успешните кандидатури трябва да е в съответствие с тези национални годишни приоритети.

Право на участие: Член 9 от Регламента за LIFE+ гласи: "Настоящият регламент не финансира мерки, които отговарят на критериите за подбор и са в основния обхват на, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността, включително Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Рамковата програма за конкурентноспособност и иновации, Европейския фонд за рибарство и Седмата рамкова програма за изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности. Бенефициентите по настоящия Регламент предоставят информация за финансирането, което са получили от бюджета на Общността, и за текущите си заявления за финансиране до Комисията. Комисията и страните-членки предприемат стъпки за осигуряване на координация и допълване с други инструменти на Общността. Комисията докладва по тези въпроси в рамките на междинен преглед и крайна оценка, предвидени в член 15". Това означава, че LIFE+ следва да се използва за финансиране на дейности, когато по националното приложение на другите фондове на Общността, разгледани в настоящото ръководство, не се предвижда право на финансиране. Настоящото ръководство може да помогне при проверка на фактора „допълване“. Окончателно решение може да се вземе само на национално или на регионално ниво на приложение.

Таблица 15: Ключови дати
по прилагането на фонда “LIFE+”

Дейност	Дата
Комисията приема първата многогодишна стратегическа програма за 2007–10 г.	Приета заедно с Регламента (Приложение II).
Страните-членки представят на Комисията своите годишни приоритети	Възможно най-скоро след приемане на многогодишната програма и не по-късно от датата, определена впоследствие от Комисията (в съответствие с чл. 14(2)(а)). Забележка: Такива приоритети няма да се представят с оглед на годишните покани за предложения за бюджета за 2007 г.
Фондът “LIFE+” влиза в действие, Комисията публикува първа покана за предложения	Есента на 2007 г.
Комисията публикува покани за предложения	Ежегодно, от 2007 г. нататък

Ключови членове на Регламента за LIFE+, свързани с Натура 2000¹²

Ключовият член на Регламента за LIFE+, свързан с Натура 2000, е член 3, в който се посочват критериите за право на финансиране на мерки и проекти по този Регламент.

Съгласно чл. 3, проектите, финансирани по LIFE+, трябва да отговарят на следните критерии:

- да са от интерес за Общността, като дават значителен принос за постигането на главната цел на LIFE+, изложена в член 1, алинея 2; и
- да бъдат технически и финансово съгласувани, изпълними и да оправдават стойността си.

Освен това, за да се осигури европейска „добавена стойност“ и да се избегне финансирането на повтарящи се дейности, проектите трябва да отговарят на поне един от следните критерии:

- да бъдат проекти, включващи най-добри практики, или демонстрационни проекти за прилагането на Директива 79/409/ЕИО или Директива 92/43/ЕИО¹³;
- да бъдат новаторски проекти или демонстрационни проекти, свързани с целите на Общността в областта на околната среда, включително разработката или разпространението на най-добри практики, ноу-хау или технологии;
- да бъдат кампании за повишаване на осведомеността и специални обучения за служители, участващи в предохранителни мерки срещу горските пожари;
- да бъдат проекти за разработката и изпълнението на целите на Общността, свързани с широкообхватен, съгласуван, обстоен и дългосрочен мониторинг на горите и взаимодействията в околната среда.”

По-подробна информация за мерките, които могат да бъдат одобрени за финансиране, е дадена в Приложение I на Регламента. В точка (j) от това Приложение са описани специфичните мерки, които се предвижда да бъдат финансирани по компонент „природа и биоразнообразие“ на LIFE+. Те включват:

- управление на защитените зони и видове и планиране на зони, включително подобряване на екологичната съгласуваност на мрежата Натура 2000;
- мониторинг на консервационния статус, включително уреждане на процедури и структури за такъв мониторинг;
- разработка и прилагане на планове за действие за опазване на видове и местообитания;
- разширяване на мрежата Натура 2000 в морските области; и
- закупуване на земя (при редица ограничителни условия, посочени в Приложението).

Много важен е и член 9, в който са посочени ограниченията, свързани с правото на участие (споменати по-горе).

12 **Забележка: Настоящото ръководство не трябва да се използва вместо справка с публикуваните регламенти, които съдържат окончателните правни текстове, определящи функциите на фондовете.**

13 Директиви на ЕС – съответно за птиците и за местообитанията.

Седма рамкова програма за научни изследвания (FP7)

Решение № 1982/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г. относно Седмата рамкова програма на Европейската общност за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности (2007–13).

Цели

Седмата рамкова програма за научни изследвания (FP7) очертава приоритетите и дейностите на Общността в областта на научните изследвания и технологичното развитие за периода 1 януари 2007 – 31 декември 2013 г. Целите на FP7 са насочени предимно към подкрепа на целите на Дневния ред от Лисабон посредством научноизследователски дейности, финансирани от Общността.

Наред с другото, FP7 ще осигурява подкрепа за транснационални изследвания в редица тематични области, като напр. околна среда (член 2 на Решението). Ключовите екологични теми по FP7 са 1) прогнозиране на климатичните и екологични промени и промените в сухоземните и океански системи, 2) средства и технологии за наблюдение, предотвратяване и смекчаване на екологичните щети и рискове, в т.ч. здравни, и 3) средства и технологии за устойчива природна и антропогенна среда.

Програмиране

FP7 ще обхваща периода от 1 януари 2007 до 31 декември 2013 г. Отделните предложения за проекти по FP7 се дават след като бъде отправена покана за представяне на предложения за проекти за конкретна област от Рамковата програма. Поканите ще бъдат публикувани в Официалния вестник на Европейския съюз, като повече информация може да се намери на уеб-страниците на Европа и Кордис¹⁴.

Таблица 16: Ключови дати по прилагането на FP7

Дейност	Дата
Въвеждане на FP7	началото на 2007 г.
Първи покани за предложения по FP7 и първи проекти по FP7	От началото на 2007 г.
Следващи покани за предложения и изпълнение на проекти по FP7	2007–13
Край на FP7	2013 г.

Таблица 17: Списък на ключовите членове на FP7, свързани с Натура 2000¹⁵

Член	Текст
2(1)(i) f	Сътрудничество: подкрепа на всички научноизследователски дейности, осъществявани с транснационално сътрудничество в следните тематични области: Околна среда (вкл. промяна на климата).
2(1)(i) g	Сътрудничество: подкрепа на всички научноизследователски дейности, осъществявани с транснационално сътрудничество в следните тематични области: Транспорт (напр. въздухоплаване)
Програмата за развитие на капацитет може да се отнася например и за инфраструктурата (член 2(iv)). Хранителната, селскостопанската и рибностопанската промишленост и биотехнологиите може да се отнесат към програмата за сътрудничество (член 2(1)(i)b).	

¹⁴ Вж.: http://europa.eu.int/comm/research/future/index_en.cfm и <http://www.cordis.lu/fp7/>

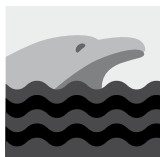
¹⁵ Забележка: Настоящото ръководство не трябва да се използва вместо справка с публикуваните регламенти, които съдържат окончателните правни текстове, определящи функциите на фондовете.

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА НАТУРА 2000

По-долу са описани няколко хипотетични широкомащабни природозащитни проекта, при които фондовете на Общността биха могли да послужат за подпомагане на различни аспекти от управлението. Конкретните мерки, посочени в примерите, са включени в следващите таблици. Начините, по които тези примерни проекти могат да получат финансиране, се посочват с надеждата, че лицата, ан-

гажирани в природозащитни проекти в Европа, ще осъзнаят различните възможности, предлагани от новия интегриран подход за финансиране, а също и необходимостта от активно търсене на средства от различни източници.

Опазване на мечки в Натура 2000 места

Кафявата мечка (*Ursus arctos*) е най-широко разпространеният вид мечка в света. Тези мечки имат голяма глава с къс нос, закръглени, почти незабележими уши, малки очи, къса опашка и здраво сложено тяло с изпъкнала гърбица. Мечките имат ниско ниво на репродуктивност, а нивото на смъртност е до голяма степен свързано с човека. Те са всеядни, но се нуждаят от големи местообитания, което ги прави уязвими към промените в ползването на земите. Най-доброто местообитание на мечките в Европа е вече изчезнало поради изсичането на гори. Необходимо е сериозно управление и защита на ключовите ареали и трасета за мечките. Но наличието на съществуващите местообитания не е единственият важен фактор за оцеляването на кафявата мечка. Приемането и адаптивното управление са жизненоважни за бъдещето на този вид. Необходимо е обществото да се ангажира и образова, населението в околностите на видовете ареали да се информира за поведението и екологията на мечките. Стопаните трябва да се насърчат да използват традиционни средства за охрана на добитъка, за да се намалят конфликтите, възникващи от плякосването на животни.

Дейности, които биха били необходими за “Опазване на мечките в Натура 2000 места” [номерът на дейността указва съответния раздел в следващите таблици]:

- Обучение на персонал, ангажиран с опазването на мечките [дейности **3, 21**]
- Възстановяване на места, подобряване на местообитания на мечки (напр. засаждане на типична растителност, служеща за храна, като например плодни дръвчета) [дейности **13, 15**]
- Дългосрочно наблюдение на индивиди [дейности **17, 19**]
- Преброяване на популациите на мечките [дейност **2**]
- Образование на по-широк кръг от населението [дейност **20, 21**]
- Производство и продажба на изделия, посветени на мечката [дейности **15, 16**]
- Сътрудничество по проекти за мечки в съседни райони [дейност **20**]
- Намаляване на инфраструктурните пречки за придвижването на мечките (зелени мостове, проходи) [дейност **13**]
- Интензивни връзки с обществеността с цел приемане на мечките [дейност **20**]
- Оценка на работата по връзки с обществеността [дейност **20**]
- Лобиране пред и информиране на съответните заинтересовани страни [дейност **20**]
- Разработване и/или актуализиране на планове за управление с участието на заинтересованите страни [дейности **5, 8**]
- Предохранителни мерки (електрически огради, кучета-пазачи) [дейност **15, 24**]
- Създаване на подходяща за мечки буферна зона около мястото (в земеделски земи) [дейности **15, 16**]
- Изграждане и поддръжка на образователни маршрути/пътеки в мястото [дейности **22, 25**]
- Изграждане на инфраструктура за посетители (посетителски център) [дейност **25**]
- Изграждане на инфраструктура за видовете (ограждения) [дейност **24**]
- Предотвратяване на риска в района (мерки срещу горски пожари) [дейност **18**]

Мерките, свързани с този проект, са маркирани

в следващите таблици.

Ursus arctos, кафява мечка.
© WWF-Canon/Michel Gunther

Пример 2:

Поминък от горско стопанство и земеделие в Натура 2000 места

“Стопанството” се състои от няколко земеделски парцела край една река, букова гора на места с иглолистни формации, и влажна зона с извори. Първоначалният модел на залесяване е бил с едновъзрастни дървета и е ползван като класическа горска култура. Някои отдели са били постепенно променени с цел превръщане на горската култура в многоетажна гора. Някои отдели са отредени за производство на висококачествена дървесина. Част от останалата дървесина се използва за производство на енергия. Един от отделите е разположен във влажна зона с много извори. Предишните иглолистни насаждения са били напълно изсечени и за да се възстанови първоначалното ниво на влага, дренажите са били запълнени с отсечена дървесина. Избраният лесовъдски метод е естествено възобновяване, а на местата, където то не дава достатъчно бързи резултати, може да се засадят адаптирани горски видове. Флората и фауната могат да се възобновят и полустественото местообитание да се възстанови. Този вид управление се смята за устойчиво и позволява да се увеличи биоразнообразието във всички отдели, като същевременно гората продължава да носи приходи. Земеделските площи се обработват ежегодно. Някои са отредени за производство на хранителна продукция, а други – за паша и фураж. Управлението на тези площи отговаря на агроекологичните мерки и включва синори за бръмбари.

Дейности, които биха били необходими за “Поминък от горско стопанство и земеделие в Натура 2000 места” [номерът на дейността указва съответния раздел в следващите таблици]:

Горско стопанство

- Съобразено с мястото залесяване с различни дървесни видове с цел създаване на многоетажна гора [действие 12]
- Запазване на стари и мъртви дървета [действие 12]
- Контрол върху чуждите видове, които могат да навредят на местообитанията [действие 14]
- Смесване на видовете (генетично разнообразяване) [действие 12]
- Различни разстояния между новозасадените дървета [действие 12]
- Премахване на дренажите в изворни зони [действие 12]
- Мониторинг на санитарното/жизненото състояние на отделите [действие 14]
- Програма за обучение на персонал [действие 21]
- Развитие на инфраструктура (създаване на пътеки за достъп, слагане на огради за защита от животни и т.н.) [действие 25]

Земеделие

- Създаване на буферни зони около нивите [действие 12]
- Късна коситба [действие 12]
- Смяна на пасищата и окосените площи през годината [действие 12]
- Запазване на живи плетове за осигуряване на заслон за добитъка [действие 12]

Информация и комуникация

- Комуникационна и информационна кампания, адресирана към обществеността и училищата – съвместно с изследователски центрове [действие 20, 21]
- Поставяне на табелки и рекламни табла [действие 22]
- Създаване на инфраструктура за обществено ползване (примери: изложбена зала с местни продукти, огради и т.н.) [действие 22]

Мерките, свързани с този проект, са маркирани

в следващите таблици.

Пейзаж от Baxay.

© Josef Pennerstorfer

Устойчиво управление на реки, съчетаващо опазване на местообитания на видрата с туристическа дейност в Натура 2000 места

Блуривър е една от най-красивите реки в Европа. Част от речния басейн са обявени за Натура 2000 места, тъй като обхващат местообитания и видове, включени в Директивата за местообитанията. Чакълестите брегове опазват местообитания на видрата и някои скакалци, а малките езерца, свързани с реката, са обитавани от много водни кончета. Децата обичат да играят край реката, тъй като там има много неща за откриване. Туризмът просперира, тъй като районът е с богата природа и предлага много възможности за дейности сред природата, като пешеходен туризъм, колоездене, рафтинг, наблюдение на животни (видри) и т.н. Поради бентовете, построени в горното поречие, речното течение се е ускорило и речното легло се е удълбало. Това се е отразило негативно на важните местообитания, свързани с реката. Много от езерцата са пресъхнали, реката е със силни бързеи и има по-малко ръкави. Това е довело и до увеличаване на потока туристи в последните останали естествени местообитания. Речният басейн обхваща територии от две страни-членки.

Дейности, които биха били необходими за “Устойчиво управление на реки, съчетаващо опазване на местообитания на видрата с туристически дейности в Натура 2000 места” [номерът на дейността указва съответния раздел в следващите таблици]:

- Образование на местното население с цел приемане на идеята за възстановяване на реката [действие **20**]
- Разрушаване/премахване на бентовете [действие **12**]
- Закупуване на земи за възстановяване на реката [действие **23**]
- Създаване на рибарници [действие **24**]
- Изграждане на посетителски център [действие **25**]
- Устройване на място за барбекю близо до реката (за да се минимизира опасността от неправомерно палене на огън) [действие **22**]
- Издаване на туристическа брошура [действия **3, 20**]
- Създаване на колоезачна пътека край реката [действие **22**]
- Мониторинг на популациите на водните кончета и скакалците [действие **17**]
- Пускане на ендемични видове речни раци [действие **13**]
- Оставяне на мъртвата дървесина в крайречната гора [действие **12**]

Мерките, свързани с този проект, са маркирани в таблиците.

Lutra lutra, видра.
© WWF-Canon/Sanchez & Lope

Пример 4:

Проект за опазване на муткура

Муткурът (*Phocoena phocoena*) е един от най-дребните видове китоподобни, достигащ средна дължина 1,55 метра и тегло 55 килограма. Видът обитава главно крайбрежни води и често се среща в заливи, естуари и пристанища. Популациите на муткура са като цяло застрашени от инцидентния улов в таяните. Химическото и шумовото замърсяване, както и морският трафик и липсата на храна също могат да застрашат този вид. Необходими са повече знания за ключовите ареали на муткура, като съответните места трябва да бъдат сериозно защитени и управлявани. Рибарите трябва да се насърчат да използват риболовни пособия, които минимизират нежелания улов на муткури. Важно е да се прилагат активни средства за предупреждаване на муткурите за наличието на мрежи, които да ги държат настрана от тях, например т.нар. акустични бариери (бръмчащи устройства).

Дейности, които биха били необходими за “Проект за опазване на муткура” [номерът на дейността указва съответния раздел в следващите таблици]:

- Идентифициране и обявяване на важните зони за муткура [дейност 2]
- Проучване на разпространението и поведението на вида [дейност 13]
- Дългосрочен мониторинг на вида [дейност 17]
- Разработване и използване на риболовни пособия, които минимизират нежелания улов (рибари и учени) [дейности 4, 13]
- Подобряване качеството на водите, напр. контрол на замърсяването [дейност 12]
- Пробни проекти за опазване и управление на хранителните ресурси за муткура, като напр. риба и цефалоподи [дейност 12]
- Обучение на персонала, ангажиран с опазването на муткура [дейност 13, 21]
- Сътрудничество по проекти за муткура в съседни райони [дейност 7]
- Образование и информиране на заинтересованите лица, напр. рибари, брегова охрана [дейности 3, 20]
- Информирание на широката общественост с цел повишаване на ангажираността по отношение на муткура [дейност 3, 20]
- Изграждане на посетителски център [дейност 25]

Мерките, свързани с този проект, са маркирани в таблиците.

Phocoena phocoena,
морска свиня (муткур).
© WWF/Bernd Lammel

Управление на сухи тревни местообитания в Натура 2000 места

“Богатство от цветя” е мотото, използвано за хълмистото Натура 2000 място Флауърхил. Фермерите стопанисват земята по традиционен и устойчив начин. По-голямата част от тревните площи е много суха и непродуктивна. Някои от тях се косят само веднъж годишно. В някои части пашуват кози. Козето мляко е добро поради високото качество на пасищата, но местното търсене на този продукт не е достатъчно. Преди няколко години група фермери решили да засадят дървета в по-влажните части на територията. Някои не показали добър растеж, но някои насаждения от местни видове се развили много добре и се използват за добив на строителна дървесина и дърва за огрев. Трудно е да се убедят младите стопани да продължат с традиционното земеделие и стопанисване на горите. Някои от тях искат да отглеждат грозде, а някои вече са се отказали от земеделието. Не всички фермери работят постоянно земите си и някои части от сухите тревни местообитания не се стопанисват. Тези места обрастват с храсти и дървета. Някои редки видове пеперуди, обитаващи единствено тревни сухи местообитания, са почти изчезнали от района.

Дейности, които биха били необходими за “Управление на сухи тревни местообитания в Натура 2000 места” [номерът на дейността указва съответния раздел в следващите таблици]:

- Разработване на план за управление на сухите тревни местообитания [дейност 5]
- Закупуване на кози за паша [дейност 13]
- Изграждане на обща кошара за козите [дейност 12]
- Поставяне на дървена ограда около сухите тревни местообитания [дейност 12]
- Стимули за косене на непашуваните площи с моторна косачка веднъж годишно [дейност 13]
- Закупуване на моторна косачка за фермерите [дейност 12]
- Изсичане на храстите, пораснали в нестопанисваните сухи тревни местообитания [дейност 12]
- Стимули за устойчиво управление на насажденията от местни дървесни видове [дейност 13]
- Развитие на дребномащабна инфраструктура (пътища) в горските и тревни площи [дейност 10]
- Организиране на конференция по “управление на сухите тревни местообитания” [дейност 7]
- Изготвяне на лого и реклама за местните земеделски продукти (напр. мляко) [дейност 20]
- Обучение за повишаване на комуникативните умения на управителя на съответното Натура 2000 място [дейност 21]
- Създаване на изложбен кът за местни продукти в общината [дейност 20]

Мерките, свързани с този проект, са маркирани

в таблиците.

Изооставена земеделска земя
в средиземноморието.

© S. Simis

Пример 6:

Управление на реки, свързано с развитие на земеделие, аквакултури и туризъм в Натура 2000 места

Реката тече през една долина в местност, обхващаща богати земеделски площи, овощни градини, иглолистни и широколистни гори, рибовъдни стопанства и туристически райони. Край реката е разположен град, който изхвърля част от непреработените си води в реката. Стартирани са проекти за пречистване на водите. По поречието на реката, на интервали от около 20 км, са обособени биокоридори – малки части от реката, използвани от водните мигриращи видове. Промислените и селскостопански дейности в близост до тези райони са регулирани и общественият достъп е ограничен. Биокоридорите са обособени в чувствителни райони, използвани от защитени видове (места за хранене, размножаване и почивка). За специфичната речна и крайречна флора и фауна се извършва мониторинг със съвместното участие на изследователски центрове и рибарски, гребни и земевладелски организации. С цел предотвратяване на ерозията и въздействието ѝ върху качеството на речните води, стопаните на разположените в близост земи засаждат дървета и плетове. Част от реката е включва рибарници.

Activities that could be required for activities mentioned in "River management with agriculture, aquaculture and tourism activities in Natura 2000 sites": [activity number refers to relevant sheet in the following tables]:

- Градоустройствено планиране, проект за пречистване на отпадни води [дейности 12, 25]
- Управление и мониторинг на биокоридорите [дейности 12, 13, 14]
- Управление и мониторинг на речната фауна и флора [дейности 12, 13, 14]
- Сключване на договори за реката със собствениците на крайречни територии [дейност 12]
- Изграждане на брегозащитни огради, особено в близост до биокоридори [дейност 12]
- Обучение на персонал по екологично управление на рибовъдните стопанства и реките [дейност 20]
- Образование на местното население и сътрудничество с образователни институции [дейности 3, 21]
- Обществени срещи, конференции със заинтересовани лица [дейност 20]
- Инфраструктура за рибарство и лодкарство, включително съоръжения за инвалиди [дейност 22]
- Система за алармиране при болести и проблеми, свързани с водите [дейност 17]
- Разработване на риболовен/природен туристически продукт [дейност 20]
- Инфраструктура за туристи (напр. кейове, пътеки) [дейност 22]

Мерките, свързани с този проект, са маркирани

в таблиците.

Старо речно корито край река
Нотек в Полша.
© M. Czasnoić

Дейност 1: АДМИНИСТРИРАНЕ НА ПРОЦЕСА, СВЪРЗАН С ИЗБОРА НА МЕСТА

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/други ограничения	Примери
ЕЗФРСР						
Малко вероятно е да бъде приложим						
ЕФР						
Малко вероятно е да бъде приложим						

LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	Като цяло не подлежат на финансиране, тъй като трябва да бъдат изпълнени до датата на присъединяване – с изключение на морските територии.	
FP7						
Малко вероятно е да бъде приложим						

Фонд	Описание	Териториални ограничения	Забележки/други ограничения	Примери
ЕФРР				
Малко вероятно е да бъде приложим				
ЕСФ				
Малко вероятно е да бъде приложим				
КФ				
Малко вероятно е да бъде приложим				

Важни бележки за таблиците

ЕФРР

Финансирането по ЕФРР е насочено към производствени инвестиции (напр. инфраструктура). Ето защо дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

ЕФРР Чл. 6:

Региони с право на финансиране по чл. 6 на ЕФРР (Европейско териториално сътрудничество) – относно правната основа вж. Общ регламент, чл. 7 (Регл. ЕО 1083/2006): http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/graph/cartes_en.htm

КФ

Дейностите, свързани с Натура 2000/Натура места, често трябва да се интегрират в по-широк контекст на развитие.

Дейност 2: НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ/ПРОУЧВАНИЯ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕСТАТА – ПРОУЧВАНИЯ, ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ, КАРТИРАНЕ, ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	Забележки/други ограничения	Примери
ЕЗФРСП						
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята		Вж. член 59 Подкрепата, за която става въпрос в член 52(d) ще обхваща: (а) проучване на дадената територия; (b) мерки за осигуряване на информация за територията и стратегията за местно развитие; [...]	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	Вж. членове 61–65.	В рамката на стратегията за местно развитие, на ниво местната група за действие, може да се използва обществено/частно партньорство за провеждане на проучването на местата, което може да включва преброяване и оценяване на видовете, усъвършенстване на уменията на местното население и създаване на бъдещи възможности за екотуризъм в дадената територия.
ЕФР						
37 (j)	Насърчаване на партньорството между учени и работници в сектора на рибарството;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Партньорството между рибари и учени може да се използва за провеждане на проучвания за морските организми. Набавяните от рибари данни могат да се използват при оценката на състоянието. Данните от риболова могат да послужат при инвентаризацията на местата.
LIFE+						
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	Като цяло не подлежат на финансиране, тъй като трябва да бъдат изпълнени до датата на присъединяване – с изключение на морските територии.	
FP7						
2(1)(i) f	Цели и дейности: Околна среда (вкл. Промяна на климата)	всички възможни	всички възможни	трансгранично сътрудничество	контекст: научни изследвания – вж. Приложение 1 за повече подробности по темата “Околна среда”	Може да се финансира трансгранично проучване, при което се прави сравнение на подобни места. Набраната информация може да се използва за определяне на приоритетните места. При проучването може да се разработи по-добър метод за идентификация на места (напр. в присъединяващите се страни).
Фонд	Описание	Териториални ограничения		Забележки/други ограничения		Примери
ЕФРР						
Малко вероятно е да бъде приложим						
ЕСФ						
Малко вероятно е да бъде приложим						
СФ						
Малко вероятно е да бъде приложим						

**Дейност 3: ПОДГОТВЯНЕ НА ИЗХОДНА
ИНФОРМАЦИЯ И ИНФОРМАЦИОННИ МАТЕРИАЛИ**

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
20(a)(i)	Практическо обучение и информационна дейност, в т.ч. разпространение на научни знания и иновативни практики сред заетите в селскостопанския, хранително-вкусовия и горскостопанския сектор	земеделски и горски стопани	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
52(a)(iii)	Насърчаване на туристическите дейности	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
52(c)	Обучение или информиране на лицата, заети в областите по ос 3 с цел икономическа печалба.	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	трябва да е в конкретна разграничена субрегионална селска територия, посочена в стратегията за местно развитие.	
ЕФР					
27(1)(a)	Разнообразяване на дейностите с оглед създаване на многообразни работни места за рибари;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
27(1)(c)	Схеми за преквалификация в области извън морския риболов;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
37(i)	Усъвършенстване на професионалните умения или развитие на нови методи и средства за обучение;	рибари, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
44(1)(b)	Преструктуриране и пренасочване на стопанските дейности, в частност посредством насърчаване на екотуризма, при условие, че тези дейности не водят до увеличаване на рибарската активност;	работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
44(1)(c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибностопанския сектор	работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
44(1)(i)	Придобиване на умения и съдействие за разработването и приложението на стратегия за местно развитие.	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
LIFE+					
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	
FP7					
Малко вероятно е да бъде приложим					

	Забележки/други ограничения	Примери
	член 21: Подкрепата не включва курсове, които са част от редовните програми или системи за селскостопанско или горскостопанско обучение в средното или висше образование.	Изготвяне на материали за обучение на земеделски и горски стопани, описващи съобразени с присъствието на мечката методи за земеделие и лесовъдство.
	вж. член 55.	Изготвяне на начални поредици от “природни брошури” за туристи, описващи отделни Натура места или националната или регионална мрежа.
	вж. член 58.	Курсове за обучение на екскурзоводи с цел повишаване на знанията и ангажираността по отношение на защитените територии, както и информиране на частните агенции за селски туризъм.
	вж. член 57.	Организиране на изложби за природното наследство и традиционното земеползване, свързани с Натура 2000 места. Практическо обучение на управителите на защитени територии на тема природните ценности на антропогенните ландшафти/традиционни форми на земеползване.
	вж. член 59.	Изготвяне на образователни материали относно ползите от Натура 2000 и потенциалните въздействия на Натура върху местното развитие – може да обхваща както лицата, подготвящи стратегията за местно развитие, така и регионална или по-малка мрежа от лица, ангажирани в развитието на обществено-частни партньорства.
	вж. членове 61–65.	Развитието на дадена територия въз основа на стратегиите за местно развитие, което наред със социално-икономическите ползи допринася за интересите на Натура, с цел съдействие за подходящи проекти по Лидер, които осигуряват средства за изграждане на капацитет в селските райони, напр. развитие на възможности за екотуризъм.
	няма	Информационно осигуряване, спомагащо развитието на морския и крайбрежен екотуризъм, напр. обучение на рибари в разпознаването на характерни местни видове.
	няма	Изготвяне на образователни материали за морските места и видове с цел подпомагане развитието на екотуризъм в района; схеми за обучение на рибари, засегнати от Натура 2000, които да помогнат при тяхното прехвърляне към друга заетост.
	член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Изготвяне на нови образователни материали за рибари във връзка с методите за риболов, които са съвместими с управлението на Натура 2000 места, напр. минимално въздействие или алтернативни пособия.
	вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Осигуряване на образователни и информационни материали във връзка с възможния принос на Натура 2000 за икономическите дейности в морските и крайбрежни райони – организиране на семинар за рибари, заинтересовани от екотуристически дейности.
	вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	
	вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Изготвяне на образователни материали относно ползите от Натура 2000 (в морските и крайбрежни райони) и потенциалните въздействия на Натура върху местното развитие – може да обхваща развитие на регионална или по-широка мрежа от лица, ангажирани в местното развитие.
	Като цяло не подлежат на финансиране, тъй като трябва да бъдат изпълнени до датата на присъединяване – с изключение на морските територии.	

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
ЕФРР			
4(4)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природната среда, включително инвестиции в Натура 2000 места	региони по цел "Сближаване"	
4(6)	Туризъм, в т.ч. популяризиране на природните ценности като потенциал за развитие на устойчив туризъм, опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие, съдействие за подобряване предлагането на туристически услуги посредством нови услуги с по-висока добавена стойност и насърчаване на нови, по-устойчиви форми на туризъм	региони по цел "Сближаване"	
4(10)	Инвестиции в образованието, в т.ч. практическо обучение, които допринасят за повишаване на атрактивността и качеството на живот	региони по цел "Сближаване"	
5(2)f	Околна среда и предотвратяване на риска, и по-точно: опазване и обогатяване на природното и културно наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и популяризиране на природните и културни ценности като потенциал за развитието на устойчив туризъм	цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	
6(1)a	Трансгранично сътрудничество: насърчаване на предприемачеството и в частност развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като една трябва да е страна-членка (вж. член 19(1))2	
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на природните и културни ценности, както и предотвратяване на екологични и технологични рискове	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като една трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)b	Транснационално сътрудничество, в т.ч. транснационално сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие в областта на: управление на водите, енергийна ефективност, предотвратяване на риска и дейности за опазване на околната среда с ясно транснационално измерение, включително: опазване и управление на речни басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони; предотвратяване на пожари, засушаване и наводнения; повишаване на плавателната безопасност и мерки срещу екологични и технологични рискове; опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и устойчив туризъм.	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като една трябва да е страна-членка (вж. член 19(1))	
6(2)d	Устойчиво селищно развитие в контекста на транснационалното сътрудничество: укрепване на децентрализираното развитие на транснационално, национално и регионално ниво с ясен транснационален ефект. Дейностите могат да включват: създаване и подобряване на селищни мрежи и връзки между градските и селските райони; изработване на стратегии за решаване на въпроси от общ селищен характер; опазване и популяризиране на културното наследство, както и стратегическа интеграция на развиващите се райони в транснационален план.	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като една трябва да е страна-членка (вж. член 19(1))	
6(3)a	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване на междурегионалното сътрудничество, насочено към иновациите и знанията в областта на икономиката и екологията и предотвратяване на риска, по смисъла на член 5(1) и (2).	цел "Европейско териториално сътрудничество" – междурегионално сътрудничество. Поне три държави трябва да са бенефициенти, като двете трябва да са страни-членки (вж. член 19(2))	
6(3)b	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване обмяната на опит по отношение на установяването, популяризирането и прилагането на най-добри практики, в т.ч. за устойчиво селищно развитие по смисъла на член 8.	цел "Европейско териториално сътрудничество" – междурегионално сътрудничество. Поне три държави трябва да са бенефициенти, като двете трябва да са страни-членки (вж. член 19(2))	
6(3)c	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване на дейности, свързани с проучвания, набиране на данни, и наблюдение и анализ на насоките за развитие в Общността.	цел "Европейско териториално сътрудничество" – междурегионално сътрудничество. Поне три държави трябва да са бенефициенти, като двете трябва да са страни-членки (вж. член 19(2))	
ЕСФ			
3(1)a	Повишаване адаптивността на работниците и предприятията, напр. разработване на конкретни услуги, насочени към заетостта, обучението и подкрепата (вкл. преквалификация) на работещите в преструктуриращи се предприятия и браншове.		
3(2)bi	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги, свързани с разработване на добри политики и програми, наблюдение и оценка, в т.ч. посредством проучвания, статистика и експертни съвети, подкрепа за междуведомствената координация и диалога между съответните обществени и частни организации.	региони по цел "Сближаване"	
3(2)bii	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги при изграждането на капацитет за изпълнение на политики и програми	региони по цел "Сближаване"	
КФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			

	Забележки/други ограничения	Примери
	контекст: разнообразяване/ модернизация на икономиката (напр. изграждане на капацитет)	В рамките на по-широк проект (например) за екотуризъм може да се финансира изготвянето на първоначални информационни материали.
	контекст: насърчаване/развитие на туризма	Може да се финансира изготвянето на информационни средства за туристи, напр. брошури, карти.
		Изготвяне на образователни материали относно Натура 2000 места, които да се използват в местните училища като част от по-широка образователна инициатива.
	контекст: природно / културно наследство, туризъм	Изготвяне на информационни и рекламни материали за Натура 2000 място (места), които са неделима част от културното наследство (напр. за насърчаване на устойчив туризъм).
	контекст: създаване на работни места (напр. в туризма)	При трансгранични проекти може да се финансира изготвянето на информационни материали за по-широка мрежа от Натура места с оглед туризъм, продажба на продукти, свързани с Натура и т.н. Като друга възможност, може да се финансира изготвянето на информационни материали насочени към насърчаване на опазването на трансгранични природни ресурси, напр. Натура 2000.
	контекст: развитие на инициативи за осигуряване на заетост и обучение	
		При транснационални съвместни проекти, където Натура 2000 има интегрална роля, може да се подпомага информационното обезпечаване, свързано с устойчивото управление на речни басейни, крайбрежни зони и/или влажни зони, тъй като те са тясно свързани с транснационалното управление.
	контекст: селищни измерения, културно наследство	В контекста на транснационалното сътрудничество може да се осигурява информация за начините, по които да се минимизира антропогенното въздействие върху Натура 2000 места в близост до селищни центрове или да се подобри тяхното управление.
		Може да се финансират междурегионални проекти, при които Натура 2000 е част от по-широкото междурегионално сътрудничество за околна среда и предотвратяване на риска.
		Може да се осигурят възможности за изготвянето на материали във връзка с изграждането на капацитет и сътрудничеството между институциите – обмяна на опит, напътствия от „старите“ към „новите“ страни, развитие на мрежи за регионално управление на местата.
	контекст: създаване на работни места (напр. при реструктуриране на даден сектор)	В контекста на създаване на работни места може да се разработят дейности за изготвяне на образователни материали за лица, които се прехвърлят да работят в Натура места или в свързани предприятия.
		Може да са възможности за изготвяне на материали, свързани с изграждането на капацитет и сътрудничество между институциите – обмяна на опит, осигуряване на съвети за „новите“ спрямо „старите“ условия, развитие на мрежи за регионално управление на местата. Възможности на високо стратегическо и на оперативни ниво.

Дейност 4: ПИЛОТНИ ПРОЕКТИ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
27(1) (a)	Разнообразяване на дейностите с оглед създаване на многообразни работни места за рибари;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
27(1) (c)	Схеми за преквалификация в области извън морския риболов;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
37(a)	Устойчиво съдействие за по-добро управление или опазване на ресурсите;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
37(b)	Насърчаване на изборните риболовни методи или пособия и намаляване на страничния улов;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни	няма	
37(c)	Изваждане на изгубени рибарски пособия от морското дъно с цел предотвратяване на непреднамерения улов;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни	няма	
37(g)	Развитие, преустройство или модернизация на стопанствата за аквакултури;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
37(i)	Повишаване на професионалните умения или разработване на нови методи и средства за обучение;	рибари, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
37(j)	Насърчаване на партньорството между учени и работници в сектора на рибарството;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
ЕФР					
41(2) (b)	Пилотни проекти: за тестване на планове за управление и планове за устройство на рибарската дейност, включително, ако е необходимо, обособяване на нериболовни зони, с цел оценяване на биологичните и икономическите последици, и експериментално допълнително зарибяване	рибари, други, МСП	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
41(2) (c)	Пилотни проекти: за разработване на пробни методи за подобряване селективността на рибарските пособия, намаляване на страничния улов, отпадъците или въздействието върху околната среда, в частност върху морското дъно	рибари, други, МСП	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни	няма	
44(1) (c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибностопанския сектор	работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
LIFE+					
Малко вероятно е да бъде приложим					
FP7					
2(1)(i) f	Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	
2(1)(i) g	Тема: Транспорт (напр. екологизиране на въздушния и наземния транспорт)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	Транснационално сътрудничество	

Забележки/други ограничения		Примери
вж. членове 61–65.		Пилотен проект за ангажиране на общността в природозащитното управление, образователни схеми, планове за насърчаване на туризма или развитие на райони около Натура места. Трябва да са включени в стратегията за местно развитие.
няма		Пилотен проект за насърчаване развитието на еко-туристически дейности, ръководени от рибари, вкл. преквалификация в областта на клиентските услуги и управлението, свързано с дребното предприемачество, спомагащо за намаляване на рибарската активност и по-устойчивото ползване на ресурси.
няма		
член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...		
член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...		Пилотно въвеждане на нови природосъобразни рибарски пособия с цел оценка на въздействието спрямо страничния улов и на пригодността им за използване в Натура 2000 места.
член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...		Пилотен проект за проучване на реалните възможности за премахване на пособия от определени Натура 2000 места.
член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...		Пилотни природосъобразни методи за развъждане на аквакултури.
член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...		Пилотен проект за обучение на рибари в Натура 2000 места с оглед на ползите за общностите и възможностите за развитие на туризъм.
член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...		Пилотен проект за подпомагане на сътрудничеството между учени и рибари, напр. насърчаване на инициативи за набиране и анализ на данни, които могат да са от полза за общността и управлението на Натура 2000 места.
41(1) Пилотни проекти, изпълнявани от стопанска организация, търговско сдружение или друг компетентен орган, посочен за целта от страната-членка, в партньорство с научна или техническа организация.		Проекти за оценка на рибните запаси в и извън Натура място при различни управленски режими.
41(1) Пилотни проекти, изпълнявани от стопанска организация, търговско сдружение или друг компетентен орган, посочен за целта от страната-членка, в партньорство с научна или техническа организация.		Пилотно въвеждане на нови природосъобразни рибарски пособия с цел оценка на въздействието спрямо страничния улов и на пригодността им за използване в Натура 2000 места.
Вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.		Пилотен проект за насърчаване развитието на еко-туристически дейности, ръководени от рибари, вкл. преквалификация в областта на клиентските услуги и управлението, свързано с дребното предприемачество и/или управлението на Натура места.
контекст: научни изследвания		Научноизследователски проект за въвеждане на нов метод за управление, напр. сравняване на методи за стопанисване на различни ливади/пасища в Европа с цел определяне на по-благоприятните за местните видове пеперуди.
контекст: научни изследвания върху приспособяването/подобряването на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието върху Натура места		Изследване на ефективността на щадяща пътна инфраструктура, напр. ефективността на подземните проходи за влечуги.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
ЕФРР			
4(4)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природната среда, включително инвестиции в Натура 2000 места	региони по цел "Сближаване"	
4(5)	Предотвратяване на рискове, в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на екологичните и технологични рискове	Региони по цел "Сближаване"	
4(9)	Инвестиции, свързани с енергетиката, в т.ч. за подобрене на трансевропейските мрежи, които допринасят за интеграция на екологичните съображения, подобряване на енергийната ефективност и развитие на енергопроизводство от възобновяеми енергийни източници	Региони по цел "Сближаване"	
4(10)	Инвестиции в образованието, в т.ч. практическо обучение, които допринасят за повишаване на атрактивността и качеството на живот	Региони по цел "Сближаване"	
5(2)с	Приоритет: Околна среда и предотвратяване на риска: стимулиране на енергийната ефективност и производството на енергия от възобновяеми източници както и изграждането на ефективни системи за управление на енергията	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	
5(2)е	Околна среда и предотвратяване на риска: разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на екологичните (напр. опустиняване, суша, пожари и наводнения) и технологични рискове	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	
6(1)а	Трансгранично сътрудничество: насърчаване на предприемачеството и в частност развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(1)б	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на природните и културни ценности, както и предотвратяване на екологични и технологични рискове	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(1) край	Трансгранично сътрудничество: поощряване на административно-правното сътрудничество, интеграцията на трансграничните пазари на труда, местните инициативи по заетостта, равенството между половете и равните възможности, обучението и социалното приобщаване, както и споделянето на човешки ресурси и съоръжения за изследователско-технологичното развитие (ИТР).	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)б	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагачи интегрираното териториално развитие в областта на: управление на водите, енергийна ефективност, предотвратяване на риска и дейности за опазване на околната среда с ясно транснационално измерение, включително: опазване и управление на речни басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони; предотвратяване на пожари, засушаване и наводнения; повишаване на плавателната безопасност и мерки срещу екологични и технологични рискове; опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и устойчив туризъм	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(3)а	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване на междурегионалното сътрудничество, насочено към иновациите и знанията в областта на икономиката и екологията и предотвратяване на риска, по смисъла на член 5(1) и (2).	цел "Европейско териториално сътрудничество" – междурегионално сътрудничество. Поне три държави трябва да са бенефициенти, като двете трябва да са страни-членки (вж. член 19(2))	
6(3)б	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване обмяната на опит по отношение на установяването, популяризирането и прилагането на най-добри практики, в т.ч. за устойчиво селищно развитие по смисъла на член 8	цел "Европейско териториално сътрудничество" – междурегионално сътрудничество. Поне три държави трябва да са бенефициенти, като двете трябва да са страни-членки (вж. член 19(2))	
6(3)с	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване на дейности, свързани с проучвания, набиране на данни, и наблюдение и анализ на насоките за развитие в Общността	цел "Европейско териториално сътрудничество" – междурегионално сътрудничество. Поне три държави трябва да са бенефициенти, като двете трябва да са страни-членки (вж. член 19(2))	
10	Територии с неблагоприятни географски и природни условия: финансиране на инвестиции, насочени към подобряване на достъпа, насърчаване и развитие на икономически дейности, свързани с културното и природното наследство, поощряване на устойчивото ползване на природни ресурси и стимулиране на устойчивото развитие на туризма	само райони с неблагоприятни географски и природни условия.	
ЕСФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			
КФ			
2(1)б	Околна среда – съгласно приоритетите на Общността за опазване на околната среда, определени в програмата и политиката за действие в областта на околната среда и съответно на областите, свързани с устойчивото развитие, които ясно представят ползите за околната среда, т.е. енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници, а също и в сектора на транспорта извън трансевропейските мрежи, железопътен, речен и морски транспорт, вътрешноструктурните транспортни системи и тяхната съвместна оперативност, управлението на сухопътния, морския и въздушния трафик, чистия селищен транспорт и обществения транспорт	Региони по цел "Сближаване"	

	Забележки/други ограничения	Примери
		Пилотна рекултивация на нарушени терени с цел осигуряване на стопански условия наред с възстановяването на местообитанията – напр. залесяване на нови площи/ развитие на влажните зони/ пречистване на водите, което ще бъде от полза за местообитанията и видовете в дадено близкоразположено Натура 2000 място.
	контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска	Пилотно възстановяване на местообитания посредством залесяване (на големи площи) с местни видове, при които има малък риск от пожари; или възстановяване на влажни зони, естуарни или крайбрежни видове с цел намаляване на рисковете от наводнения и ерозия. Трябва да се включи в по-мощабен проект.
	контекст: възобновяеми енергийни източници	Може да се финансират пилотни проекти за проучване на възможностите за производство на хидроенергия при възстановяване и стопанисване на заливни райони или за проучване на ползите от малки предприятия за биомаса в природните резервати. В контекста на регионалните планове за използване на възобновяеми енергийни източници.
	контекст: по-широка образователна рамка	Разработване и въвеждане на образователна програма с цел повишаване на екологичната ангажираност и подобряване качеството на живот.
	контекст: възобновяеми енергийни източници	Може да се финансират пилотни проекти за проучване на възможностите за производство на хидроенергия при възстановяване и стопанисване на заливни райони или за проучване на ползите от малки предприятия за биомаса в природните резервати. В контекста на регионалните планове за използване на възобновяеми енергийни източници.
	контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска	Пилотно възстановяване на местообитания посредством залесяване (на големи площи) с местни видове, при които има малък риск от пожари; или възстановяване на влажни зони, естуарни или крайбрежни видове с цел намаляване на рисковете от наводнения и ерозия. Трябва да се включи в по-мощабен проект.
	контекст: създаване на работни места(напр. в туризма)	Пилотна мрежа за екотуризъм, в т.ч. трансгранично сътрудничество, специално насочено към Натура 2000 места.
		Пилотна схема за създаване на работни места в Натура 2000 места, в контекста на развитието на екологосъобразна трудова заетост в даден трансграничен район.
		Пилотен проект за трансграничен пазар на труда за експерти в природните науки с цел улесняване обмяната на умения и ползването на ресурси. В контекста на цялостното развитие на устойчива и природосъобразна заетост.
	Териториите трябва да са свързани с речен басейн/ влажна зона/морски/ крайбрежни зони	Пилотен проект за устойчиво екологосъобразно управление на транснационалните речни басейни, вкл. управление на Натура 2000 места. Може да включва оползотворяване на екосистемните функции на дадено Натура място и пилотни икономически средства за по-добро усвояване на ползите от тези функции.
		Може да се финансират междурегионални пилотни проекти, при които Натура 2000 е част от по-широкото междурегионално сътрудничество за околна среда и предотвратяване на риска.
		Пилотни програми за обмяна на знания и умения между организациите, ангажирани с управлението на Натура 2000.
		Пилотна инициатива за екотуризъм, в т.ч. описване на културното и природно наследство и подобряване на достъпа, напр. създаване на нова крайбрежна екопътека за пешеходци или колоездачи през културно-исторически и Натура 2000 места и посещения на райони с неблагоприятни природни условия.
		Може да се разработват малки пилотни проекти наред с по-големи проекти за развитие, напр. пилотно изграждане на нови рибни проходи наред с изграждането на язовири. Пилотни нови методи за развитие на природосъобразни/щадащи пътни коридори (напр. нови технологии за надземни и подземни проходи). Може да се реализират само като част от по-големи проекти за транспортната мрежа.

Дейност 5: ИЗГОТВЯНЕ НА ПЛАНОВЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ, СТРАТЕГИИ И СХЕМИ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
Малко вероятно е да бъде приложим					
LIFE+					
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	
FP7					
Малко вероятно е да бъде приложим					
Фонд	Описание	Териториални ограничения			
ЕФРР					
4(5)	Предотвратяване на рискове, в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на екологичните и технологични рискове	Региони по цел "Сближаване"			
5(2)e	Околна среда и предотвратяване на риска: разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на екологичните (напр. опустиняване, суша, пожари и наводнения) и технологични рискове	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"			
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на природните и културни ценности, както и предотвратяване на екологични и технологични рискове	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).			
6(2)b	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие в областта на: управление на водите, енергийна ефективност, предотвратяване на риска и дейности за опазване на околната среда с ясно транснационално измерение, включително: опазване и управление на речни басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони; предотвратяване на пожари, засушаване и наводнения; повишаване на плавателната безопасност и мерки срещу екологични и технологични рискове; опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и устойчив туризъм	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).			
6(2)d	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие, предимно в следните приоритетни сфери: устойчиво селищно развитие: укрепване на децентрализираното развитие на транснационално, национално и регионално ниво с ясен транснационален ефект. Дейностите могат да включват: създаване и подобряване на селищни мрежи и връзки между градските и селските райони; изработване на стратегии за решаване на въпроси от общ селищен характер; опазване и популяризиране на културното наследство, както и стратегическа интеграция на развиващите се райони в транснационален план	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).			
ЕСФ					
3(2)bi	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги, свързани с разработване на добри политики и програми, наблюдение и оценка, в т.ч. посредством проучвания, статистика и експертни съвети, подкрепа за междуведомствената координация и диалога между съответните обществени и частни организации	Региони по цел "Сближаване"			
КФ					
Малко вероятно е да бъде приложим					

Забележки/други ограничения		Примери
57: Подкрепата, за която става въпрос в член 52(b)(iii) ще обхваща: (а) изготвянето на планове за опазване и управление на Натура 2000 места и на други места с висока природна стойност, дейности за изграждане на екологично съзнание и инвестиции, свързани с поддръжката, възстановяването и обогатяването на природното наследство и с развитието на места с висока природна стойност; [...]		Може да се финансира разработването на план за управление на голяма територия в селски район – напр. национален парк с горски, влажни и крайречни зони. Може да включва управление на стопански земи.
вж. членове 61–65.		Местните групи за действие може да се ангажират с изготвянето на планове за управление на местата като част от целите на стратегията за местно развитие. Впоследствие могат да се разработят проекти за насърчаване на устойчивото управление на екологични местообитания.
По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 10). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3, както и на мерките, описани в Приложение 1.		
Забележки/други ограничения		Примери
контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска		Може да се финансира разработването на планове за управление, но само когато управлението на Натура 2000 места е жизненоважно за управлението на риска (напр. за предотвратяване на наводнения).
контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска		Може да се финансира разработването на планове за управление, но само когато управлението на Натура 2000 места е жизненоважно за управлението на риска (напр. за предотвратяване на наводнения).
контекст: отделни Натура места като част от по-широка мрежа		Може да включва разработването на планове за управление на трансгранична мрежа от места или на отделни трансгранични места (напр. речен басейн, крайбрежна зона). Трябва да е в контекста на по-мощабни планове за регионално развитие.
териториите трябва да са свързани с речен басейн/ влажна зона/морски/крайбрежни зони		
контекст: селищни измерения, културно наследство		Разработване на планове за управление на транснационални Натура 2000 места в близост до селищни центрове с цел подпомагане на устойчивото развитие и/или опазване на културното наследство в района.
		Може да се финансира изграждането на капацитет в администрациите, които ще носят отговорност за разработването на планове за управление (на отделни места или на регионални мрежи от места).

Дейност 6: ФОРМИРАНЕ НА УПРАВЛЕНСКИ ОРГАНИ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
Малко вероятно е да бъде приложим					
LIFE+					
Малко вероятно е да бъде приложим					
FP7					
Малко вероятно е да бъде приложим					

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
ЕФРР			
4(4)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природната среда, включително инвестиции в Натура 2000 места	Региони по цел "Сближаване"	
6(1)e	Развитие на трансгранични икономически, социални и екологични дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: развитие на сътрудничество, капацитет и съвместно ползване на инфраструктури, по-конкретно в сектори като здравеопазване, култура, туризъм и образование	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)b	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагачи интегрираното териториално развитие в областта на: управление на водите, енергийна ефективност, предотвратяване на риска и дейности за опазване на околната среда с ясно транснационално измерение, включително: опазване и управление на речни басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони; предотвратяване на пожари, засушаване и наводнения; повишаване на плавателната безопасност и мерки срещу екологични и технологични рискове; опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и устойчив туризъм	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
ЕСФ			
3(2)bi	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги, свързани с разработване на добри политики и програми, наблюдение и оценка, в т.ч. посредством проучвания, статистика и експертни съвети, подкрепа за междуведомствената координация и диалога между съответните обществени и частни организации	Региони по цел "Сближаване"	
КФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			

	Забележки/други ограничения	Примери
	вж. член 59(е)	
	вж. членове 61–65.	В контекста на стратегията за местно развитие може да се формират управленски органи за конкретните Натура места, напр. под формата на обществени/частни партньорства.

Забележки/други ограничения	Примери
	Може да се подкрепи формирането на регионален управленски орган, който да съдейства за устойчивото ползване на биоразнообразието и опазването на природата.
контекст: управленски органи за широки трансгранични съвместни инициативи	Може да подпомогне създаването на трансграничен управленски орган – да съдейства за управлението на Натура места, но от гледна точка на здравеопазването, културата, туризма, образованието и т.н.
контекст: управленски органи за широки трансгранични съвместни инициативи	Може да се формира транснационален орган, отговорен за управлението на даден транснационален речен басейн/влажна зона/крайбрежна зона. Тук се визира предимно по-широкото управление на райони/водни басейни и/или управление на риска, но като част от това се може да се приеме и управлението на Натура места.
	Може да подпомогне реструктурирането на административните системи/органи с цел създаване на добри структури за регионално управление на околната среда (вкл. управление на Натура 2000).

Дейност 7: КОНСУЛТАЦИЯ И РАБОТА В МРЕЖИ – ОБЩЕСТВЕНИ СРЕЩИ,
РАБОТА В МРЕЖИ, СЪГЛАСУВАНЕ СЪС СОБСТВЕНИЦИ НА ЗЕМИ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята		
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони		
ЕФР					
37(i)	Повишаване на професионалните умения или разработване на нови методи и средства за обучение;	рибари, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
37(j)	Насърчаване на партньорството между учени и работници в сектора на рибарството;	рибари, други	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
44(1)(h)	Насърчаване на междурегионалното и транснационално сътрудничество между заетите в рибарския сектор, главно чрез съвместна дейност и популяризиране на най-добри практики	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	
44(1)(i)	Придобиване на умения и съдействие за разработването и приложението на стратегия за местно развитие.	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 40(3),(4)	
LIFE+					
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	
FP7					
2(1)(i) f	Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
ЕФРР			
4(4)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природната среда, включително инвестиции в Натура 2000 места	Региони по цел "Сближаване"	
4(5)	Предотвратяване на рискове, в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на екологичните и технологични рискове	Региони по цел "Сближаване"	
4(6)	Туризъм, в т.ч. популяризиране на природните ценности като потенциал за развитие на устойчив туризъм, опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие, съдействие за подобряване предлагането на туристически услуги посредством нови услуги с по-висока добавена стойност и насърчаване на нови, по-устойчиви форми на туризъм	Региони по цел "Сближаване"	
4(10)	Инвестиции в образованието, в т.ч. практическо обучение, които допринасят за повишаване на атрактивността и качеството на живот	Региони по цел "Сближаване"	
5(2)a	Околна среда и предотвратяване на риска, и в частност: насърчаване на инвестициите за рекултивация на земи, в т.ч. замърсени и изоставени и нарушени терени	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	
5(2)b	Приоритет: околна среда и предотвратяване на риска, и в частност: подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието, и на инвестициите в Натура 2000 места, където това спомага за устойчивото икономическо развитие и/или разнообразяването на селските райони	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	
5(2)e	Околна среда и предотвратяване на риска: разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на екологичните (напр. опустиняване, суша, пожари и наводнения) и технологични рискове	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	
5(2)f	Околна среда и предотвратяване на риска, и по-точно: опазване и обогатяване на природното и културно наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и популяризиране на природните и културни ценности като потенциал за развитието на устойчив туризъм	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	

Забележки/други ограничения		Примери
вж. член 59.		Може да подпомага сътрудничеството и изграждането на капацитет, доколкото са свързани с екологична цел в рамките на стратегията за местно развитие.
вж. членове 61–65.		Може да подпомага сътрудничеството в регионален или по-широк мащаб (във връзка с планове за местно развитие) с цел насърчване внедряването на най-добрите практики. Може да се използва (например) за обмяна на опит между местните общности по отношение управлението на Натура; за разкриване на икономическите и социални възможности; или за разпространение на информация сред собствениците на земи.
член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...		Може да съдейства за развитието на информационни мрежи с цел разпространение на информация за щадащи риболовни методи/природосъобразно развъждане на аквакултури и т.н.
член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...		Може да финансира участието на учени в рибарските сдружения и осъществяването на идеи за рибно стопански/научни партньорства.
вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.		Може да подпомага междурегионалното и транснационалното сътрудничество във връзка с природосъобразни риболовни практики и ролята на рибарите и заетите в сектора на аквакултурите във връзка с Натура 2000.
вж. членове 40(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.		Може да подпомага сътрудничеството и изграждането на капацитет, доколкото са свързани с екологична цел в рамките на стратегията за местно развитие.
По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 9). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3 и съответстват на мерките, описани в Приложение 1.		
контекст: като част от научноизследователски проекти, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица		Научноизследователски проект, свързан с управлението на Натура, може да включва консултиране на заинтересовани лица, оценка на целесъобразността на управленските практики, ползите от Натура места и т.н.
Забележки/други ограничения		Примери
контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица		Може да подпомага регионалното сътрудничество или обмяната на успешен опит с цел популяризиране на икономическите ползи от Натура места.
контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица (управление на риска)		Може да финансира сътрудничеството във връзка с “Приноса на Натура за предотвратяване на риска”. Може да включва ангажиране на собственици на околни земи.
контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица (туризъм)		Може да подпомага сътрудничеството с цел разработване на регионален план за туризъм, в т.ч. обсъждания на ползите и възможностите, предлагани от Натура 2000 на местно и регионално ниво.
контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица (образование)		Регионално сътрудничество и консултации в областта на екологичното образование, при които мрежата Натура 2000 се използва като образователен ресурс.
контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица		Може да включва консултиране на местни заинтересовани лица, които могат да бъдат засегнати от възстановяването на земи, напр. Натура 2000 места или тясно свързани с тях терени.
контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица		Може да включва консултиране на местни заинтересовани лица, които могат да бъдат засегнати от изграждането на инфраструктура в Натура 2000 места.
контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица (управление на риска)		Може да се финансира сътрудничеството във връзка с “Приноса на Натура за предотвратяване на риска”. Може да включва ангажиране на собственици на околни земи.
контекст: природно/културно наследство; като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица		Може да се подпомага сътрудничеството с цел разработване на регионален план за туризъм, в т.ч. обсъждания на ползите и възможностите, предлагани от Натура 2000 на местно и регионално ниво.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
6(1)a	Трансгранично сътрудничество: насърчаване на предприемачеството и в частност развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на природните и културни ценности, както и предотвратяване на екологични и технологични рискове	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(1)e	Развитие на трансгранични икономически, социални и екологични дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: развитие на сътрудничество, капацитет и съвместно ползване на инфраструктури, по-конкретно в сектори като здравеопазване, култура, туризъм и образование	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(1)край	Трансгранично сътрудничество: поощряване на административно-правното сътрудничество, интеграцията на трансграничните пазари на труда, местните инициативи по заетостта, равенството между половете и равните възможности, обучението и социалното приобщаване, както и споделянето на човешки ресурси и съоръжения за изследователско-технологичното развитие (ИТР).	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)d	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие, предимно в следните приоритетни сфери: устойчиво селищно развитие: укрепване на децентрализираното развитие на транснационално, национално и регионално ниво с ясен транснационален ефект. Дейностите могат да включват: създаване и подобряване на селищни мрежи и връзки между градските и селските райони; изработване на стратегии за решаване на въпроси от общ селищен характер; опазване и популяризиране на културното наследство, както и стратегическа интеграция на развиващите се райони в транснационален план	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)b	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие в областта на: управление на водите, енергийна ефективност, предотвратяване на риска и дейности за опазване на околната среда с ясно транснационално измерение, включително: опазване и управление на речни басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони; предотвратяване на пожари, засушаване и наводнения; повишаване на плавателната безопасност и мерки срещу екологични и технологични рискове; опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и устойчив туризъм	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(3)a	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване на междурегионалното сътрудничество, насочено към иновациите и знанията в областта на икономиката и екологията и предотвратяване на риска, по смисъла на член 5(1) и (2)	цел "Европейско териториално сътрудничество" – междурегионално сътрудничество. Поне три държави трябва да са бенефициенти, като двете трябва да са страни-членки (вж. член 19(2))	
6(3)b	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване обмяната на опит по отношение на установяването, популяризирането и прилагането на най-добри практики, в т.ч. за устойчиво селищно развитие по смисъла на член 8	цел "Европейско териториално сътрудничество" – междурегионално сътрудничество. Поне три държави трябва да са бенефициенти, като двете трябва да са страни-членки (вж. член 19(2))	
6(3)c	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване на дейности, свързани с проучвания, набиране на данни, и наблюдение и анализ на насоките за развитие в Общността	цел "Европейско териториално сътрудничество" – междурегионално сътрудничество. Поне три държави трябва да са бенефициенти, като двете трябва да са страни-членки (вж. член 19(2))	
8	Устойчиво селищно развитие: укрепване на икономическото развитие, рекултивация на земи, възстановяване на нарушени терени и опазване и развитие на природното и културно наследство; стимулиране на предприемаческия дух; развитие на местната заетост и общност и осигуряване на услуги на населението с оглед на променящите се демографски структури		
10	Територии с неблагоприятни географски и природни условия: финансиране на инвестиции, насочени към подобряване на достъпа, насърчаване и развитие на икономически дейности, свързани с културното и природното наследство, поощряване на устойчивото ползване на природни ресурси и стимулиране на устойчивото развитие на туризма	Само райони с неблагоприятни географски и природни условия.	
ЕСФ			
3(2)bi	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги, свързани с разработване на добри политики и програми, наблюдение и оценка, в т.ч. посредством проучвания, статистика и експертни съвети, подкрепа за междуведомствена координация и диалога между съответните обществени и частни организации	Региони по цел "Сближаване"	
3(2)bii	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги при изграждането на капацитет за изпълнение на политики и програми	Региони по цел "Сближаване"	
КФ			

Малко вероятно е да бъде приложим

	Забележки/други ограничения	Примери
	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица	Може да се подпомага сътрудничеството с цел разработване на регионален план за туризъм, в т.ч. обсъждания на ползите и възможностите, предлагани от Натура 2000 на местно и регионално ниво.
	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица	Може да съдейства за развитието на трансгранично сътрудничество с цел изготвяне на регионални планове за устойчиво управление на околната среда, туризъм, образование и/или опазване на природата/културното наследство, вкл. управление на Натура 2000.
	контекст: широкообхватни трансгранични образователни инициативи	
	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица	Може да се подпомага трансгранично сътрудничество, което да осигури възможност за ефективно ползване на регионалните човешки ресурси за целите на Натура 2000.
	контекст: селищни измерения, културно наследство	Може да се подпомага изграждането на трансгранични мрежи за изготвяне на регионални проекто-планове за устойчиво екологично управление, образование и/или опазване на природното/културното наследство в близост до селищни райони, вкл. за управление на Натура 2000.
	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица	Може да се подпомага консултантска дейност и сътрудничество във връзка с трансгранични планове за управление и/или планове за управление на риска в морските зони, в т.ч. аспекти от управлението на Натура 2000.
		Може да се подпомага развитието на широко сътрудничество във връзка с управлението на Натура 2000, което да даде възможност за обмяна на опит, научни знания, набирането на данни и информация и т.н. Може да съдейства за регионалното сътрудничество, ръководство и изграждането на капацитет в "новите" страни-членки.
	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица. изискване: селищни измерения.	Може да се финансира консултирането на общности/заинтересовани лица в населените Натура 2000 места в рамките на по-малки проекти за възстановяване на селищната среда.
	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица	Сътрудничество между райони с неблагоприятни природни условия, което да спомогне за обмяната на опит и идеи за начините, по които Натура 2000 може да допринесе за икономическото развитие на районите.
		Сътрудничество между обществени и частни организации, ведомства, публични администрации, обществени служби и др. във връзка с управлението на околната среда и в частност на Натура 2000.
	контекст: като част от проект/инициатива, когато се изисква ангажирането на заинтересовани лица	

Дейност 8: ПРЕГЛЕД НА ПЛАНОВЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ, СТРАТЕГИИ И СХЕМИ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
Малко вероятно е да бъде приложим					

LIFE+					
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	
FP7					
2(1)(i) f	Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
ЕФРР			
4(5)	Предотвратяване на рискове, в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на екологичните и технологични рискове	Региони по цел "Сближаване"	
5(2)e	Околна среда и предотвратяване на риска: разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на екологичните (напр. опустиняване, суша, пожари и наводнения) и технологични рискове	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на природните и културни ценности, както и предотвратяване на екологични и технологични рискове	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)b	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие в областта на: управление на водите, енергийна ефективност, предотвратяване на риска и дейности за опазване на околната среда с ясно транснационално измерение, включително: опазване и управление на речни басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони; предотвратяване на пожари, засушаване и наводнения; повишаване на плавателната безопасност и мерки срещу екологични и технологични рискове; опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и устойчив туризъм	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)d	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие, предимно в следните приоритетни сфери: устойчиво селищно развитие: укрепване на децентрализираното развитие на транснационално, национално и регионално ниво с ясен транснационален ефект. Дейностите могат да включват: създаване и подобряване на селищни мрежи и връзки между градските и селските райони; изработване на стратегии за решаване на въпроси от общ селищен характер; опазване и популяризиране на културното наследство, както и стратегическа интеграция на развиващите се райони в транснационален план	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
ЕСФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			
КФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			

Забележки/други ограничения	Примери
57: Подкрепата, за която става въпрос в член 52(b)(iii) ще обхваща: (а) изготвянето на планове за опазване и управление на Натура 2000 места и на други места с висока природна стойност, дейности за изграждане на екологично съзнание и инвестиции, свързани с поддръжката, възстановяването и обогатяването на природното наследство и с развитието на места с висока природна стойност;	
вж. членове 61–65.	Може да се подпомага прегледа на схеми във връзка с целите за местно развитие, напр. преразглеждане на планове за управление с оглед по-голяма обществена ангажираност и възможности за образование (съвместно със съответните органи).

По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 9). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3 и съответстват на мерките, описани в Приложение 1.	
контекст: научни изследвания	Научноизследователски програми, насочени към определяне на ефективността от първоначалните планове за управление, и разработване на идеи, които да бъдат включени в бъдещото управление на местата и на мрежата Натура в по-широк контекст.

Забележки/други ограничения	Примери
Контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска	Преглед на планове за Натура места с оглед на приноса за регионалното управление на риска.
Контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска	Преглед на планове за Натура места с оглед на приноса за регионалното управление на риска.
Контекст: отделни Натура места като част от по-широка мрежа	Преглед на планове с оглед осъществяване на съвместна трансгранична (член 6(1)b) или транснационална (член 6(2)b) дейност, напр. преглед на планове за местата (напр. речни басейни, крайбрежни зони) в близост до границата между съседни държави.
контекст: селищни измерения, културно наследство	Преглед на планове за управление на транснационални селищни центрове и прилежащите им територии с цел подобряване на устойчивото развитие и/или опазването на културното наследство в района, напр. управлението на Натура 2000 места в района.

ДЕЙНОСТ 9: РЕЖИЙНИ РАЗХОДИ НА УПРАВЛЕНСКИТЕ
ОРГАНИ (ПОДДРЪЖКА НА СГРАДИ И ОБОРУДВАНЕ)

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
ЕФР					
Малко вероятно е да бъде приложим					
LIFE+					
Малко вероятно е да бъде приложим					
FR7					
Малко вероятно е да бъде приложим					
Фонд	Описание	Териториални ограничения			
ЕФРР					
Малко вероятно е да бъде приложим					
ЕСФ					
Малко вероятно е да бъде приложим					
КФ					
Малко вероятно е да бъде приложим					

[illegible]

Дейност 10: ПОДДРЪЖКА НА СЪОРЪЖЕНИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕН ДОСТЪП ДО МЕСТАТА И ТЯХНОТО ИЗПОЛЗВАНЕ, ИНТЕРПРЕТАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ, НАБЛЮДАТЕЛНИ И ИНФОРМАЦИОННИ ПУНКТОВЕ И ДР.

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
36(a)(iv)	Плащания за агроекологични мерки	селски стопани, уп-равители на земи	зеделски земи	няма	
36(b)(v)	Плащания за горскоекологични мерки	частни собстве-ници на гори, об-щини	гори	правото на участие е раз-лично в зависимост от тери-торията: вж. член 42.	
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на сел-ските райони	всички възможни	мярката не е огра-ничена спрямо вида на земята	няма	
63	Лидер	всички възможни (в селските ра-йони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
44(1)(b)	Преструктуриране и пренасочване на стопанските дейности, в частност посредством насърчаване на екотуризма, при условие, че тези дейности не водят до увеличаване на рибарската активност;	работници в риб-ностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
44(1)(e)	Подкрепа за развитие на услугите и инфраструк-турата за малките рибарници и туризма с цел бла-гоустройство на общностите в малките рибовъдни стопанства	публични адми-нистрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	

LIFE+					
Малко вероятно е да бъде приложим					
FP7					
Малко вероятно е да бъде приложим					

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
ЕФРР			
4(4)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразноо-бразие и природната среда, включително инвестиции в Натура 2000 места	Региони по цел "Сближаване"	
5(2)b	Приоритет: околна среда и предотвратяване на риска: подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието, и на инвестициите в На-тура 2000 места, където това спомага за устойчивото икономическо развитие и/или разнообразяването на селските райони	Региони по цел "Регионална конку-рентност и заетост"	
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: на-сърчаване на опазването и съвместното управление на природните и културни ценности, както и предотвратяване на екологични и технологични рискове	цел "Европейско териториално сътруд-ничество" – трансгранично сътрудни-чество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)d	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между край-морски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие, предимно в след-ните приоритетни сфери: устойчиво селищно развитие: укрепване на децентра-лизираното развитие на транснационално, национално и регионално ниво с ясен транснационален ефект. Дейностите могат да включват: създаване и подобряване на селищни мрежи и връзки между градските и селските райони; изработване на стратегии за решаване на въпроси от общ селищен характер; опазване и популя-ризиране на културното наследство, както и стратегическа интеграция на развива-щите се райони в транснационален план	цел "Европейско териториално сътруд-ничество" – транснационално сътруд-ничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
ЕСФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			
КФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			

Забележки/други ограничения	Примери
вж. член 39 и член 51. Получателят трябва да съблюдава кръстосаното съответствие и определени задължителни стандарти по националното законодателство.	Съдействието за обществен достъп може да се включи в агро-екологичните мерки; плащанията може да включват напр. средства за оставяне на необработваеми площи (пътеки за обществен достъп) в страните-членки, в които това не е изискване за кръстосано съответствие.
вж. член 47 и член 51. Получателят трябва да съблюдава кръстосаното съответствие.	Съдействието за обществен достъп може да се включи в горско-екологичните мерки; плащанията може да включват напр. средства за поддръжка на пътеки, мостове и т.н.
57: Подкрепата, за която става въпрос в член 52(b)(iii) ще обхваща: (а) изготвянето на планове за опазване и управление на Натура 2000 места и на други места с висока природна стойност, дейности за изграждане на екологично съзнание и инвестиции, свързани с поддръжката, възстановяването и обогатяването на природното наследство и с развитието на места с висока природна стойност;	
вж. членове 61–65.	В рамките на стратегията за местно развитие, съоръженията за обществен достъп може да се поддържат за целите на образованието, екотуризма или с оглед на екологичните ползи.
вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Може да се използва за поддръжка или подобряване на съоръженията за обществен достъп в крайбрежни зони с цел подпомагане развитието на екотуризма.
вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Може да се финансира инфраструктура за обществен туристически достъп в Натура места, където това би облагодетелствало целевите общности (напр. с оглед на настоящите или развиващи се екотуристически дейности).

	Забележки/други ограничения	Примери
		Може да се финансира поддръжката/ модернизацията на съществуващата инфраструктура за обществен достъп, напр. подобряване на пътеки. Приложимо е и за поддръжка/ модернизация на инфраструктурата при трансгранични/ транснационални Натура 2000 места.
	контекст: селищни измерения, културно наследство	

Дейност 11: ТЕКУЩИ РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
Малко вероятно е да бъде приложим					
ЕФР					
Малко вероятно е да бъде приложим					
LIFE+					
З	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	
FP7					
Малко вероятно е да бъде приложим					
Фонд	Описание			Териториални ограничения	
ЕФРР ²					
Малко вероятно е да бъде приложим					
ЕСФ					
Малко вероятно е да бъде приложим					
КФ					
Малко вероятно е да бъде приложим					

	Забележки/други ограничения	Примери

	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 9). Допустимо е финансиране само в случаите, предвидени в член 5(5), и то само ако дейностите отговарят на критериите за добавена стойност на ЕС по член 3.	

	Забележки/други ограничения	Примери
	не се финансират продължителни дейности	
	не се финансират продължителни дейности	
	не се финансират продължителни дейности	

Дейност 12: УПРАВЛЕНИЕ НА МЕСТООБИТАНИЯ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Територ. ограничения	
ЕЗФРСР					
36(a)(i)	Плащания на земеделци в планински райони с неблагоприятни природни условия	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(a)(ii)	Плащания на земеделци в извънпланински райони с неблагоприятни природни условия	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(a)(iii)	Плащания по НАТУРА 2000 и плащания, свързани с Директива 2000/60/ЕС;	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(a)(iv)	Плащания за агроекологични мерки	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	
36(a)(vi)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [земеделски земи]	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	
36(b)(i)	Първоначално залесяване на земеделски земи	всички възможни	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(b)(ii)	Първоначално въвеждане на агролесовъдски системи в земеделски земи	селски стопани	земеделски земи	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42.	
36(b)(iii)	Първоначално залесяване на необработваеми земи	всички възможни	други сухоземни територии	териториите трябва да са обявени – вж. член 50. Член 45 също се отнася за изоставени земеделски площи.	
36(b)(iv)	Плащания по Натура 2000; [гори]	частни собственици на гори и техни сдружения	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42. Териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(b)(v)	Плащания за горскоекологични мерки	частни собственици на гори, общини	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42.	
36(b)(vi)	Възстановяване на продуктивността на горското стопанство и въвеждане на превантивни мерки;	всички възможни	гори	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(b)(vii)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [гори]	всички възможни	гори	няма	

	Забележки/други ограничения	Примери
	вж. член 37. Отнася се само за обработваеми земеделски земи. Вж. член 51 на Регламент 1782/2003. Плащането е компенсаторно и не се визират други критерии за екологично съответствие освен онези, посочени в законовите изисквания за управление (които включват директивите за птиците и местообитанията) и стандартите за добро земеделско и екологично състояние (които могат да включват стандарти за минималното ниво на поддръжка), свързани с плащанията по стълб 1. Единственото друго изискване спрямо получателите на средствата е да продължат да обработват земята поне 5 години. Ето защо природозащитното управление ще зависи от типа земеделски дейности, предприемани от стопаните.	Плащанията може да се използват за подкрепа на традиционни екстензивни устойчиви земеделски практики в области, където това е необходимо за поддръжката на ценни местообитания, напр. пашуване в алпийски ливади или открити степи. Обърнете внимание, че тук не се прилагат други критерии за екологично съответствие освен отнасящите се до кръстосаното съответствие. Ето защо е важно това плащане да се интегрира към агроекологичните схеми или консултантските дейности, за да е сигурно, че се предприемат най-подходящите дейности за стопанисване на земите.
	вж. член 37. Отнася се само за обработваеми земеделски земи. Вж. член 51 на Регламент 1782/2003 и горната забележка относно екологичното съответствие.	
	вж. член 38. Отнася се само до задължителни дейности и обработваеми земеделски площи. Плащане за направени разходи и пропуснати ползи. Вж. член 51 на Регламент 1782/2003.	Възможните ползвания са много: напр. Поетапно косене, ограничения спрямо новите отводнителни системи, изисквания във връзка със стопанисването на живи плетове. Предприеманите действия ще зависят от плана за управление на мястото, изготвен от националният орган, отговорен за съблюдаването на директивите за птиците и местообитанията в национален мащаб. Плащането, получавано от земеделците/земевладелците, е за направени разходи, напр. разходите, свързани с намален добив в резултат от изискването за по-неинтензивно ползване. Поради това екологичните ползи зависят от плана за управление на мястото във връзка с това плащане по Натура 2000..
	вж. член 39 и член 51. Получателят трябва да съблюдава кръстосаното съответствие и определени задължителни стандарти по националното законодателство. Плащанията трябва да са за мерки, които са извън изискваните по кръстосаното съответствие. Плащанията са за пропуснати ползи и направени разходи, т.е. не се предвиждат финансови стимули.	Плащания за поддръжка на райони с използвана за храна от мечките растителност в близост до покрайнините на горско местообитание. Страните-членки имат редица алтернативи за действие и агроекологичните схеми могат да се изготвят според различните регионални изисквания. Доколкото плащанията за агроекологични мерки са с оглед постигане на екологичните цели, те могат да се популяризират сред лицата, получаващи компенсаторни плащания по членове 36 (a) i, 36 (a) ii и 36 (a) iii. Агроекологичните схеми могат да се прилагат и в земеделски земи, разположени между ключови Натура 2000 места, с цел създаване на биокоридори, свързващи важни местообитания.
	вж. член 41.	Временни ограждения на пасища, ограничаване на обществения достъп или на други селскостопански дейности; изграждане на кошари за кози; огради за възпрепятстване на достъпа на селскостопански животни до водни пътища [агроводни]
	Платимите суми зависят от категорията на бенефициента – вж. член 43. Покриват се разходи за създаване и 5-годишна поддръжка и плащания за пропуснати ползи за максимум 15 години. Веднъж залесена, земята вероятно няма да се счита повече за приемлива за еднократно земеделско плащане. Вж. член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие.	Може да се финансира възстановяването на местни гори там, където са изчезнали; може да се свърже с други проекти за възстановяване, с цел съдействие за изграждането на мрежа от Натура 2000 места (член 10 на Директивата за местообитанията). В случай, че се предвижда залесяване, трябва да се обмислят внимателно аспектите, свързани с биоразнообразието, тъй като богатството му в даден район може да намалее след залесяването в зависимост от видовете, които са били заместени. Залесените площи може да имат право на участие за горскоекологично плащане с оглед обезпечаване на устойчивото управление на горите. Залесените площи могат да спомогнат за създаването на биокоридори между Натура места.
	вж. член 44. Покрива само разходите за въвеждане на системите. Поради това е необходимо да се осигури текущата поддръжка, например посредством агроекологична схема. Стои въпросът дали агролесовъдските системи също ще имат право на участие за еднократни земеделски плащания. За тази цел страните-членки трябва да гарантират, че земята ще продължи да се ползва за селскостопански цели (максимален брой засадени дървета на хектар...)	Може да съдейства за възстановяването на традиционните агролесовъдски системи, като напр. дехеза/монтадо в райони, където са изчезнали. Обърнете внимание: в случай, че се предвижда залесяване, трябва да се обмислят внимателно аспектите, свързани с биоразнообразието, тъй като богатството му в даден район може да намалее след залесяването в зависимост от видовете, които са били заместени.
	вж. член 45; подкрепата варира в зависимост от вида на земята и категорията, в която попада бенефициента.	Може да съдейства за възстановяването на местни гори в районите, които в са били изсечени – обърнете внимание, че залесяването на някои видове земи (напр. тресавища) може да не е благоприятно за опазването на природата.
	вж. член 46 и член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие. Плащане за направени разходи и пропуснати ползи.	Възстановяване на стари естествени гори: създаване и стопанисване на големи резервати (над 50 ха) без горскостопанско управление.
	вж. член 47 и член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие.	Запазване на съхнещи/стари дървета в горите, стопанисвани по метода на селективните сечи – 10% на хектар, широки пространства между дърветата, засаждане на различни видове.
	вж. член 48.	Превантивните дейности може да включват залесяване с местни дървесни пожароустойчиви видове.
	вж. член 49. Трябва да е свързана с плащания за горскоекологични мерки.	Подкрепя създаването на малки водни басейни с растителност в горски райони

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Територ. ограничения	
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
29(1)(b)	Прилагане на методи за развъждане на аквакултури, които значително намаляват отрицателното или увеличават положителното въздействие върху околната среда в сравнение с обичайните практики в сектора на производството на аквакултури;	МСП	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
29(1)(c)	Подкрепа на традиционните дейности, свързани с развъждането на аквакултури, които са важни за запазването и развитието на социално-икономическата и природната среда;	МСП	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
30(2)(a)	Форми на развъждане на аквакултури, насочени към опазване и подобряване на околната среда, природните ресурси, генетичното разнообразие и управлението на ландшафта и традиционните особености на аквакултурните зони;	рибари	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
30(2)(d)	Устойчиво стопанисване на аквакултури съобразно специфични екологични ограничения, наложени във връзка с обявяването на Натура 2000 места в съответствие с Директива 92/43/ЕИО	рибари	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
37(a)	Устойчиво съдействие за по-добро управление или опазване на ресурсите;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
37(c)	Изваждане на изгубени рибарски пособия от морското дъно с цел предотвратяване на непреднамерения улов;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
37(g)	Развитие, преустройство или модернизация на стопанствата за аквакултури;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
37(j)	Насърчаване на партньорството между учени и работници в сектора на рибарството;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
38(2)(a)	Изграждане или поставяне на неподвижни или подвижни съоръжения, спомагащи за опазването и развитието на водните организми	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
38(2)(b)	Възстановяване на вътрешните водни басейни, вкл. местата за размножаване и миграционните коридори на мигриращите видове	рибари, други	вътрешни водни басейни	няма	
38(2)(c)	Когато касаят пряко рибарски дейности, с оглед опазване и подобрение на околната среда в рамките на Натура 2000, с изключение на оперативните разходи	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
41(2)(b)	Пилотни проекти: за тестване на планове за управление и планове за устройство на рибарската дейност, включително, ако е необходимо, обособяване на нериболовни зони, с цел оценяване на биологичните и икономическите последици, и експериментално допълнително зариявяване	рибари, други, МСП	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
41(2)(c)	Пилотни проекти: за разработване на пробни методи за подобряване селективността на рибарските пособия, намаляване на страничния улов, отпадъците или въздействието върху околната среда, в частност върху морското дъно	рибари, други, МСП	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни	няма	
44(1)(c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибностопанския сектор	работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
44(1)(f)	Опазване на околната среда в рибарските зони с цел съхранение на нейната привлекателност, възстановяване и развитие на крайбрежни селца с риболовен поминък и опазване и обогатяване на природното и културно наследство	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	

	Забележки/други ограничения	Примери
	вж. член 57. Отнася се до инвестиции, свързани с поддържането, възстановяването и обогатяването на природното наследство и развитието на места с висока природна стойност.	Възстановяване на местните влажни зони посредством корекция на водните пътища и възстановяване на растителността.
	вж. членове 61–65.	Стопанисване на местните местообитания съобразно целите на плана за местно развитие, напр. почистване на водните пътища с цел улесняване реинтродукцията на видри като част от кампанията “водни екокоридори”.
	29 (2) Инвестиционните помощи ще се резервират за [микро и малки] предприятия.	Финансиране на стопанствата за аквакултури с цел използване на техники за малка/никаква употреба на химически средства, в резултат на което водните течения след развъдниците са по-чисти и с по-висока природна стойност.
	29 (2) Инвестиционните помощи ще се резервират за [микро и малки] предприятия.	Подкрепа за поддръжка на традиционни рибарници, които могат да представляват важни местообитания.
	само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. 30 (4)(d)	
	само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. 30 (4)(d)	Въвеждане на стандарти за органични стопанства, продажба на органични продукти от Натура 2000 места (в местата, където органичните стопанства за аквакултури отговарят на целите за мястото).
	член 30 (2)(c)	
	член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Отстраняване на рибарските пособия от защитени морски територии, което води до подобряване качеството на местообитанието
	член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Подобряване на съществуващи местообитания посредством подобрения в местата за аквакултури, напр. развъждане на водна растителност.
	член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Може да се използва при разработките (с научен принос) на нови мерки за управление на местообитанията (в частност може да се прилага за развитието на мерки за управление на морски територии).
	член 38(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Изграждане на “клетки” с цел опазване на уязвими бентосни видове и местообитания (напр. подводни ливади, корали).
	член 38(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Управлението на качеството на водите може да позволи възстановяването/ възвръщането на сладководни безгръбначни видове. Реинтродукцията на крайречна растителност може да повиши успеваемостта при размножаването на речните видове.
	член 38(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Обогатяване на Натура 2000 места, в които има зони за размножаване или местообитания на риби/черупчести животни.
	41(1) Пилотни проекти, изпълнявани от стопанска организация, търговско сдружение или друг компетентен орган, посочен за целта от страната-членка, в партньорство с научна или техническа организация.	Обособяване на нериболовни зони в Натура 2000 места, което да позволи извършването на анализ на въздействията от липсата на риболов върху местообитанията и видовете.
	41(1) Пилотни проекти, изпълнявани от стопанска организация, търговско сдружение или друг компетентен орган, посочен за целта от страната-членка, в партньорство с научна или техническа организация.	Пилотни проекти за разработване и изпитване на методи за риболов, които оказват по-малко въздействие върху морското дъно (напр. риболов, при който не се нарушават подводни ливади, корали).
	вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Създаване на работни места, свързани с подобряването на местообитанията (напр. възстановяване на речни и естуарни местообитания).
	вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Подобряване на околната среда посредством възстановяване на крайбрежните местообитания.

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Територ. ограничения	
LIFE+					
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	
FP7					
2(1)(i) f	Тема: Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	Транснационално сътрудничество	

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
ЕФРР			
4(4)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природната среда, включително инвестиции в Натура 2000 места	Региони по цел "Сближаване"	
4(5)	Предотвратяване на рискове, в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на екологичните и технологични рискове	Региони по цел "Сближаване"	
4(8)	Инвестиции в транспорта, в т.ч. подобряване на трансевропейските мрежи и връзки с трансевропейската транспортна мрежа; интегрирани стратегии за чист транспорт, които допринасят за подобряване на достъпа до и качеството на пътно-транспортните услуги, за осъществяване на по-балансирано структуриране, за подобряване на вътрешноструктурните системи и намаляване на въздействията върху околната среда	Региони по цел "Сближаване"	
5(2)a	Околна среда и предотвратяване на риска, и в частност: насърчаване на инвестициите за рекултивация на земи, в т.ч. замърсени, изоставени и нарушени терени	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	
5(2)b	Околна среда и предотвратяване на риска, и в частност: подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието, и на инвестициите в Натура 2000 места, където това спомага за устойчивото икономическо развитие и/или разнообразяването на селските райони	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	
5(2)e	Околна среда и предотвратяване на риска: разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на екологичните (напр. опустиняване, суша, пожари и наводнения) и технологични рискове	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	
5(3)a	Транспортни и телекомуникационни услуги от общ икономически интерес, и в частност: укрепване на второстепенните транспортни мрежи чрез подобряване на връзките с трансевропейските транспортни мрежи, с регионалните железопътни центрове, летища и пристанища или с многосекторните пунктове; изграждане на радиални връзки до основните жп линии и популяризиране на регионални и местни плавателни пътища, както и близко корабоплаване	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на природните и културни ценности, както и предотвратяване на екологични и технологични рискове	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като една трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(1)d	Развитие на трансгранични икономически, социални и екологични дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие: намаляване на изолацията посредством подобрен достъп до транспортни, информационни и комуникационни мрежи и услуги, както и трансгранични системи и съоръжения за управление на водите, отпадъците и енергията	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като една трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)b	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие в областта на: управление на водите, енергийна ефективност, предотвратяване на риска и дейности за опазване на околната среда с ясно транснационално измерение, включително: опазване и управление на речни басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони; предотвратяване на пожари, засушаване и наводнения; повишаване на плавателната безопасност и мерки срещу екологични и технологични рискове; опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и устойчив туризъм	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като една трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
8	Устойчиво селищно развитие: укрепване на икономическото развитие, рекултивация на земи, възстановяване на нарушени терени и опазване и развитие на природното и културно наследство; стимулиране на предприемаческия дух; развитие на местната заетост и общност и осигуряване на услуги на населението с оглед на променящите се демографски структури		
ЕСФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			
КФ			
2(1)b	Околна среда – съгласно приоритетите на Общността за опазване на околната среда, определени в програмата и политиката за действие в областта на околната среда и съответно на областите, свързани с устойчиво развитие, които ясно представят ползите за околната среда, т.е. енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници, а също и в сектора на транспорта извън трансевропейските мрежи, железопътен, речен и морски транспорт, вътрешноструктурните транспортни системи и тяхната съвместна оперативност, управлението на сухопътния, морския и въздушния трафик, чистия селищен транспорт и обществен транспорт	Региони по цел "Сближаване"	

	Забележки/други ограничения	Примери
	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 9). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за право на участие по LIFE+, описани в член 3, или на мерките, описани в Приложение 1 и не са "повтарящи се".	
	контекст: научни изследвания	Научноизследователски проекти, при които могат да бъдат разработени по-ефективни мерки за управление на специфични места или биотипове.
	Забележки/други ограничения	Примери
		Може да се финансира еднократно отстраняване на седиментите и удълбочаване на места от речната делта, което да даде възможност за дългосрочно възстановяване на местообитанията и за екотуризм.
	Контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска	Залесяване на големи площи с местни видове, при които има малък риск от пожари.
	Контекст: приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието върху Натура места	При налична транспортна инфраструктура (напр. авто и ж.п. трасета) подобренията може да са насочени към намаляване на фрагментиращото й действие (напр. посредством допълнително изграждане на подлези/надлези).
		Може да се финансира еднократно отстраняване на седиментите и удълбочаване на места от речна делта, което да даде възможност за дългосрочно възстановяване на местообитанията и за екотуризм.
		Може да се финансира еднократно възстановяване в Натура 2000 място и/или прилежащи територии, което да даде възможност за дългосрочно управление на местообитанията и да допринесе за устойчивия туризъм в района.
	Контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска	Залесяване на големи площи с местни видове, при които има малък риск от пожари.
	Контекст: приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието върху Натура места	При налична транспортна инфраструктура (напр. авто и ж.п. трасета) подобренията може да са насочени към намаляване на фрагментиращото й действие (напр. посредством допълнително изграждане на подлези/надлези).
		Може да се финансират трансгранични инициативи, като например възстановяване на речни басейни, вкл. отстраняване на седименти или на голяма инфраструктура, като напр. язовир. Може да включват и разработването на схеми за осигуряване качеството на водата, в т.ч. за пречистване на промишлени замърсители.
	контекст: приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието върху Натура места	При налична трансгранична или телекомуникационна инфраструктура (напр. авто и ж.п. трасета), може да се направят подобрения за намаляване на фрагментиращото й действие (напр. посредством допълнително изграждане на подлези/надлези).
		Може да се финансират трансгранични инициативи, като например възстановяване на речни басейни, вкл. отстраняване на седименти или на голяма инфраструктура, като напр. язовир. Може да включват и разработването на схеми за осигуряване качеството на водата, в т.ч. за пречистване на промишлени замърсители.
	Изискване: селищни измерения. Контекст: историческо/културно наследство	В селищните райони може да се подпомага развитието на Натура места, което да насърчи местното ползване и развитието на общностите.
		Изграждане на пречиствателна станция, която ще подобри качеството на водите в Натура място.

Дейност 13: УПРАВЛЕНИЕ НА ВИДОВЕ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
36(a)(i)	Плащания на земеделци в планински райони с неблагоприятни природни условия	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(a)(ii)	Плащания на земеделци в извънпланински райони с неблагоприятни природни условия	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(a)(iii)	Плащания по НАТУРА 2000 и плащания, свързани с Директива 2000/60/ЕС;	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(a)(iv)	Плащания за агроекологични мерки	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	
36(a)(vi)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [земеделски земи]	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	
36(b)(i)	Първоначално залесяване на земеделски земи	всички възможни	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(b)(ii)	Първоначално въвеждане на агролесовъдски системи в земеделски земи	селски стопани	земеделски земи	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42.	
36(b)(iii)	Първоначално залесяване на необработваеми земи	всички възможни	други сухоземни територии	териториите трябва да са обявени – вж. член 50. Член 45 също се отнася до изоставени земеделски земи.	
36(b)(iv)	Плащания по Натура 2000; [гори]	частни собственици на гори и техни сдружения	гори	териториите трябва да са обявени – вж. член 50. Член 45 също се отнася до изоставени земеделски земи.	
36(b)(v)	Плащания за горскоекологични мерки	частни собственици на гори, общини	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42.	
36(b)(vi)	Възстановяване на продуктивността на горското стопанство и въвеждане на превантивни мерки;	всички възможни	гори	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(b)(vii)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [гори]	всички възможни	гори	няма	
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	

Забележки/други ограничения	Примери
вж. член 37. Отнася се само за обработваеми земеделски площи. Вж. член 51 на Регламент 1782/2003. Плащането е компенсаторно и не се визират други критерии за екологично съответствие освен онези, посочени в законовите изисквания за управление (които включват директивите за птиците и местообитанията) и стандартите за добро земеделско и екологично състояние (които могат да включват стандарти за минималното ниво на поддръжка), свързани с плащанията по стълб 1. Единственото друго изискване спрямо получателите на средствата е да продължат да обработват земята поне 5 години. Ето защо природозащитното управление ще зависи от типа земеделски дейности, предприемани от земеделците.	Плащания за подпомагане на дългосрочно земеделие, при което се поддържат открити площи, което на свой ред дава възможност за размножаването на алпийски пеперуди.
вж. член 37. Отнася се само за обработваеми земеделски площи.	Поддържане на пасища в наводнено състояние, благоприятно за блатните птици.
вж. член 38. Отнася се само до задължителни дейности и обработваеми земеделски площи.	Никакъв добив или коситба в 50-метрова защитена зона около гнездо; стимули за косене на неизпасваните тревни площи веднъж годишно.
вж. член 39.	Неинтензивно отглеждане на традиционни породи животни на постоянни пасища.
вж. член 41.	Изграждане на изкуствени гнезда и къщички за птици; Поставяне на кацила.
Платимите суми зависят от категорията на бенефициента – вж. член 43. Покриват се разходи за стартиране на дейността и 5-годишна поддръжка и плащания за пропуснати ползи за максимум 15 години. Веднъж залесена, земята вероятно няма да се счита повече за приемлива за еднократно земеделско плащане. Вж. член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие.	Повторно залесяване с местни видове дървета с цел възстановяване на изчезнали горски екосистеми и създаване на условия за евентуалното възвръщане на редки видове.
вж. член 44. Покрива само разходите за въвеждане на системите. Поради това е необходимо да се осигури текущата поддръжка, например посредством агроекологична схема. Стои въпросът дали агролесовъдските системи също ще имат право на участие за еднократни земеделски плащания. За тази цел страните-членки трябва да гарантират, че земята ще продължи да се ползва за селскостопански цели (максимален брой засадени дървета на хектар...)	Може да съдейства за възстановяването на традиционните агролесовъдски системи, като напр. дехеза/монтадо в райони, където са изчезнали.
Вж. член 45; подкрепата варира в зависимост от вида на земята и категорията, в която попада бенефициента.	
вж. член 46 и член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие. Плащане за направени разходи и пропуснати ползи.	Поставяне на къщички за малки горски бозайници.
вж. член 47 и член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие.	Запазване на съхнещи/стари дървета в горите, стопанисвани по метода на селективните сечи – 10% на хектар.
вж. член 48.	Превантивните дейности може да включват залесяване с местни дървесни пожароустойчиви видове.
вж. член 49. Трябва да е свързана с плащания за горскоекологични мерки.	Подкрепя се създаването на малки водни басейни с растителност в горски райони
вж. член 57.	Възстановяване на местни речни видове посредством отстраняване на речните корекции и възстановяване на растителността.
вж. членове 61–65.	Управление на видовете съобразно целите на плана за местно развитие, напр. реинтродукция на водни плъхове в речните системи с оглед развитие на екотуризм край реките.

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕФР					
27(1)(a)	Разнообразяване на дейностите с оглед създаване на многообразни работни места за рибари;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
27(1)(c)	Схеми за преквалификация в области извън морския риболов;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
29(1)(b)	Прилагане на методи за развъждане на аквакултури, които значително намаляват отрицателното или увеличават положителното въздействие върху околната среда в сравнение с обичайните практики в сектора на производството на аквакултури;	МСП	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
29(1)(c)	Подкрепа на традиционните дейности, свързани с развъждането на аквакултури, които са важни за запазването и развитието на социално-икономическата и природната среда;	МСП	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
30(2)(a)	Форми на развъждане на аквакултури, насочени към опазване и подобряване на околната среда, природните ресурси, генетичното разнообразие и управлението на ландшафта и традиционните особености на аквакултурните зони;	рибари	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
30(2)(d)	Устойчиво стопанисване на аквакултури съобразно специфични екологични ограничения, наложени във връзка с обявяването на Натура 2000 места в съответствие с Директива 92/43/ЕИО	рибари	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
37(a)	Устойчиво съдействие за по-добро управление или опазване на ресурсите;	рибари, други	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
37(b)	Насърчаване на изборните риболовни методи или пособия и намаляване на страничния улов;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни	няма	
37(g)	Развитие, преустройство или модернизация на стопанствата за аквакултури;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
37(j)	Насърчаване на партньорството между учени и работници в сектора на рибарството;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
38(2)(a)	Изграждане или поставяне на неподвижни или подвижни съоръжения, спомагащи за опазването и развитието на водните организми	рибари, други	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
38(2)(c)	Когато касаят пряко рибарски дейности, с оглед опазване и подобрение на околната среда в рамките на Натура 2000, с изключение на оперативните разходи	рибари, други	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
41(2)(b)	Пилотни проекти: за тестване на планове за управление и планове за устройство на рибарската дейност, включително, ако е необходимо, обособяване на нериболовни зони, с цел оценяване на биологичните и икономическите последици, и експериментално допълнително зарибяване	рибари, други, МСП	Крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
44(1)(c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибно стопанския сектор	работници в рибно стопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	

LIFE+					
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	
FP7					
2(1)(i) f	Тема: Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	Транснационално сътрудничество	

	Забележки/други ограничения	Примери
	няма	Разработване на немасабна програма за заетост на бивши рибари във връзка с мерките за управление на видове, напр. маркиране на риби с цел мониторинг.
	няма	Схеми за преквалификация на бивши рибари в областта на управлението на видове.
	29(2) Инвестиционните помощи ще се резервират за [микро и малки] предприятия.	Подкрепа за техники при развъждането на аквакултури, насочени към ползването на местни видове.
	29(2) Инвестиционните помощи ще се резервират за [микро и малки] предприятия.	Подкрепа за поддържане на местни стари рибарници, които са важни за мигриращите птици и/или земноводни и влечуги.
	само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. 30(4)(d)	
	само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. 30(4)(d)	Стимули за поддържане на благоприятно за мигриращите/гнездящи видове птици ниво на водите.
	член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Може да се използва за подпомагане на устойчивото управление на морските и сладководни видове, напр. увеличаване на местата за хвърляне на хайвер с цел увеличаване броя на популациите.
	Член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Например, насърчаване ползването на пособия, при които страничния улов намалява
	Член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Подобряване на места за аквакултури посредством реинтродукция на речна растителност, напр. тръстика и папур, с цел създаване на нови местообитания за безгръбначни, дребни бозайници и влечуги.
	Член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Може да се използва при разработките (с научен принос) на нови мерки за управление на видовете (в частност може да се прилага за развитието на мерки за управление на морски видове).
	член 38(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или общественно-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Изграждане на "клетки" с цел опазване на уязвими бентосни видове и местообитания (напр. подводни ливади, корали).
	член 38(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или общественно-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Специфични управленски дейности по отношение на видовете, подложени на промишлен риболов, а също и във връзка с Натура, напр. възстановяване на местата за размножаване на съомгата.
	41(1) Пилотни проекти, изпълнявани от стопанска организация, търговско сдружение или друг компетентен орган, посочен за целта от страната-членка, в партньорство с научна или техническа организация.	Обособяване на нериболовни зони в Натура 2000 места, което да позволи извършването на анализ на въздействията от липсата на риболов върху местообитанията и видовете.
	вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Създаване на работни места, свързани с управлението на видовете (напр. мониторинг, опазване и развъждане на сладководни риби, като напр. съомга и есетра).
	По принцип са нямат право на участие, освен в случаите, предвидени в член 5(5), и то само ако дейностите отговарят на критериите за добавена стойност на ЕС по член 3 и не са "повтарящи се".	Например, схема за реинтродукция на ендемични видове раци във възстановяваните речни системи.
	контекст: научни изследвания	Научноизследователски проекти, при които могат да бъдат разработени по-ефективни мерки за управление на специфични видове.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
ЕФРР			
4(4)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природната среда, включително инвестиции в Натура 2000 места	Региони по цел "Сближаване"	
4(8)	Инвестиции в транспорта, в т.ч. подобряване на трансевропейските мрежи и връзки с трансевропейската транспортна мрежа; интегрирани стратегии за чист транспорт, които допринасят за подобряване на достъпа до и качеството на пътно-транспортните услуги, за осъществяване на по-балансирано структуриране, за подобряване на вътрешноструктурните системи и намаляване на въздействията върху околната среда	Региони по цел "Сближаване"	
5(3)a	Транспортни и телекомуникационни услуги от общ икономически интерес, и в частност: укрепване на второстепенните транспортни мрежи чрез подобряване на връзките с трансевропейските транспортни мрежи, с регионалните железопътни центрове, летища и пристанища или с многосекторните пунктове; изграждане на радиални връзки до основните жп линии и популяризиране на регионални и местни плавателни пътища, както и близко корабоплаване	Региони по цел "Регионална конкурентност и заетост"	
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на природните и културни ценности, както и предотвратяване на екологични и технологични рискове	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(1)d	Развитие на трансгранични икономически, социални и екологични дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие: намаляване на изолацията посредством подобрен достъп до транспортни, информационни и комуникационни мрежи и услуги, както и трансгранични системи и съоръжения за управление на водите, отпадъците и енергията	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
8	Устойчиво селищно развитие: укрепване на икономическото развитие, рекултивация на земи, възстановяване на целини и опазване и развитие на природното и културно наследство; стимулиране на предприемаческия дух; развитие на местната заетост и общност и осигуряване на услуги на населението с оглед на променящите се демографски структури		
ЕСФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			
КФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			

	Забележки/други ограничения	Примери
		Може да се финансира еднократна реинтродукция на застрашени видове в рамката на плановете за развитие на екотуризм, свързани с тези видове.
	контекст: приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието върху Натура места	При налична транспортна или телекомуникационна инфраструктура (напр. авто и ж.п. трасета) подобренията може да са насочени към намаляване на въздействието й върху определени видове, засегнати от фрагментацията (напр. посредством допълнително изграждане на подлези/надлези).
	контекст: приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието върху Натура места	
		Може да се финансират трансгранични програми за еднократна реинтродукция на застрашени видове.
	контекст: приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието върху Натура места	При налична транспортна или телекомуникационна инфраструктура (напр. авто и ж.п. трасета) подобренията може да са насочени към намаляване на въздействието й върху определени видове, засегнати от фрагментацията (напр. посредством допълнително изграждане на подлези/надлези).
	изискване: селищни измерения. Контекст: историческо/културно наследство	Може да се финансират мерки, свързани с "флагови" видове в рамките или в покрайнините на селищни територии, за да се насърчи ангажирането на обществеността в опазването им. Трябва да е част от по-широка инициатива за регионално налагане на местната продукция.

Дейност 14: УПРАВЛЕНИЕ НА АГРЕСИВНИ ЧУЖДИ ВИДОВЕ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
36(a)(iii)	Плащания по НАТУРА 2000 и плащания, свързани с Директива 2000/60/ЕС;	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(a)(iv)	Плащания за агроекологични мерки	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	
36(a)(vi)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [земеделски земи]	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	
36(b)(iv)	Плащания по Натура 2000; [гори]	частни собственици на гори и техни сдружения	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42. Териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(b)(v)	Плащания за горскоекологични мерки	частни собственици на гори, общини	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42.	
36(b)(vii)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [гори]	всички възможни	гори	няма	
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
27(1)(c)	Схеми за преквалификация в области извън морския риболов;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
30(2)(a)	Форми на развъждане на аквакултури, насочени към опазване и подобряване на околната среда, природните ресурси, генетичното разнообразие и управлението на ландшафта и традиционните особености на аквакултурните зони;	рибари	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
30 (2)(d)	Устойчиво стопанисване на аквакултури съобразно специфични екологични ограничения, наложени във връзка с обявяването на Натура 2000 места в съответствие с Директива 92/43/ЕИО	рибари	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
37(g)	Развитие, преустройство или модернизация на стопанствата за аквакултури;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
37(j)	Насърчаване на партньорството между учени и работници в сектора на рибарството;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
38(2)(a)	Изграждане или поставяне на неподвижни или подвижни съоръжения, спомагащи за опазването и развитието на водните организми	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
38(2)(b)	Възстановяване на вътрешните водни басейни, вкл. местата за размножаване и миграционните коридори на мигриращите видове	рибари, други	вътрешни водни басейни	няма	
38(2)(c)	Когато касаят пряко рибарски дейности, с оглед опазване и подобрение на околната среда в рамките на Натура 2000, с изключение на оперативните разходи	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
44(1)(c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибностопанския сектор	работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
44(1)(f)	Опазване на околната среда в рибарските зони с цел съхранение на нейната привлекателност, възстановяване и развитие на крайбрежни селца с риболовен поминък и опазване и обогатяване на природното и културно наследство	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	

Забележки/други ограничения	Примери
вж. член 38. Отнася се само за обработваеми земеделски площи.	Отстраняване на агресивни растителни видове от водните басейни.
вж. член 39.	Контрол върху агресивните видове (напр. <i>Ambrosia artemisiifolia</i> , <i>Heracleum mantegazzianum</i>) за предотвратяване на по-нататъшното им разпространение.
вж. член 41.	
вж. член 46 и член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие. Плащане за направени разходи и пропуснати ползи.	Контрол, премахване или предотвратяване на разпространението на агресивни горски вредители (напр. дървояди).
вж. член 47 и член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие.	Премахване на агресивни растителни видове, които влошават местните растения и горската структура.
вж. член 49. Трябва да е свързана с плащания за горскоекологични мерки.	Въвеждане на схема за горскосанитарен контрол върху вредителите (напр. система за мониторинг с капани за нощни пеперуди).
вж. член 57.	Отстраняване на агресивни растителни видове от водните басейни в рамката на по-широки програми за възстановяване на околната среда.
вж. членове 61–65.	Управление на агресивните видове съобразно целите на плана за местно развитие, напр. премахване на агресивни видове растения и риби от речните системи с оглед развитие на екотуризм (с фокус върху местната дива природа) край реките.
няма	Преквалификация в областта на възстановяването на местообитания/лесничеството в Натура места, вкл. управление на агресивни видове.
само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. 30(4)(d)	Финансиране за аквакултури, в т.ч. за поддържане на формиращата се в рибарниците местна растителност и контрол върху агресивните растителни видове.
само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. 30(4)(d)	Компенсации за допълнителните разходи, направени от стопаните поради наложени ограничения.
член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производители или други организации, признати от страната-членка...	Финансиране с цел отстраняване на агресивни растителни видове от развъдниците с аквакултури. Подобряване на местата с аквакултури, в т.ч. намаляване на въздействията върху околната среда
член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производители или други организации, признати от страната-членка...	Насърчаване на партньорството между учени и работници във връзка с изследванията за предотвратяване на разпространението и/или отстраняване на и контрол върху агресивни видове.
член 38(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Изграждане на изкуствени рифове.
член 38(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Възстановяване на вътрешни водни басейни, вкл. премахване на пречките за миграциите на рибите.
член 38(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Подобряване на Натура в морските територии.
вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Разнообразяване на заетостта посредством създаване на работни места в управлението на резервати, вкл. контрол върху АЧВ.
вж. членове 43(3), (4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Опазване и подобряване на околната среда посредством контрол върху АЧВ, напр. възстановяване на крайбрежни дюни или на водни екосистеми посредством отстраняването на агресивни видове.

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
LIFE+					
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	
FP7					
2(1)(i) f	Тема: Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	
2(1)(i) g	Тема: Транспорт (напр. екологизиране на въздушния и наземния транспорт)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	Транснационално сътрудничество	

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
ЕФРР			
4(4)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природната среда, включително инвестиции в Натура 2000 места	Региони по цел "Сближаване"	
4(5)	Предотвратяване на рискове, в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на екологичните и технологични рискове	Региони по цел "Сближаване"	
4(8)	Инвестиции в транспорта, в т.ч. подобряване на трансевропейските мрежи и връзки с трансевропейската транспортна мрежа; интегрирани стратегии за чист транспорт, които допринасят за подобряване на достъпа до и качеството на пътно-транспортните услуги, за осъществяване на по-балансирано структуриране, за подобряване на вътрешноструктурните системи и намаляване на въздействията върху околната среда	Региони по цел "Сближаване"	
5(2)e	Околна среда и предотвратяване на риска: разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на екологичните (напр. опустиняване, суша, пожари и наводнения) и технологични рискове	Региони по цел "Регионална конкурентност и заетост"	
5(3)a	Транспортни и телекомуникационни услуги от общ икономически интерес, и в частност: укрепване на второстепенните транспортни мрежи чрез подобряване на връзките с трансевропейските транспортни мрежи, с регионалните железопътни центрове, летища и пристанища или с многосекторните пунктове; изграждане на радиални връзки до основните жп линии и популяризиране на регионални и местни плавателни пътища, както и близко корабоплаване	Региони по цел "Регионална конкурентност и заетост"	
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на природните и културни ценности, както и предотвратяване на екологични и технологични рискове	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(1)d	Развитие на трансгранични икономически, социални и екологични дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие: намаляване на изолацията посредством подобрен достъп до транспортни, информационни и комуникационни мрежи и услуги, както и трансгранични системи и съоръжения за управление на водите, отпадъците и енергията	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)b	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагачи интегрираното териториално развитие в областта на: управление на водите, енергийна ефективност, предотвратяване на риска и дейности за опазване на околната среда с ясно транснационално измерение, включително: опазване и управление на речни басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони; предотвратяване на пожари, засушаване и наводнения; повишаване на плавателната безопасност и мерки срещу екологични и технологични рискове; опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и устойчив туризъм	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
8	Устойчиво селищно развитие: укрепване на икономическото развитие, рекултивация на земи, възстановяване на нарушени терени и опазване и развитие на природното и културно наследство; стимулиране на предприемаческия дух; развитие на местната заетост и общност и осигуряване на услуги на населението с оглед на променящите се демографски структури		
ЕСФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			
КФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			

	Забележки/други ограничения	Примери
	Самостоятелно няма право на участие, но може да има такова като част от природозащитен проект, посочен в точки 12 или 13, и ако отговаря на критериите за право на участие по LIFE+ , описани в член 3, при положение, че дейностите не са "повтарящи се".	
	контекст: научни изследвания	Разработване на нови мерки за контрол/управление/премахване на АЧВ, особено по отношение на Натура 2000 места.
	контекст: научни изследвания за приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието върху Натура места	Разработване на нови мерки за предотвратяване на разпространението на АЧВ посредством транспортните мрежи.
	Забележки/други ограничения	Примери
		Може да се финансира еднократното унищожаване на АЧВ или програма за борба с АЧВ, чието отрицателно икономическо/социално/екологично въздействие е значително.
	контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска, свързан с АЧВ	Разработване на планове за управление на риска, свързан с АЧВ, за всички Натура места в даден район (като част от по-широко регионално управление на риска).
	контекст: приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието на АЧВ върху Натура места	Създаване на системи за регионален мониторинг/регионално управление на АЧВ, напр. системи за ранно откриване в пристанища, транспортни линии, летища.
	контекст: разработване на планове и мерки за управление на риска, свързан с АЧВ	Разработване на планове за управление на риска, свързан с АЧВ, за всички Натура места в даден район (като част от по-широко регионално управление на риска).
	контекст: приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване на въздействието на АЧВ върху Натура места	Създаване на системи за регионален мониторинг/регионално управление на АЧВ, напр. системи за ранно откриване в пристанища, транспортни линии, летища.
		Може да се финансират трансгранични програми за контрол или унищожаване на АЧВ, в т.ч. разработката на мерки за предотвратяване на разпространението им.
	контекст: приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел смекчаване въздействието на АЧВ върху Натура места	Създаване на системи за регионален мониторинг/регионално управление на АЧВ, напр. системи за ранно откриване в пристанища, транспортни линии, летища .
		Може да се финансират транснационални програми за контрол или унищожаване на АЧВ, в т.ч. разработката на мерки за предотвратяване на разпространението им.
	изискване: селищни измерения. Контекст: историческо/културно наследство	В селищните райони може да се подпомага възстановяването на Натура места (вкл. унищожаването на АЧВ), което да насърчи местното ползване и развитието на общността.

**Дейност 15: ПРИЛАГАНЕ НА УПРАВЛЕНСКИ СХЕМИ И СПОРАЗУМЕНИЯ
СЪС СОБСТВЕНИЦИ И УПРАВИТЕЛИ НА ЗЕМИ ИЛИ ВОДНИ БАСЕЙНИ
С ЦЕЛ СПАЗВАНЕ НА ОПРЕДЕЛЕНИ ПРЕДПИСАНИЯ**

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
36(a)(i)	Плащания на земеделци в планински райони с неблагоприятни природни условия	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(a)(ii)	Плащания на земеделци в извънпланински райони с неблагоприятни природни условия	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(a)(iii)	Плащания по НАТУРА 2000 и плащания, свързани с Директива 2000/60/ЕС;	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(a)(iv)	Плащания за агроекологични мерки	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	
36(b)(iv)	Плащания по Натура 2000; [гори]	частни собственици на гори и техни сдружения	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42. Териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(b)(v)	Плащания за горскоекологични мерки	частни собственици на гори, общини	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42.	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
29(1)(b)	Прилагане на методи за развъждане на аквакултури, които значително намаляват отрицателното или увеличават положителното въздействие върху околната среда в сравнение с обичайните практики в сектора на производството на аквакултури;	МСП	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
30(2)(a)	Форми на развъждане на аквакултури, насочени към опазване и подобряване на околната среда, природните ресурси, генетичното разнообразие и управлението на ландшафта и традиционните особености на аквакултурните зони;	рибари	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
30(2)(d)	Устойчиво стопанисване на аквакултури съобразно специфични екологични ограничения, наложени във връзка с обявяването на Натура 2000 места в съответствие с Директива 92/43/ЕИО	рибари	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
37(a)	Устойчиво съдействие за по-добро управление или опазване на ресурсите;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
37(b)	Насърчаване на изборните риболовни методи или пособия и намаляване на страничния улов;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
37(c)	Изваждане на изгубени рибарски пособия от морското дъно с цел предотвратяване на непреднамерения улов;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
37(g)	Развитие, преустройство или модернизация на стопанствата за аквакултури;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
38(2)(b)	Възстановяване на вътрешните водни басейни, вкл. местата за размножаване и миграционните коридори на мигриращите видове	рибари, други	вътрешни водни басейни	няма	

Забележки/други ограничения	Примери
вж. член 37. Отнася се само за обработваеми земеделски площи. Вж. член 51 на Регламент 1782/2003. Плащането е компенсаторно и не се визират други критерии за екологично съответствие освен онези, посочени в законовите изисквания за управление (които включват директивите за птиците и местообитанията) и стандартите за добро земеделско и екологично състояние (които могат да включват стандарти за минималното ниво на поддръжка), свързани с плащанията по стълб 1. Единственото друго изискване спрямо получателите на средствата е да продължат да обработват земята поне 5 години. Ето защо природозащитното управление ще зависи от типа земеделски дейности, предприемани от стопаните.	Плащания за поддържане на традиционните земеделски практики, които съдействат за запазването на алпийските ливади.
вж. член 37. Отнася се само за обработваеми земеделски площи.	Плащания за поддържане на традиционните земеделски практики, които съдействат за запазването на низинните влажни ливади, напр. пашуване на добитък.
вж. член 38. Отнася се само за обработваеми земеделски площи.	Плащания за отглеждането на планински кучета-пазачи, които да пазят добитъка от едри хищници.
вж. член 39.	Поддържане на местни видове растения, които служат за храна на местните диви животни, особено в буферните зони около Натура места.
вж. член 46 и член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие. Плащане за направени разходи и пропуснати ползи.	Плащания за запазването на изсъхнали стоящи или паднали дървета в горите – компенсации за пропуснати ползи.
вж. член 47 и член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие.	Обогатяване на горските местообитания посредством залесяване с подетажна растителност или реинтродукция на видове от горската покривка.
вж. членове 61–65.	Текущо стопанисване, което да съдейства за целите на плана за местно развитие, напр. Отглеждане и продажба на природосъобразни продукти.
28(2) Инвестиционните помощи ще се резервират за [микро и малки] предприятия.	Възстановяване на изоставени рибарници.
само места с аквакултури	Въвеждане на временни и/или площни ограничения по отношение на промените на водното ниво. С плащанията могат да се компенсират икономически загуби в резултат от продължително отводняване или заливане.
само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. (4)(d)	Ограничаване на отсичането на дървета/храсти, освен когато е необходимо за поддръжката на инфраструктурата; временни ограничения върху сечите.
член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Създаване на минимални условия за поддръжка и управление на водна растителност и други свързани компоненти.
член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Насърчаване на употребата на определени пособия в Натура 2000 места посредством осигуряване на икономически стимули.
член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Текущи програми за отстраняване на пособията в Натура 2000 места, напр. събиране на изгубените кошчета за ловене на раци.
член 34: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Възстановяване или интродукция на водна растителност.
член 35(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
LIFE+					
Малко вероятно е да бъде приложим					
FP7					
2(1)(i) f	Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	
Фонд	Описание	Териториални ограничения			
ЕФРР					
Малко вероятно е да бъде приложим					
ЕСФ					
Малко вероятно е да бъде приложим					
КФ					
Малко вероятно е да бъде приложим					

	Забележки/други ограничения	Примери
	контекст: научни изследвания	Може да се финансират изследвания на ефективността на стопанските споразумения със собствениците на земи/ресурси и начините за тяхното подобряване в бъдеще.

	Забележки/други ограничения	Примери

Дейност 16: ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГИ, КОМПЕНСАЦИЯ
ЗА ЗАГУБЕНИ ПРАВА И ПРОПУСНАТИ ПОЛЗИ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
36(a)(iii)	Плащания по НАТУРА 2000 и плащания, свързани с Директива 2000/60/ЕС;	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(a)(iv)	Плащания за агроекологични мерки	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	
36(b)(iv)	Плащания по Натура 2000; [гори]	частни собственици на гори и техни сдружения	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42. Териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(b)(v)	Плащания за горскоекологични мерки	частни собственици на гори, общини	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 42.	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
30(2)(a)	Форми на развъждане на аквакултури, насочени към опазване и подобряване на околната среда, природните ресурси, генетичното разнообразие и управлението на ландшафта и традиционните особености на аквакултурните зони;	рибари	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
30(2)(d)	Устойчиво стопанисване на аквакултури съобразно специфични екологични ограничения, наложени във връзка с обявяването на Натура 2000 места в съответствие с Директива 92/43/ЕИО	рибари	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	

LIFE+					
Малко вероятно е да бъде приложим					
FP7					
Малко вероятно е да бъде приложим					

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
ЕФРР			
Малко вероятно е да бъде приложим			
ЕСФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			
КФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			

Забележки/други ограничения		Примери
вж. член 38. Отнася се само за обработваеми земеделски площи.		Компенсации за пропуснати ползи поради намаленото ползване на торове и пестициди, съдействие за продажбата на продукти и услуги, съобразни с Натура.
вж. член 39.		Компенсации за пропуснати ползи, свързани с поддръжката на подходяща за дивите животни растителност в буферни зони на Натура, напр. растения, които се използват за храна от дивите животни.
вж. член 46 и член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие. Плащане за направени разходи и пропуснати ползи.		Компенсаторни плащания за поддържане на открити площи в горите или контрол върху агресивните видове, които затварят склопа на гората и предизвикват промени в екосистемите
вж. член 47 и член 51 – получателят трябва да се съобразява с кръстосаното съответствие.		Компенсаторни плащания за поддържане на определено количество изсъхнали дървета в горите.
вж. членове 61–65.		Компенсации за загубени права във връзка с целите на плана за местно развитие и мониторинг на дейността.
само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. 30(4)(d)		Ограничен добив, въвеждане на ротационна схема, при която част от рибарниците се използват екстензивно за даден период от време (напр. 2 години).
само места с аквакултури; компенсацията може да е за това, че са в Натура място – вж. 30(4)(d)		Установяване на оптимална структура и състав на рибните популации.

Забележки/други ограничения		Примери

Дейност 17: МОНИТОРИНГ И ПРОУЧВАНЕ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята		
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
37(j)	Насърчаване на партньорството между учени и работници в сектора на рибарството;	рибари, други	крайбрежни, морски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	

LIFE+					
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	
FP7					
2(1)(i) f	Тема: Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
ЕФРР			
4(4)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природната среда, включително инвестиции в Натура 2000 места	Региони по цел "Сближаване"	
4(5)	Предотвратяване на рискове, в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на екологичните и технологични рискове	Региони по цел "Сближаване"	
5(2)b	Приоритет: околна среда и предотвратяване на риска: подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието, и на инвестициите в Натура 2000 места, спомагащи за устойчивото икономическо развитие и/или разнообразяването на селските райони	Региони по цел "Регионална конкурентност и заетост"	
5(2)e	Околна среда и предотвратяване на риска: разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на екологичните (напр. опустиняване, суша, пожари и наводнения) и технологични рискове	Региони по цел "Регионална конкурентност и заетост"	

	Забележки/други ограничения	Примери
	вж. член 59.	Провеждане на основно проучване с цел формулиране и последващо приложение на стратегия за местно развитие.
	вж. членове 61–65.	Може да се разработят проекти, в които наред с останалите дейности е предвиден мониторинг на биоразнообразието. Разработване на системи за мониторинг на биоразнообразието с цел изпълнение на плана за местно развитие и мониторинг на дейността.
	член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Изследвания на методи за мониторинг на водни видове, осъществявани със сътрудничеството между рибари и учени (напр. програми за маркиране и пускане на свобода).

	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 9). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3 и съответстват на мерките, описани в Приложение 1 и ако дейностите не са "повтарящи се".	
	контекст: научни изследвания	Изследвания за разработване на нови методи за мониторинг и проучвания.

	Забележки/други ограничения	Примери
	контекст: финансиране на разработването на дейности/методи/съоръжения за мониторинг	Може да се подкрепя разработването на планове за мониторинг на места в по-широкия контекст на регионалния екологичен мониторинг, напр. отчитане на напредъка във връзка с индикаторите за напредък към целта да се предотврати загубата на биоразнообразие до 2010 г.
	контекст: финансиране на разработването на дейности/методи/ съоръжения за мониторинг (управление на риска)	Разработване на планове за справяне с рискове, като напр. разливане на мазут или на химически вещества, които могат да засегнат Натура места.
	контекст: финансиране на разработването на дейности/методи/ съоръжения за мониторинг	Може да включва инвестиции в съоръжения за мониторинг, напр. оборудване за събиране на данни от голямо разстояние, в т.ч. стационарни кули за радиотелеметрия, разработване на база данни за съхранение на информацията.
	контекст: финансиране на разработването на дейности/методи/ съоръжения за мониторинг (управление на риска)	Разработване на планове за справяне с рискове, като напр. разливане на мазут или на химически вещества, които могат да засегнат Натура места.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на природните и културни ценности, както и предотвратяване на екологични и технологични рискове	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)b	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие в областта на: управление на водите, енергийна ефективност, предотвратяване на риска и дейности за опазване на околната среда с ясно транснационално измерение, включително: опазване и управление на речни басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони; предотвратяване на пожари, засушаване и наводнения; повишаване на плавателната безопасност и мерки срещу екологични и технологични рискове; опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и устойчив туризъм	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(3)a	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване на междурегионалното сътрудничество, насочено към иновациите и знанията в областта на икономиката и екологията и предотвратяване на риска, по смисъла на член 5(1) и (2)	цел "Европейско териториално сътрудничество" – междурегионално сътрудничество. Поне три държави трябва да са бенефициенти, като двете трябва да са страни-членки (вж. член 19(2))	
6(3)b	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване обмяната на опит по отношение на установяването, популяризирането и прилагането на най-добри практики, в т.ч. за устойчиво селищно развитие по смисъла на член 8	цел "Европейско териториално сътрудничество" – междурегионално сътрудничество. Поне три държави трябва да са бенефициенти, като двете трябва да са страни-членки (вж. член 19(2))	
6(3)c	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване на дейности, свързани с проучвания, набиране на данни, и наблюдение и анализ на насоките за развитие в Общността	цел "Европейско териториално сътрудничество" – междурегионално сътрудничество. Поне три държави трябва да са бенефициенти, като двете трябва да са страни-членки (вж. член 19(2))	
ЕСФ			
3(2)bi	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги, свързани с разработване на добри политики и програми, наблюдение и оценка, в т.ч. посредством проучвания, статистика и експертни съвети, подкрепа за междуведомствената координация и диалога между съответните обществени и частни организации	Региони по цел "Сближаване"	
3(2)bii	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги при изграждането на капацитет за изпълнение на политики и програми	Региони по цел "Сближаване"	
КФ			
2(1)b	Околна среда – съгласно приоритетите на Общността за опазване на околната среда, определени в програмата и политиката за действие в областта на околната среда и съответно на областите, свързани с устойчивото развитие, които ясно представят ползите за околната среда, т.е. енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници, а също и в сектора на транспорта извън трансевропейските мрежи, железопътен, речен и морски транспорт, вътрешноструктурните транспортни системи и тяхната съвместна оперативност, управлението на сухопътния, морския и въздушния трафик, чистия селищен транспорт и обществения транспорт	Региони по цел "Сближаване"	

	Забележки/други ограничения	Примери
	контекст: разработване на стратегии/методи за мониторинг и проучване	Разработване на трансгранични (член 6(1)b) или транснационални (член 6(2)b) планове и системи за мониторинг във връзка с Натура 2000, напр. стратегии за мониторинг на замърсяването/нитрификацията на водни басейни или крайбрежни зони.
	териториите трябва да са свързани с речен басейн/влажна зона/морски/крайбрежни зони	
		Програма за сътрудничество, която да съдейства за междурегионалното и регионално сътрудничество във връзка с разработването на планове и дейности за регионален мониторинг и проучвания.
	контекст: набиране на данни и мониторинг на тенденциите	
	контекст: обучение	Изграждане на капацитет в обществените институции във връзка с мониторинга и проучванията, напр. разработване на планове за мониторинг посредством вътрешноведомствени дейности.
	контекст: обучение	Изграждане на капацитет в обществените институции във връзка с провеждането на мониторинг и проучвания в Натура 2000 места.
		Разработване на план за регионален екологичен мониторинг/проучване, в т.ч. мониторинг на Натура 2000 места. Като част от по-широки планове за регионално устойчиво развитие.

Дейност 18: УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
20(b)(ii)	Подобряване на икономическата стойност на горите	частни собственици на гори, общини	гори	правото на участие е различно в зависимост от територията: вж. член 27.	
20(b)(vi)	Възстановяване на селскостопанския потенциал, нарушен от природни бедствия, и въвеждане на подходящи превантивни мерки	селски стопани	земеделски земи	няма	
36(a)(iii)	Плащания по НАТУРА 2000 и плащания, свързани с Директива 2000/60/ЕС;	селски стопани	земеделски земи	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(a)(iv)	Плащания за агроекологични мерки	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	
36(a)(vi)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [земеделски земи]	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	
36(b)(vi)	Възстановяване на продуктивността на горското стопанство и въвеждане на превантивни мерки;	всички възможни	гори	териториите трябва да са обявени – вж. член 50.	
36(b)(vii)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [гори]	всички възможни	гори	няма	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
Малко вероятно е да бъде приложим					

LIFE+					
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	
FP7					
2(1)(i) f	Тема: Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	
2(1)(i) g	Тема: Транспорт (напр. екологизиране на въздушния наземния транспорт)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	Транснационално сътрудничество	

	Забележки/други ограничения	Примери
	вж. член 27 за подробности относно ограниченията.	Подобряване на икономическата стойност посредством по-добро управление на риска – залесяване с местни дървесни видове с по-висока пожароустойчивост, напр. вечнозелени дървета.
	няма	Въвеждане на превантивни мерки срещу наводнения посредством възстановяване и управление на влажните зони.
	вж. член 38. Отнася се само за обработваеми земеделски площи.	Плащания, които да компенсират прилагането на водно стопански режим, намаляващ опасността от наводнения в Натура места.
	вж. член 39.	Плащания за агроекологични мерки с цел насърчаване на трансхумантното стопанисване или на пашата на подлеса, намаляване на риска от пожари посредством намаляване на натрупването на суха подетажна растителност.
	вж. член 41.	Подкрепа за инвестиции във възстановяването на влажни зони с цел борба с наводненията.
	вж. член 48.	
	вж. член 49. Трябва да е свързана с плащания за горскоекологични мерки.	
	вж. членове 61–65.	Разработване на съдействащи за биологичното разнообразие системи за управление на риска с цел изпълнение на плана за местно развитие и мониторинг на дейността.
	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 9). Допустимо е финансиране, ако дейностите отговарят на критериите за добавена стойност по член 3, не са "повтарящи се" и са част от проект за природозащитно управление на местообитания или видове.	
	контекст: научни изследвания	Разработки на новаторски и подобрени планове, методи и мерки за управление, особено във връзка с изискванията на Натура 2000 места.
	контекст: научни изследвания върху приспособяването/подобряването на транспортната инфраструктура с цел намаляване на рисковете за Натура места	Разработки на методи за намаляване на риска за околната среда, свързан с транспорта, особено в Натура 2000 места (напр. намаляване на риска от разпространение на АЧВ).

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
ЕФРР			
4(5)	Предотвратяване на рискове, в т.ч. разработване и прилагане на планове за предотвратяване и преодоляване на екологичните и технологични рискове	Региони по цел "Сближаване"	
4(8)	Инвестиции в транспорта, в т.ч. подобряване на трансевропейските мрежи и връзки с трансевропейската транспортна мрежа; интегрирани стратегии за чист транспорт, които допринасят за подобряване на достъпа до и качеството на пътно-транспортните услуги, за осъществяване на по-балансирано структуриране, за подобряване на вътрешноструктурните системи и намаляване на въздействията върху околната среда	Региони по цел "Сближаване"	
5(2)a	Околна среда и предотвратяване на риска, и в частност: насърчаване на инвестициите за рекултивация на земи, в т.ч. замърсени и изоставени терени и угари	Региони по цел "Регионална конкурентност и заетост"	
5(2)b	Приоритет: околна среда и предотвратяване на риска: подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието, и на инвестициите в На-тура 2000 места, спомагащи за устойчивото икономическо развитие и/или разнообразяването на селските райони	Региони по цел "Регионална конкурентност и заетост"	
5(2)e	Околна среда и предотвратяване на риска: разработване на планове и мерки за предотвратяване и преодоляване на екологичните (напр. опустиняване, суша, пожари и наводнения) и технологични рискове	Региони по цел "Регионална конкурентност и заетост"	
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на природните и културни ценности, както и предотвратяване на екологични и технологични рискове	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)b	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие, предимно в следните приоритетни сфери: околна среда: управление на водите: енергийна ефективност, предотвратяване на риска и дейности за опазване на околната среда с ясно транснационално измерение, включително: опазване и управление на речни басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони; предотвратяване на пожари, засушаване и наводнения; повишаване на плавателната безопасност и мерки срещу екологични и технологични рискове; опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и устойчив туризъм	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)d	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие, предимно в следните приоритетни сфери: устойчиво селищно развитие: укрепване на децентрализираното развитие на транснационално, национално и регионално ниво с ясен транснационален ефект. Дейностите могат да включват: създаване и подобряване на селищни мрежи и връзки между градските и селските райони; изработване на стратегии за решаване на въпроси от общ селищен характер; опазване и популяризиране на културното наследство, както и стратегическа интеграция на развиващите се райони в транснационален план	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
ЕСФ			
3(2)bi	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги, свързани с разработване на добри политики и програми, наблюдение и оценка, в т.ч. посредством проучвания, статистика и експертни съвети, подкрепа за междуведомствената координация и диалога между съответните обществени и частни организации	Региони по цел "Сближаване"	
3(2)bii	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги при изграждането на капацитет за изпълнение на политики и програми	Региони по цел "Сближаване"	
КФ			
2(1)b	Околна среда – съгласно приоритетите на Общността за опазване на околната среда, определени в програмата и политиката за действие в областта на околната среда и съответно на областите, свързани с устойчивото развитие, които ясно представят ползите за околната среда, т.е. енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници, а също и в сектора на транспорта извън трансевропейските мрежи, железопътен, речен и морски транспорт, вътрешноструктурните транспортни системи и тяхната съвместна оперативност, управлението на сухопътния, морския и въздушния трафик, чистия селищен транспорт и обществения транспорт...	Региони по цел "Сближаване"	

	Забележки/други ограничения	Примери
		Може да се осигури съдействие за разработването на планове и мерки за избягване на рисковете на сушата (напр. горски пожари) или във водните басейни (напр. разлив на мазут) и др.
	контекст: приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел намаляване на рисковете за Натура места	Може да се използва конкретно за разработване на планове във връзка с рисковете от транспорта (като напр. замърсяване на вътрешни водни басейни, разлив на мазут, интродуциране на АЧВ и т.н.).
		Може да се финансира възстановяването на местообитания, което би подобрило качеството на Натура 2000 място (места) и би подпогнало устойчивото развитие в района.
		Развитие на инфраструктура за управление на риска, напр. за почистване на плавателните съдове във връзка с отстраняването на АЧВ; за бързо реагиране при разливи на мазут или химически вещества, или при горски пожари.
		Може да се осигури съдействие за разработването на планове и мерки за избягване на рисковете на сушата (напр. горски пожари) или във водните басейни (напр. разлив на мазут) и др.
		Може да се осигури съдействие за разработването на трансгранични планове и мерки за избягване на рисковете на сушата, като напр. горски пожари, ерозия и т.н.
		Може да се осигури съдействие за разработването на трансгранични планове и мерки за избягване на рисковете, свързани с водния транспорт, като напр. разлив на мазут и т.н.
		Може да се осигури съдействие за разработването на трансгранични планове и мерки за избягване на рисковете, свързани с водния транспорт, напр. в Натура 2000 места близо до селищни центрове.
	контекст: обучение	Изграждане на капацитет в обществените институции във връзка с разработването на планове за мониторинг на риска.
	контекст: обучение	Изграждане на капацитет в обществените институции във връзка с провеждането на дейности по регионално управление на риска.
		Развитие на регионален капацитет за бързо реагиране при екологични заплахи, засягащи Натура 2000 места, напр. разливи на химически вещества, наводнения, горски пожари, свлачища и др.

Дейност 19: (ТЕКУЩО) НАБЛЮДЕНИЕ НА МЕСТАТА

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
Малко вероятно е да бъде приложим					
LIFE+					
Малко вероятно е да бъде приложим					
FP7					
2(1)(i) f	Тема: Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	
Фонд	Описание	Териториални ограничения			
ЕФРР					
Малко вероятно е да бъде приложим					
ЕСФ					
Малко вероятно е да бъде приложим					
КФ					
Малко вероятно е да бъде приложим					

	Забележки/други ограничения	Примери
	вж. членове 61–65.	Оперативен надзор в местата, необходим за изпълнението на плана за местно развитие и мониторинг на дейностите.

	контекст: научни изследвания/ като част от научноизследователски проект	Научноизследователският проект може да включва оперативен надзор на местата за определен период от време в зависимост от целите.
		

	Забележки/други ограничения	Примери
	не се финансират продължителни дейности	
	не се финансират продължителни дейности	
	не се финансират продължителни дейности	

Дейност 20: ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ИНФОРМАЦИОННИ МАТЕРИАЛИ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
20(a)(i)	Практическо обучение и информационна дейност, в т.ч. разпространение на научни знания и иновативни практики сред заетите в селскостопанския, хранително-вкусовия и горскостопанския сектор	зеделски и горски стопани	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
52(a)(iii)	Насърчаване на туристическите дейности	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята		
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
37(i)	Повишаване на професионалните умения или разработване на нови методи и средства за обучение;	рибари, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
44(1)(b)	Преструктуриране и пренасочване на стопанските дейности, в частност посредством насърчаване на екотуризма, при условие, че тези дейности не водят до увеличаване на рибарската активност;	Работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
44(1)(c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибностопанския сектор	Работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
44(1)(h)	Насърчаване на междурегионалното и транснационално сътрудничество между заетите в рибарския сектор, главно чрез съвместна дейност и популяризиране на най-добри практики	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
44(1)(i)	Придобиване на умения и съдействие за разработването и приложението на стратегия за местно развитие.	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
LIFE+					
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	
FP7					
2(1)(i) f	Тема: Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	
2(1)(i) g	Тема: Транспорт (напр. екологизиране на въздушния и наземния транспорт)	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	транснационално сътрудничество	

Забележки/други ограничения	Примери
член 21: Подкрепата не включва курсове, които са част от редовните програми или системи за селскостопанско или горскостопанско обучение в средното или висше образование.	Изготвяне на материали за обучение на земеделски и горски стопани, описващи съобразени с присъствието на мечката методи за земеделие и лесовъдство.
вж. член 55.	Натура 2000 места може да се популяризират посредством разпространение на брошури за туристи.
вж. член 57.	
вж. член 59.	Осигуряване на образователни материали за придобиване на умения.
вж. членове 61–65.	Набавяне на информация, необходима за осъществяването на стратегията за местно развитие (напр. популяризиране на Натура 2000 на регионално ниво).
член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Изготвяне на материали за обучение на рибари относно Натура 2000.
вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Популяризиране и разработване на екологосъобразни продукти, свързани с Натура 2000 места.
вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Осигуряване на информация за обучение и относно възможностите за работа, свързана с Натура 2000.
вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Финансиране на съвместната дейност с цел обсъждане на най-добрите практики при стопанисването на аквакултури и рибарници по методи, благоприятстващи Натура 2000.
вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Подготвяне на информация, която да се отрази в стратегията за местно развитие.
По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 9). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3, съответстват на мерките, описани в Приложение 1, и дейностите не са “повтарящи се”.	
контекст: научни изследвания	Въз основа на научноизследователските проекти може да се изготвят информационни материали и да се разработват нови и по-ефективни методи за комуникация (напр. интерактивно образование).
контекст: научни изследвания за приспособяване/подобряване на транспортната инфраструктура с цел намаляване на рисковете за Натура места	Научноизследователските проекти може да осигурят информация за по-екологични транспортни мрежи, включително връзки с мрежата Натура 2000.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
ЕФРР			
4(2)	Тема: информационно общество, в т.ч. разработване на инфраструктура за електронни комуникации, местни мениюта, услуги и приложения, подобряване на стабилния достъп до он-лайн обществени услуги и тяхното развитие, подкрепа и съдействие за внедряването и ефективното ползване на информационните и комуникационни технологии (ИКТ) от МСП или за прилагането на новаторски идеи	Региони по цел "Сближаване"	
4(6)	Туризъм, в т.ч. популяризиране на природните ценности като потенциал за развитие на устойчив туризъм, опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие, съдействие за подобряване предлагането на туристически услуги посредством нови услуги с по-висока добавена стойност и насърчаване на нови, по-устойчиви форми на туризъм	Региони по цел "Сближаване"	
4(10)	Инвестиции в образованието, в т.ч. практическо обучение, които допринасят за повишаване на атрактивността и качеството на живот в районите	Региони по цел "Сближаване"	
5(2)f	Околна среда и предотвратяване на риска, и по-точно: опазване и обогатяване на природното и културно наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и популяризиране на природните и културни ценности като потенциал за развитието на устойчив туризъм	Региони по цел "Регионална конкурентност и заетост"	
6(1)a	Насърчаване на предприемачеството и в частност развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на околната среда	Европейско териториално сътрудничество за трансгранично сътрудничество (вж. член 19)	
6(1)a	Трансгранично сътрудничество: насърчаване на предприемачеството и в частност развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на природните и културни ценности, както и предотвратяване на екологични и технологични рискове	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество ⁴⁰ Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(1)край	Трансгранично сътрудничество: поощряване на административно-правното сътрудничество, интеграцията на трансграничните пазари на труда, местните инициативи по заетостта, равенството между половете и равните възможности, обучението и социалното приобщаване, както и споделянето на човешки ресурси и съоръжения за изследователско-технологичното развитие (ИТР).	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(1)e	Развитие на трансгранични икономически, социални и екологични дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: развитие на сътрудничество, капацитет и съвместно ползване на инфраструктури, по-конкретно в сектори като здравеопазване, култура, туризъм и образование	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)d	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. б(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие, предимно в следните приоритетни сфери: устойчиво селищно развитие: укрепване на децентрализираното развитие на транснационално, национално и регионално ниво с ясен транснационален ефект. Дейностите могат да включват: създаване и подобряване на селищни мрежи и връзки между градските и селските райони; изработване на стратегии за решаване на въпроси от общ селищен характер; опазване и популяризиране на културното наследство, както и стратегическа интеграция на развиващите се райони в транснационален план	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
10	Територии с неблагоприятни географски и природни условия: финансиране на инвестиции, насочени към подобряване на достъпа, насърчаване и развитие на икономически дейности, свързани с културното и природното наследство, поощряване на устойчивото ползване на природни ресурси и стимулиране на устойчивото развитие на туризма	Само райони с неблагоприятни географски и природни условия.	
ЕСФ			
3(2)bi	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги, свързани с разработване на добри политики и програми, наблюдение и оценка, в т.ч. посредством проучвания, статистика и експертни съвети, подкрепа за междуведомствената координация и диалога между съответните обществени и частни организации	Региони по цел "Сближаване"	
3(2)bii	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги при изграждането на капацитет за изпълнение на политики и програми	Региони по цел "Сближаване"	
КФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			

	Забележки/други ограничения	Примери
	контекст: системи/оборудване за трансфер на информация за Натура 2000 места	Може да се използва за придобиване на компютърно оборудване и създаването/въвеждането на информационни интернет центрове и бази данни.
	контекст: насърчаване/развитие на туризма	Изготвяне на информационни материали, необходими за популяризиране на екотуризм в мястото.
	контекст: образование	Развитие на информационни ресурси, необходими за включване на мястото в регионалните образователни програми.
	контекст: природно / културно наследство и туризъм	Изготвяне на информационни материали, необходими за популяризиране на екотуризм в място с висока природна/културна стойност.
	контекст: създаване на работни места (напр. в туризма)	Осигуряване на информация във връзка с трансграничните мрежи от места с цел по-широко популяризиране на екотуризма.
	контекст: развитие на инициативи за осигуряване на заетост и обучение	
	контекст: създаване на работни места (напр. в туризма)	
	контекст: развитие на инициативи за осигуряване на заетост и обучение	
	контекст: развитие на инициативи за осигуряване на заетост и обучение	Развитие на информационни ресурси, необходими за включване на мястото в трансграничните програми за обучение.
	контекст: широкообхватни трансгранични образователни инициативи	Развитие на информационни ресурси, необходими за включване на мястото в трансграничните програми за здравеопазване, култура и образование.
	контекст: селищни измерения, културно наследство	Изготвяне на информационни и рекламни материали с цел по-добро опазване и популяризиране на Натура 2000 места, намиращи се в близост до селищни центрове и притежаващи висока културно-историческа стойност на транснационално ниво.
		Изготвяне на информационни материали, необходими за популяризиране на екотуризм в мястото.
	контекст: обучение	Осигуряване на информация за програми за изграждане на капацитет/обучение в публичните администрации.
	контекст: обучение	

Дейност 21: ОБУЧЕНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
20(a)(i)	Практическо обучение и информационна дейност, в т.ч. разпространение на научни знания и иновативни практики сред заетите в селскостопанския, хранително-вкусовия и горскостопанския сектор	зеделски и горски стопани	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
52(c)	Обучение или информиране на лицата, заети в областите по ос 3 с цел икономическа печалба	всички възможни (в селските райони)	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
52(d)	Придобиване на умения и ангажиране с оглед подготвяне и прилагане на стратегия за местно развитие	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята		
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
27(1)(a)	Разнообразяване на дейностите с оглед създаване на многообразни работни места за рибари;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
27(1)(c)	Схеми за преквалификация в области извън морския риболов;	рибари	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
37(i)	Повишаване на професионалните умения или разработване на нови методи и средства за обучение;	рибари, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
44(1)(b)	Преструктуриране и пренасочване на стопанските дейности, в частност посредством насърчаване на екотуризма, при условие, че тези дейности не водят до увеличаване на рибарската активност;	работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
44(1)(c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибностопанския сектор	работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
44(1)(i)	Придобиване на умения и съдействие за разработването и приложението на стратегия за местно развитие.	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
LIFE+					
3	Критерии за право на участие	всички	мярката не е ограничена спрямо вида на земята.	няма	
FP7					
Малко вероятно е да бъде приложим					
Фонд	Описание	Териториални ограничения			
ЕФРР					
4(6)	Туризъм, в т.ч. популяризиране на природните ценности като потенциал за развитие на устойчив туризъм, опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие, съдействие за подобряване предлагането на туристически услуги посредством нови услуги с по-висока добавена стойност и насърчаване на нови, по-устойчиви форми на туризъм	Региони по цел "Сближаване"			
4(10)	Инвестиции в образованието, в т.ч. практическо обучение, които допринасят за повишаване на атрактивността и качеството на живот в районите	Региони по цел "Сближаване"			
5(2)f	Околна среда и предотвратяване на риска, и по-точно: опазване и обогатяване на природното и културно наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и популяризиране на природните и културни ценности като потенциал за развитието на устойчив туризъм	региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"			

Забележки/други ограничения		Примери
член 21: Подкрепата не включва курсове, които са част от редовните програми или системи за селскостопанско или горскостопанско обучение в средното или висше образование.		Обучение и образование във връзка с иновативните практики в природосъобразното земеделие, продажба на Натура 2000 продукти и др.
вж. член 57.		Обучение, спомагащо за поддържането и опазването на наследството на селските райони.
вж. член 58. Може да се използва само за мерките по ос 3.		Обучение с цел насърчаване развитието на екотуризъм.
вж. член 59.		Обучение, съдействащо за осъществяването на стратегията за местно развитие, напр. продажба на Натура продукти, или за развитието на екотуризъм.
вж. членове 61–65.		Обучение, необходимо за осъществяването на стратегията за местно развитие (напр. регионално популяризиране на Натура 2000).
няма		Обучение, съдействащо за разнообразяването на дейностите (напр. обучение в управлението на дребно предприемачество, свързано с екотуризма) или за придобиването на умения за управление на местата.
няма		Обучение, съдействащо за разнообразяването на дейностите (напр. обучение в управлението на дребно предприемачество, свързано с екотуризма) или за придобиването на умения за управление на местата.
член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...		Обучение, съдействащо за разнообразяването на дейностите (напр. обучение в управлението на дребно предприемачество, свързано с екотуризма) или за придобиването на умения за управление на местата. Образователни програми с партньорство между учени и работници, напр. програми за разпознаване на риби и птици с цел насърчаване развитието на екотуризъм, като същевременно се подпомага провеждането на научен мониторинг.
вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.		Обучение, съдействащо за пренасочването на рибарите в сектора на екотуризма в Натура места.
вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.		Създаване на работни места, свързани с управлението на Натура места, подкрепено със съответното обучение и образование.
вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.		Обучение и образование във връзка с изготвянето и прилагането на стратегията за развитие.
По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 9). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3 и дейностите не са "повтарящи се".		
Забележки/други ограничения		Примери
контекст: насърчаване/развитие на туризма		Образователни програми, съдействащи за развитието на туризъм в места, където не е бил практикуван преди (напр. в онези, които са много зависими от вече западащи сектори на промишлеността). Обучението може да е насочено към потенциални доставчици на висококачествени туристически услуги.
		Образование във връзка с устойчивото управление, допринасящо за подобряване качеството на живот и на околната среда.
контекст: природно / културно наследство и туризъм		Образователни програми, съдействащи за развитието на туризъм в места с висока природна/културно-историческа стойност. Обучението може да е насочено към потенциални доставчици на висококачествени туристически услуги.

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
6(1)a	Трансгранично сътрудничество: насърчаване на предприемачеството и в частност развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на природните и културни ценности, както и предотвратяване на екологични и технологични рискове	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(1)край	Трансгранично сътрудничество: поощряване на административно-правното сътрудничество, интеграцията на трансграничните пазари на труда, местните инициативи по заетостта, равенството между половете и равните възможности, обучението и социалното приобщаване, както и споделянето на човешки ресурси и съоръжения за изследователско-технологичното развитие (ИТР).	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)b	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие в областта на: управление на водите, енергийна ефективност, предотвратяване на риска и дейности за опазване на околната среда с ясно транснационално измерение, включително: опазване и управление на речни басейни, крайбрежни зони, морски ресурси, водоеми и влажни зони; предотвратяване на пожари, засушаване и наводнения; повишаване на плавателната безопасност и мерки срещу екологични и технологични рискове; опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и устойчив туризъм	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)d	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие, предимно в следните приоритетни сфери: устойчиво селищно развитие: укрепване на децентрализираното развитие на транснационално, национално и регионално ниво с ясен транснационален ефект. Дейностите могат да включват: създаване и подобряване на селищни мрежи и връзки между градските и селските райони; изработване на стратегии за решаване на въпроси от общ селищен характер; опазване и популяризиране на културното наследство, както и стратегическа интеграция на развиващите се райони в транснационален план	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(3)a	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване на междурегионалното сътрудничество, насочено към иновациите и знанията в областта на икономиката и екологията и предотвратяване на риска, по смисъла на член 5(1) и (2)	цел "Европейско териториално сътрудничество" – междурегионално сътрудничество. Поне три държави трябва да са бенефициенти, като двете трябва да са страни-членки (вж. член 19(2))	
6(3)b	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване обмяната на опит по отношение на установяването, популяризирането и прилагането на най-добри практики, в т.ч. за устойчиво селищно развитие по смисъла на член 8	цел "Европейско териториално сътрудничество" – междурегионално сътрудничество. Поне три държави трябва да са бенефициенти, като двете трябва да са страни-членки (вж. член 19(2))	
6(3)c	Повишаване ефективността на регионалната политика посредством насърчаване на дейности, свързани с проучвания, набиране на данни, и наблюдение и анализ на насоките за развитие в Общността	цел "Европейско териториално сътрудничество" – междурегионално сътрудничество. Поне три държави трябва да са бенефициенти, като двете трябва да са страни-членки (вж. член 19(2))	
ЕСФ			
3(1)aii	Повишаване адаптивността на работниците и предприятията, напр. разработване на конкретни услуги, насочени към заетостта, обучението и подкрепата (вкл. преквалификация) на работещите в реструктуриращи се предприятия и браншове		
3(2)bi	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги, свързани с разработване на добри политики и програми, наблюдение и оценка, в т.ч. посредством проучвания, статистика и експертни съвети, подкрепа за междуведомствената координация и диалога между съответните обществени и частни организации	Региони по цел "Сближаване"	
3(2)bii	Укрепване на институционалния капацитет и ефективността на публичната администрация и обществените услуги при изграждането на капацитет за изпълнение на политики и програми	Региони по цел "Сближаване"	
КФ			
2(1)b	Околна среда – съгласно приоритетите на Общността за опазване на околната среда, определени в програмата и политиката за действие в областта на околната среда и съответно на областите, свързани с устойчивото развитие, които ясно представят ползите за околната среда, т.е. енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници, а също и в сектора на транспорта извън трансевропейските мрежи, железопътен, речен и морски транспорт, вътрешноструктурните транспортни системи и тяхната съвместна оперативност, управлението на сухопътния, морския и въздушния трафик, чистия селищен транспорт и обществения транспорт	Региони по цел "Сближаване"	

	Забележки/други ограничения	Примери
	контекст: създаване на работни места (напр. в туризма)	Разработване на трансгранични програми за обучение и образование на базата на обмяна на опит, особено във връзка с екотуризма в Натура места/мрежи.
		Осигуряване на обучение, съдействащо за трансграничния пазар на труда във връзка с управлението на мрежата Натура, напр. обучение по природосъобразни горскостопански практики.
		Обучение във връзка с транснационалното управление на речни басейни и морски ресурси (във връзка с управлението на Натура места).
	контекст: селищни измерения, културно наследство	Програми за практическа подготовка и обучение, насочени към по-добро опазване и популяризиране на Натура 2000 места, намиращи се в близост до селищни центрове и притежаващи висока културно-историческа стойност на транснационално ниво.
		Програми за обучение на регионални и местни органи, насочени към предотвратяване на риска, обмяна на най-добри практики, провеждане на проучвания, набиране на данни, разработване на модели и др. дейности, свързани с биоразнообразието и Натура 2000.
	контекст: създаване на работни места (напр. при реструктуриране на даден сектор)	Обучение на работници от реструктурираните сектори с цел осигуряване на перспективи за алтернативна заетост в устойчиви начинания, свързани с Натура (напр. Природосъобразно производство на продукти от Натура места).
		Обучение на публични администрации във връзка с доброто управление на Натура 2000 – може да включва обмяна на опит и най-добри практики между страните-членки.
		Обучение на служители от публичните администрации във връзка с осъществяването на проекти за дивата природа.
		Обучение като малък елемент от проектите за инфраструктурни инвестиции, напр. обучение на местните жители във връзка с ефикасното водоползване, допринасящо за изграждането на водностопанска инфраструктура.

Дейност 22: СРЕДСТВА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ПОСЕТИТЕЛСКОТО ПОЛЗВАНЕ И ОЦЕНЯВАНЕТО НА НАТУРА 2000 МЕСТА

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
36(a)(vi)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [земеделски земи]	селски стопани, управители на земи	земеделски земи	няма	
36(b)(vii)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [гори]	всички възможни	гори	няма	
52(a)(i)	Разнообразяване с неземеделски дейности	селски стопани и домакинства	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
52(a)(iii)	Насърчаване на туристическите дейности	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
44(1)(b)	Преструктуриране и пренасочване на стопанските дейности, в частност посредством насърчаване на екотуризма, при условие, че тези дейности не водят до увеличаване на рибарската активност;	работници в рибно-стопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
44(1)(e)	Подкрепа за развитие на услугите и инфраструктурата за малките рибарници и туризма с цел благоустройство на общностите в малките рибовъдни стопанства	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	

LIFE+					
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	
FP7					
Малко вероятно е да бъде приложим					

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
ЕФРР			
4(2)	Тема: информационно общество, в т.ч. разработване на инфраструктура за електронни комуникации, местни мениюта, услуги и приложения, подобряване на стабилния достъп до он-лайн обществени услуги и тяхното развитие, подкрепа и съдействие за внедряването и ефективното ползване на информационните и комуникационни технологии (ИКТ) от МСП или за прилагането на новаторски идеи	региони по цел “Сближаване”	
4(4)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природната среда, включително инвестиции в Натура 2000 места	региони по цел “Сближаване”	
4(6)	Туризмът, в т.ч. популяризиране на природните ценности като потенциал за развитие на устойчив туризъм, опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие, съдействие за подобряване предлагането на туристически услуги посредством нови услуги с по-висока добавена стойност и насърчаване на нови, по-устойчиви форми на туризъм	региони по цел “Сближаване”	
5(2)b	Приоритет: околна среда и предотвратяване на риска: подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието, и на инвестициите в Натура 2000 места, спомагащи за устойчивото икономическо развитие и/или разнообразяването на селските райони	региони по цел “Регионална конкурентноспособност и заетост”	
5(2)f	Околна среда и предотвратяване на риска, и по-точно: опазване и обогатяване на природното и културно наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и популяризиране на природните и културни ценности като потенциал за развитието на устойчив туризъм	региони по цел “Регионална конкурентноспособност и заетост”	
6(1)a	Трансгранично сътрудничество: насърчаване на предприемачеството и в частност развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия	цел “Европейско териториално сътрудничество” – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
10	Територии с неблагоприятни географски и природни условия: финансиране на инвестиции, насочени към подобряване на достъпа, насърчаване и развитие на икономически дейности, свързани с културното и природното наследство, поощряване на устойчивото ползване на природни ресурси и стимулиране на устойчивото развитие на туризма	само райони с неблагоприятни географски природни условия.	
ЕСФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			
КФ			
2(1)b	Околна среда – съгласно приоритетите на Общността за опазване на околната среда, определени в програмата и политиката за действие в областта на околната среда и съответно на областите, свързани с устойчивото развитие, които ясно представят ползите за околната среда, т.е. енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници, а също и в сектора на транспорта извън трансевропейските мрежи, железопътен, речен и морски транспорт, вътрешноструктурните транспортни системи и тяхната съвместна оперативност, управлението на сухопътния, морския и въздушния трафик, чистия селищен транспорт и обществения транспорт	региони по цел “Сближаване”	

Забележки/други ограничения	Примери
вж. член 41.	Изграждане и поставяне на обяснителни табели в Натура места.
вж. член 49. Трябва да е свързана с плащания за горскоекологични мерки.	
вж. член 53.	Подпомагане с цел подобряване на съоръженията за посетители в земеделски Натура места с оглед насърчаване на екотуристическите дейности.
вж. член 55.	Изграждане на съоръжения с цел насърчаване на посетителското ползване на Натура места, напр. пътеки и табели.
вж. членове 61–65.	Поставяне на съоръжения за ползване от посетителите с цел насърчаване на посетителското ползване и постигане на целите на стратегията за местно развитие.
вж. членове 43(3),(4) и 43(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Поощряване на екотуризма посредством осигуряване на съоръжения за посетители в Натура места, напр. обяснителни табели, места за отдих, пътеки.
вж. членове 43(3),(4) и 43(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Осигуряване на съоръжения за морски и крайбрежен екотуризъм, напр. табели, карти, заслони, кейове и т.н.

По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 9). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3 и не са за тежка инфраструктура (ЕФРР) или за поддръжка на съоръжения.	
---	--

Забележки/други ограничения	Примери
контекст: системи/оборудване за трансфер на информация за Натура 2000 места	Създаване на интернет страници и бази данни, които могат да бъдат ползвани за популяризиране на туризъм, свързан с Натура. Изграждане на съоръжения за посетители, напр. паркинги, пътеки, кейове, посетителски центрове.
контекст: насърчаване/развитие на туризма	
контекст: природно / културно наследство и туризъм	
контекст: създаване на работни места (напр. в туризма)	
	Инвестиции, насочени към подобряване на туристическия достъп до Натура места, напр. създаване на рампи и пътеки за инвалидни колички.
	Създаване на посетителски комплекси/структури във връзка с Натура, напр. регионален екологичен център с образователни материали за мрежата Натура 2000.

Дейност 23: ЗАКУПУВАНЕ НА ЗЕМИ, ВКЛЮЧИТЕЛНО КОМПЕНСАЦИЯ ЗА ПРАВОТО НА СТРОЕЖ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
	На теория е възможно във връзка с дейности по всеки член, предмет на ограниченията по член 71(3) (с)	в зависимост от конкретния член	в зависимост от конкретния член		
ЕФР					
Малко вероятно е да бъде приложим					
LIFE+					
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички		
FR7					
Малко вероятно е да бъде приложим					
Фонд	Описание	Териториални ограничения			
ЕФРР					
	На теория е възможно във връзка с дейности по всеки член, предмет на общите ограничения в Регламента и конкретните ограничения по член 7(b).				
ЕСФ					
Малко вероятно е да бъде приложим					
КФ					
2(1)b	Околна среда – съгласно приоритетите на Общността за опазване на околната среда, определени в програмата и политиката за действие в областта на околната среда и съответно на областите, свързани с устойчивото развитие, които ясно представят ползите за околната среда, т.е. енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници, а също и в сектора на транспорта извън трансевропейските мрежи, железопътен, речен и морски транспорт, вътрешноструктурните транспортни системи и тяхната съвместна оперативност, управлението на сухопътния, морския и въздушния трафик, чистия селищен транспорт и обществения транспорт	региони по цел “Сближаване”			

Забележки/други ограничения	Примери
Обикновено закупуването на земя може да се финансира само когато е по-малко от 10% от общите разходи за разглежданата дейност. В изключителни обстоятелства може да се определи по-висок процент за дейности, касаещи опазването на природната среда. Вж. член 71(3)(с).	
По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 9). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3 и се компенсира промяната на земеползването (освен ако не е развитие на селските райони), но не и правото на строеж. За условията по закупуването на земи, вижте Приложение 1, точка (j).	Например, закупуване на земи, което ще даде възможност за възстановяването на речен басейн.

Забележки/други ограничения	Примери

Дейност 24: ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕТО НА МЕСТООБИТАНИЯ ИЛИ ВИДОВЕ

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
36(a)(vi)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [земенделски земи]	селски стопани, уп-равители на земи	земенделски земи	няма	
36(b)(vii)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [гори]	всички възможни	гори	няма	
52(b)(iii)	Опазване и обогатяване на наследството на селските райони	всички възможни	мярката не е огра-ничена спрямо вида на земята	няма	
63	Лидер	всички възможни (в селските ра-йони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
37(g)	Развитие, преустройство или модернизация на стопанствата за аквакултури;	рибари, други	крайбрежни, мор-ски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	
38(2)(b)	Възстановяване на вътрешните водни басейни, вкл. местата за размножаване и миграционните коридори на мигриращите видове	рибари, други	вътрешни водни басейни	няма	
38(2)(c)	Когато касаят пряко рибарски дейности, с оглед опазване и подобрене на околната среда в рамките на На-тура 2000, с изключение на оперативните разходи	рибари, други	крайбрежни, мор-ски, вътрешни водни басейни, влажни зони	няма	

LIFE+					
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички възможни	няма	
FP7					
2(1)(i) f	Тема: Околна среда, вкл. промяна на климата, замърсяване и рискове; опазване и устойчиво управление на природни и антропогенни ресурси (напр. опазване и управление на биоразнообразието); околна среда и технологии (напр. възстановяване на природната среда)	всички възможни	мярката не е огра-ничена спрямо вида на земята	Транснационално сътруд-ничество	

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
ЕФРР			
4(4)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразноо-бразие и природната среда, включително инвестиции в Натура 2000 места	региони по цел "Сближаване"	
5(2)a	Околна среда и предотвратяване на риска, и в частност: насърчаване на инвестици-ите за рекултивация на земи, в т.ч. замърсени и изоставени и нарушени терени	Региони по цел "Регионална конку-рентност и заетост"	
5(2)b	Приоритет: околна среда и предотвратяване на риска: подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието, и на инвестициите в Натура 2000 места, спомагащи за устойчивото икономическо развитие и/или разнообразяването на селските райони	региони по цел "Регионална конку-рентност и заетост"	
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: на-сърчаване на опазването и съвместното управление на природните и културни цен-ности, както и предотвратяване на екологични и технологични рискове	цел "Европейско териториално сътруд-ничество" – трансгранично сътрудни-чество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
8	Устойчиво селищно развитие: укрепване на икономическото развитие, рекултива-ция на земи, възстановяване на нарушени терени и опазване и развитие на природ-ното и културно наследство; стимулиране на предприемаческия дух; развитие на местната заетост и общност и осигуряване на услуги на населението с оглед на про-менящите се демографски структури		
ЕСФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			
КФ			
2(1)b	Околна среда – съгласно приоритетите на Общността за опазване на околната среда, определени в програмата и политиката за действие в областта на окол-ната среда и съответно на областите, свързани с устойчивото развитие, които ясно представят ползите за околната среда, т.е. енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници, а също и в сектора на транспорта извън трансевропейските мрежи, железопътен, речен и морски транспорт, вътрешноструктурните транс-портни системи и тяхната съвместна оперативност, управлението на сухопътния, морския и въздушния трафик, чистия селищен транспорт и обществен транспорт	региони по цел "Сближаване"	

Забележки/други ограничения	Примери
вж. член 41.	Средства за инфраструктурата с цел защита на стадата от едри хищници, напр. електрически ограждения.
вж. член 49. Трябва да е свързана с плащания за горскоекологични мерки.	Средства за инфраструктурата с цел възстановяване на местообитания, напр. изграждане на разсадници за местни видове растения, които да се използват в проект за възстановяване.
вж. член 57.	Средства за поставяне на съоръжения, съдействащи за повторното заселване на редки видове, напр. къщички за птици, къщички за прилепи и т.н.
вж. членове 61–65.	Развитие на инфраструктура с оглед възстановяването на местообитания и видове с цел постигане на целите за местно развитие.
член 37: Колективни действия: трябва да се прилагат с активната подкрепа на самите работници или от организациите на производителите или други организации, признати от страната-членка...	Създаване на инфраструктури с цел по-малко обезпокояване на местните видове, обитаващи места с аквакултури (напр. по-малко обезпокояване на птиците).
член 38(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	Корекция на речните легла посредством изграждане на конструкции, променящи водните течения така, че да позволяват придвижването на рибни пасажии, което ще се отрази благоприятно на водните екосистеми.
член 38(3) Дейностите трябва да се осъществяват от обществени или обществено-частни организации, признати търговски сдружения или други организации, посочени за тази цел от страната-членка.	

По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 9). Допустимо е финансиране, ако мерките отговарят на критериите за добавена стойност по член 3 и са част от проект за природозащитно управление на местообитания или видове.	
контекст: като част от научноизследователски проект/съоръжения	

Забележки/други ограничения	Примери
	Разнообразяване на регионалната икономика посредством изграждането на съоръжения, съдействащи за стопанското ползване на определени Натура места, напр. развъдни стопанства и/или места за възстановяване на застрашени видове, които съдействат за екотуризма.
	Финансиране за инфраструктура, необходима за възстановяването на замърсени Натура 2000 места и/или на земи, тясно свързани с управлението на тези места.
	Може да включва разработването на пречиствателни станции за триумни води в пристанищата, които да предотвратят интродукцията на АЧВ чрез корабите; изграждане на физически прегради в сладководните басейни с цел предотвратяване на разпространението на АЧВ от един воден басейн в друг.
	Изграждане на инфраструктура за пречистване на трансграничните води с цел подобряване качеството на водите (и оттам качеството на местообитанията) в Натура 2000 места. [агроводни]
изискване: селищни измерения. Контекст: историческо/културно наследство	Изграждане на инфраструктура за пречистване на водите с цел подобряване качеството на водите (и оттам качеството на местообитанията) в Натура 2000 места.
	Изграждане на инфраструктура за пречистване на водите с цел подобряване качеството на водите (и оттам качеството на местообитанията) в Натура 2000 места.

Дейност 25 ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ОБЩЕСТВЕН ДОСТЪП

Фонд	Описание	Целеви групи	Видове земи	Териториални ограничения	
ЕЗФРСР					
36(a)(vi)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [земеделски земи]	селски стопани, уп-равители на земи	земеделски земи	няма	
36(b)(vii)	Подкрепа за непроизводствени инвестиции [гори]	всички възможни	гори	няма	
52(a)(i)	Разнообразяване с неземеделски дейности	селски стопани и домакинства	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
52(a)(iii)	Насърчаване на туристическите дейности	всички възможни	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	няма	
63	Лидер	всички възможни (в селските райони)	всички избрани селски райони	няма	
ЕФР					
44(1)(b)	Преструктуриране и пренасочване на стопанските дейности, в частност посредством насърчаване на екотуризма, при условие, че тези дейности не водят до увеличаване на рибарската активност;	работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
44(1)(c)	Разнообразяване на дейностите посредством създаване на многообразни работни места и насърчаване на заетостта на рибарите в области извън рибностопанския сектор	работници в рибностопанския или свързани сектори	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
44(1)(e)	Подкрепа за развитие на услугите и инфраструктурата за малките рибарници и туризма с цел благоустройство на общностите в малките рибовъдни стопанства	публични администрации, МСП, други	мярката не е ограничена спрямо вида на земята	вж. член 43(3),(4)	
LIFE+					
3	Критерии за право на участие	всички възможни	всички	няма	
FP7					
Малко вероятно е да бъде приложим					

	Забележки/други ограничения	Примери
	вж. член 41.	Подкрепа за инвестиции в маркировка, карти, заслони.
	вж. член 49. Трябва да е свързана с плащания за горскоекологични мерки.	
	вж. член 53.	Инвестиции в инфраструктурата с цел възможност за разнообразяване в областта на туризма, напр. изграждане на туристически бази, информационни центрове и т.н.
	вж. член 55.	
	вж. членове 61–65.	Развитие на инфраструктура за обществен достъп с цел постигане на целите за местно развитие.
	вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Развитие на инфраструктура за обществен достъп и туризъм, напр. кейове за туристически лодки.
	вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Изграждане на посетителски центрове/комплекси с цел увеличаване на възможностите за стопански дейности в Натура 2000 места.
	вж. членове 43(3),(4) и 44(4) за подробности относно изискванията спрямо територии и бенефициенти.	Изграждане на инфраструктура, свързана с туризма, като напр. табели, пътеки за пешеходци и колоездачи, посетителски центрове и т.н.
	По LIFE+ няма да се финансират мерки, които отговарят на критериите за право на финансиране по, или получават подкрепа за същата цел от други финансови инструменти на Общността (вж. член 9). Само за изграждане на малки инфраструктури и подобряване на съществуващата инфраструктура, ако тези мерки са част от проект за природозащитно управление на местообитания или видове.	

Фонд	Описание	Териториални ограничения	
ЕФРР			
4(4)	Подкрепа за модернизацията и разнообразяването на регионалните икономически структури. Приоритет: Околна среда, в т.ч. съдействие за опазване на биоразнообразието и природната среда, включително инвестиции в Натура 2000 места	Региони по цел "Сближаване"	
4(6)	Туризъм, в т.ч. популяризиране на природните ценности като потенциал за развитие на устойчив туризъм, опазване и обогатяване на природното наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие, съдействие за подобряване предлагането на туристически услуги посредством нови услуги с по-висока добавена стойност и насърчаване на нови, по-устойчиви форми на туризъм	Региони по цел "Сближаване"	
4(10)	Инвестиции в образованието, в т.ч. практическо обучение, които допринасят за повишаване на атрактивността и качеството на живот	Региони по цел "Сближаване"	
5(2)b	Приоритет: околна среда и предотвратяване на риска: подпомагане развитието на инфраструктурата, свързана с биоразнообразието, и на инвестициите в Натура 2000 места, спомагащи за устойчивото икономическо развитие и/или разнообразяването на селските райони	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	
5(2)f	Околна среда и предотвратяване на риска, и по-точно: опазване и обогатяване на природното и културно наследство в подкрепа на социално-икономическото развитие и популяризиране на природните и културни ценности като потенциал за развитието на устойчив туризъм	Региони по цел "Регионална конкурентноспособност и заетост"	
6(1)a	Трансгранично сътрудничество: насърчаване на предприемачеството и в частност развитието на МСП, туризма, културата и трансграничната търговия	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(1)b	Съдействие за развитието на трансгранични икономически и социални дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: насърчаване на опазването и съвместното управление на природните и културни ценности, както и предотвратяване на екологични и технологични рискове	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(1)e	Развитие на трансгранични икономически, социални и екологични дейности посредством общи стратегии за устойчиво териториално развитие и най-вече: развитие на сътрудничество, капацитет и съвместно ползване на инфраструктури, по-конкретно в сектори като здравеопазване, култура, туризъм и образование	цел "Европейско териториално сътрудничество" – трансгранично сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
6(2)d	Транснационално сътрудничество, в т.ч. двустранно сътрудничество между крайморски райони извън упоменатите в т. 6(1), посредством финансиране на мрежи и дейности, подпомагащи интегрираното териториално развитие, предимно в следните приоритетни сфери: устойчиво селищно развитие: укрепване на децентрализираното развитие на транснационално, национално и регионално ниво с ясен транснационален ефект. Дейностите могат да включват: създаване и подобряване на селищни мрежи и връзки между градските и селските райони; изработване на стратегии за решаване на въпроси от общ селищен характер; опазване и популяризиране на културното наследство, както и стратегическа интеграция на развиващите се райони в транснационален план	цел "Европейско териториално сътрудничество" – транснационално сътрудничество. Поне две държави трябва да са бенефициенти, като едната трябва да е страна-членка (вж. член 19(1)).	
10	Територии с неблагоприятни географски и природни условия: финансиране на инвестиции, насочени към подобряване на достъпа, насърчаване и развитие на икономически дейности, свързани с културното и природното наследство, поощряване на устойчивото ползване на природни ресурси и стимулиране на устойчивото развитие на туризма	Само райони с неблагоприятни географски и природни условия.	
ЕСФ			
Малко вероятно е да бъде приложим			
КФ			
2(1)b	Околна среда – съгласно приоритетите на Общността за опазване на околната среда, определени в програмата и политиката за действие в областта на околната среда и съответно на областите, свързани с устойчивото развитие, които ясно представят ползите за околната среда, т.е. енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници, а също и в сектора на транспорта извън трансевропейските мрежи, железопътен, речен и морски транспорт, вътрешноструктурните транспортни системи и тяхната съвместна оперативност, управлението на сухопътния, морския и въздушния трафик, чистия селищен транспорт и обществен транспорт	Региони по цел "Сближаване"	

	Забележки/други ограничения	Примери
		Подкрепа за разнообразяване на икономическите структури посредством изграждане на инфраструктури, съдействащи за и насърчаващи екотуристическите дейности.
	контекст: насърчаване/развитие на туризма	
	контекст: образование	Изграждане на инфраструктура за обществен достъп до Натура 2000 места, с оглед информирание и образование на хората относно Натура 2000.
		Може да се използва за изграждането на паркинги, пътища за достъп, посетителски центрове, ограждения, образователни пътеки в местата. Съдействие за сътрудничеството със съседните райони.
	контекст: природно / културно наследство и туризъм	
	контекст: създаване на работни места (напр. в туризма)	Развитие на инфраструктура за насърчаване на трансграничния туризъм сред природата, напр. маркировки, посетителски центрове и заслони, пътеки за пешеходци и колоездачи.
	контекст: широкообхватни трансгранични образователни инициативи	Създаване на съвместни инфраструктури за популяризиране на трансграничните райони от мрежата Натура, напр. посетителски и информационни центрове в близост до регионалните или национални граници.
	контекст: селищни измерения, културно наследство	Създаване на съвместни инфраструктури за популяризиране на Натура 2000 места с висока културно-историческа стойност в транснационални селищни райони, напр. посетителски и информационни центрове в близост до регионалните или национални граници.
		Развитие на инфраструктура, улесняваща достъпа, напр. пътеки и велосипедни алеи, приспособяване на сградни конструкции за достъп на инвалиди.
		Развитие на инфраструктура за обществен достъп, като напр. паркинги, пътеки.

СПРАВОЧНИ МАТЕРИАЛИ, ОСНОВНИ ПУБЛИКАЦИИ И ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ

За повече информация вижте следните документи и интернет страници:

Генерална дирекция "Околна среда"

Версия на Ръководството на 22 езика и помагало за създаване / подготвяне на "планове за съфинансиране" за отделни Натура 2000 места са поместени на: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/financing/index_en.htm

Във връзка с конкретни европейски фондове

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Регламент на Съвета (ЕО) № 1698/2005 от 20 септември 2005 г. за подкрепа на развитието на селските райони чрез Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР). Официален вестник L 277/2 21.10.2005; Стратегически насоки на Общността за развитие на селските райони. Официален вестник L 55/20 от 25.02.2006

Вж. също интернет страницата на Генерална дирекция "Земеделие": http://europa.eu.int/comm/agriculture/index_en.htm

Европейски фонд за рибарство

Регламент на Съвета (ЕО) № 1198/2006 от 27 юли 2006 г. относно Европейския фонд за рибарство http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/structural_measures/arrangements_2007_2013_en.htm

Европейски фонд за регионално развитие, Европейски социален фонд и Кохезионен фонд.

Регламент на Съвета (ЕО) № 1083/2006 от 11 юли 2006 г. за общите разпоредби относно Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999;

Регламент (ЕО) № 1080/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 г. относно Европейския фонд за регионално развитие и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1783/1999;

Регламент (ЕО) № 1081/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1784/1999; и

Регламент на Съвета (ЕО) № 1084/2006 от 11 юли 2006 г. за създаване на Кохезионен фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1164/94

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/newregl0713_en.htm

Финансов инструмент за околна среда (LIFE+)

Регламент (ЕО) № 614/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 23 май 2007 г. относно Финансовия инструмент за околна среда (LIFE+):

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/bg/oj/2007/l_149/l_14920070609bg00010016.pdf

Седма рамкова програма за научни изследвания (FP7)

Решение № 1982/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г. относно Седмата рамкова програма на Европейската Общност за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности (2007–13).

За по-актуална информация вж. интернет страницата на Информационната служба на Европейската Общност (CORDIS):

www.cordis.lu/fp7/

За допълнителни справки

CEC (2005) Handbook for Environmental Project Funding. DG-Environment (Ръководство за финансиране на екологични проекти, Генерална дирекция "Околна среда"):
www.europa.eu.int/comm/environment/funding/pdf/handbook_funding.pdf

WWF (2005) EU funding for the Environment: A handbook for the 2007–13 programming period (Средства на ЕС за околната среда: Наръчник за плановия период 2007–13 г.):
<http://assets.panda.org/downloads/eufundingforenvironmentweb.pdf>

WWF, Natuur en Milieu и LUPG (2005) Rural Development Environmental Programming Guidelines: A manual based on the findings of the Europe's living countryside project (Ръководство за програмиране на екологосъобразно развитие на селските райони. Наръчник, базиран на изводите от проект "Жизнените селски райони на Европа"):
<http://assets.panda.org/downloads/elcomanualfinal.pdf>

NOTES

© Европейска общност, 2007 | Размножаване на това издание се разрешава при условие, че се цитира източника

ISBN 978-92-79-06416-6

9 789279 064166